

NÓGRÁD MEGYEI TERÜLETFEJLESZTÉSI
KONCEPCIÓ (2014-2020)

TERÜLETI HATÁSVIZSGÁLAT

2013

Készült a Nógrád Megyei Önkormányzat megbízásából

Közreműködő szervezetek:

**NORDA Észak-Magyarországi Regionális Fejlesztési
Ügynökség Közhasznú Nonprofit Kft.**

KRF Észak-Magyarországi Regionális Fejlesztési Zrt.

ÚTKATASZTER Bt.

Laczkóné Dénes Orsolya *okl. környezetmérnök*

Jónás István *növényvédelmi üzemmérnök, környezetvédelmi menedzser*

A projekt az Európai Unió támogatásával,
az Európai Szociális Alap
társfinanszírozásával valósul meg.

NÓGRÁD MEGYEI TERÜLETFEJLESZTÉSI KONCEPCIÓJA
2014-2020 TERÜLETI
HATÁSVIZSGÁLATA

Nyilatkozat

A Területi Hatásvizsgálat elkészítése az alábbi jogszabályoknak megfelelően, azokkal összhangban készült:

- 218/2009. (X.6.) Korm. rendelet a területfejlesztési koncepció, a területfejlesztési program és a területrendezési terv tartalmi követelményeiről, valamint illeszkedésük, kidolgozásuk, egyeztetésük, elfogadásuk és közzétételük részletes szabályairól,
- 2/2005. (I.11.) Korm. rendelet egyes tervek, illetve programok környezeti vizsgálatáról,
- 297/2009. (XII.21.) Korm. rendelet a környezetvédelmi, természetvédelmi, vízgazdálkodási és tájvédelmi szakértői tevékenységről.

A Területi Hatásvizsgálat környezeti értékelési részét a 297/2009. (XII.21.) Korm. rendelet szerinti szakértői jogosultsággal rendelkező szakértő végezte el.

Jónás István szakértő

(SZKV-hu-12-0182, SZKV-le-12-0182, SZKV-vf-12-0273, SZKV-zr-12-0273)

Tartalomjegyzék

1. Bevezetés, a feladat háttere.....	4
1.1. Előzmények, jogszabályi környezet, kidolgozásának folyamata	4
1.2. A hatásvizsgálat készítéséhez felhasznált források, az alkalmazott módszer korlátai	6
2. Koncepció összefoglalása	7
2.1. A koncepció tartalmának, céljainak összefoglalása.....	16
3. A koncepció összefüggése más releváns tervekkel	21
4. A koncepció célrendszeréből következő környezeti, társadalmi és gazdasági hatásainak vizsgálata	31
4.1. A koncepció hatásainak átfogó vizsgálata (jövőkép és átfogó célok mentén).....	31
4.2. A koncepció hatásainak vizsgálata a területfejlesztési koncepció stratégiai céljai mentén .	44
4.2.1. „Fejlődő gazdaság” stratégiai cél.....	44
4.2.2. Aktív, kreatív, együttműködő társadalom.....	51
4.2.3. Marasztaló élettér	55
4.2.4. Területi célok	60
5. Horizontális javaslatok, a koncepció környezeti, társadalmi és gazdasági hatásait optimalizáló alapelvek.....	66
5.1. Környezeti hatásokat optimalizáló alapelvek.....	66
5.2. Társadalmi hatásokat optimalizáló alapelvek	67
5.3. Gazdasági hatásokat optimalizáló alapelvek.....	68
6. Koncepció célrendszerének összesített értékelési táblázata, a koncepció környezeti értékelése	69
7. Határon átnyúló hatások	71
7.1. A határon átnyúló együttműködések bemutatása.....	71
7.2. A jelenlegi határon átnyúló együttműködések értékelése az eurorégió területét figyelembe véve	73
7.3. A határ mentiség szerepe Nógrád megye gazdaságában.....	78
7.4. Az eurorégió szlovák oldala	80
Melléklet.....	88

1. Bevezetés, a feladat háttere

1.1. Előzmények, jogszabályi környezet, kidolgozásának folyamata

A területfejlesztés rendszerének megújítása keretében a területfejlesztésről és a területrendezésről szóló 1996. évi XXI. törvény (a továbbiakban Területfejlesztési törvény) 2011. decemberi módosításával és annak 2012. január elsejei hatályba lépésével a területfejlesztési feladatok területi szinten a megyei önkormányzatok hatáskörébe kerültek. A megyei szint tervezési, fejlesztési koordinációs szerepe, feladatai keretében a megyei önkormányzat összehangolja a kormányzat, az önkormányzat, a gazdasági szervezetek és a civil szféra fejlesztési elképzeléseit, és mind a tervezés, mind a végrehajtás során gondoskodnia kell a partnerség elvének érvényesítéséről is.

A 2014-2020-as európai uniós tervezési időszakra való felkészülésben kiemelt szerepe van a megfelelően előkészített, megalapozott területi terveknek. A releváns dokumentumok elkészítése során a területfejlesztési koncepció, a területfejlesztési program és a területrendezési terv tartalmi követelményeiről, valamint illeszkedésük, kidolgozásuk, egyeztetésük, elfogadásuk és közzétételük részletes szabályairól szóló 218/2009. (X.6.) Kormányrendeletben (a továbbiakban a 218/2009. (X.6.) Kormányrendelet) foglaltak szerint kell eljárni.

A 218/2009. (X.6.) Kormányrendelet rendelkezéseinek megfelelően a megyei önkormányzatoknak el kellett készíteniük a szükséges helyzetfeltáró munkarészeket, és az arra épülő megyei területfejlesztési koncepciót és programot a 2014-2020-as időszakra való felkészülés jegyében. A helyzetfeltáró munkarészt a Nógrád Megyei Önkormányzat Közgyűlése a 81/2012. (XI.22.) számú határozatával a további tervezés alapjául elfogadta. A helyzetfeltáró munkarész alapján elindult a megyei területfejlesztési koncepció kidolgozása is, mely dokumentum egyeztetési változatát a Nógrád Megyei Közgyűlés a 73/2013. (VI.06) számú határozatával közzétára bocsátotta.

A 218/2009. (X.6.) Kormányrendelet értelmében a megyei területfejlesztési koncepcióra és a területfejlesztési programra területi (környezeti, társadalmi, gazdasági) hatásvizsgálat készül. A területi hatásvizsgálat környezeti részét az egyes tervek, illetve programok környezeti vizsgálatáról szóló 2/2005. (I.11.) Kormányrendelet (a továbbiakban 2/2005. (I.11.) Kormányrendelet) előírásainak megfelelően kell kidolgozni. Abban az esetben, ha a területfejlesztési koncepció és a területfejlesztési program tervezése és elfogadása azonos időpontban történik, egy területi hatásvizsgálat elkészítése is elegendő.

A megyei önkormányzatok a 2014-2020-as pénzügyi keret felhasználásának időszakára az eredményes felkészülés érdekében szorosan együttműködnek az operatív programok előkészítésében részt vevő megyei szintű szereplőkkel, valamint a regionális fejlesztési ügynökségekkel. A Nógrád Megyei Önkormányzattal való együttműködés jegyében a NORDA Észak-Magyarországi Regionális Fejlesztési Ügynökség Nonprofit Kft. készíti a Nógrád Megyei Területfejlesztési Koncepció (a továbbiakban Koncepció) területi hatásvizsgálatát.

A Területi hatásvizsgálat tartalmi követelményeinek meghatározásához a 218/2009. (X.6.) Kormányrendelet 9. számú mellékletében foglaltakat, valamint a 2/2005. (I.11.) Kormányrendelet 4. számú mellékletének követelményeit vettük alapul. Mindezek kiegészítéseként a partnerség szellemében Nógrád Megyei Önkormányzata a 2/2005. (I.11.) Kormányrendelet 3. számú mellékletében szereplő, a nem országos hatáskörű szerv által kidolgozott terv, illetve program esetében megjelölt szervezetek véleményét is, majd ezek után készítettük el jelen dokumentumot.

A 2/2005 (I.11.) Kormányrendelet 7. § értelmében a környezeti vizsgálat konkrét tartalmának és részletezettségének megállapításához a környezet védelméért felelős szervek szakmai véleményét is szükséges kikérni. A fenti szervek véleményeinek megkérésekor, azok megalapozásához tájékoztatást (Tematika) szükséges nyújtani a Konceptióról a 2/2005. (I.11.) Kormányrendelet 7. § (2) tartalmi előírásainak megfelelően. A Kormányrendelet által előírt tájékoztatást megtettük az érintett szervezetek felé, melyek az alábbiak voltak:

- Duna-Ipoly Nemzeti Park,
- Bükk Nemzeti Park,
- Nógrád megyei Kormányhivatal Növény- és Talajvédelmi Igazgatósága,
- Közép-Duna- Völgyi Környezetvédelmi Természetvédelmi és Vízügyi Felügyelőség,
- Nógrád Megyei Kormányhivatal Népegészségügyi Szakigazgatási Szerve,
- Borsod-Abaúj-Zemplén Megyei Kormányhivatal Építésügyi és Örökségvédelmi Hivatal Állami Főépítész,
- Heves Megyei Kormányhivatal Erdészeti Igazgatósága, mint Nógrádban illetékes hatóság,
- Nógrád Megyei Kormányhivatal Földhivatala,
- Országos Kémiai Biztonsági Intézet,
- ÁNTSZ Országos Tisztifőorvosi Hivatal,
- Nógrád Megyei Katasztrófavédelmi Igazgatóság,
- Magyar Bányászati és Földtani Hivatal Budapesti Bányakapitányság,
- Országos Gyógyhelyi és Gyógyfürdői Igazgatósága.

A tematika kialakításánál ezen szervezetek által küldött véleményeket figyelembe vettük. A visszaérkezett vélemények a meghatározott tematikán nem kértek változtatást, azt teljes egészében jóváhagyólag elfogadták. (A visszaérkezett vélemények a Területi hatásvizsgálat 1. sz. mellékletét képezik.) Az elkészült Területi hatásvizsgálat pedig megküldésre kerül az érintett szervezetek számára véleményezésre a 2/2005. (I.11.) Kormányrendelet 8. § (3), illetve a 218/2009. (X.6.) Kormányrendeletnek megfelelően. A környezet védelméért felelős szervek véleményezésén túlmenően a széles körű nyilvánosság bevonása is megtörténik. Legfőbb célcsoportjait a természetvédelemért, környezetvédelemért felelős szakmai szervezetek, civil szervezetek, valamint természetesen a megye lakossága jelentik. A tájékoztatás és partnerség-építés az alábbi módokon történik:

Információhoz történő hozzáférés:

- Nógrád Megyei Önkormányzat honlapján történt közzététel véleményezési lehetőséggel.

A 2/2005. (I.11.) Kormányrendelet 6. § kimondja, hogy a környezeti vizsgálat a terv, illetve program kidolgozási, egyeztetési és elfogadási folyamatának része.

A Területi hatásvizsgálat a tervezésnek egy olyan eleme, mely lehetőséget teremt arra, hogy a környezeti, fenntarthatósági szempontokat esetleg gyengítő célokat, a környezetre kockázatot jelentő beavatkozásokat már a Konceptió kidolgozása során feltárja és javaslatokkal segítse kidolgozóit e szempontok figyelembevételére.

A Konceptióra elkészítendő Területi hatásvizsgálat küldetése a „korai riasztó” funkció, mely lehetővé teszi, hogy az érintettek (ideértve a tervezőket, döntéshozókat, és a végrehajtás szereplőit is) javítsák a megvalósítás és üzemeltetés környezeti és fenntarthatósági teljesítményét, elősegítse a környezetpolitikai célkitűzések végrehajtását. A Területi hatásvizsgálat kidolgozásának kiindulópontja az, hogy a Konceptió célrendszerének a környezet szempontjából hasznosnak kell lennie, és nem lehet egyetlen környezeti elemre, rendszerre sem számottevő káros hatása. Ez csak akkor érhető el, ha a releváns környezeti és fenntarthatósági célok mind horizontálisan, mind vertikálisan integrálódnak a Konceptió célkitűzéseibe. Mindezek alapján a készülő Területi hatásvizsgálat végső célja javaslatok megfogalmazása a Konceptió környezeti teljesítményének javítására és a fenntartható fejlődés szempontjainak érvényesítésére.

A Területi hatásvizsgálat folyamatának egyik alappillére az aktív partnerség-építés, melynek célja az érintett szakmai, tudományos és civil szervezetek, továbbá az érintett kormányzati szervek és hatóságok tájékoztatása és bevonása a tervezési folyamatba.

A véleményezésre, az észrevételek megfogalmazására legalább 30 nap áll rendelkezésre. A határidőre beérkezett véleményeket feldolgozzuk és a vizsgálat résztvevői figyelembe veszik a dokumentum véglegesítésekor.

1.2. A hatásvizsgálat készítéséhez felhasznált források, az alkalmazott módszer korlátai

A Területi hatásvizsgálat természeténél, korlátainál fogva nem végez újabb adatgyűjtést, így a szükséges adatokat az alábbi, rendelkezésre álló dokumentumok, háttér tanulmányok, nyilvános tanulmányok és stratégiák, programok szolgáltatták:

- EU 7. Környezetvédelmi Cselekvési Program: Az Európai Unió 6-ik Környezetvédelmi Cselekvési Programja 2012-es zárását követően elvégezték annak értékelését, és elindították a 7-ik Környezetvédelmi Cselekvési Program elkészítését is. Jelenleg a program még nincs elfogadva, azonban a javaslati csomag elérhető, mely a 2013-2020-as időszakot célozza intézkedéseivel.
- Nemzeti Fenntartható Fejlődési Stratégia: Az Országgyűlés a 18/2013. (III.28.) határozatával elfogadta a Nemzeti Fenntartható Fejlődés Keretstratégiát, mely a 2012-2024 közötti időszakban érvényesítendő fenntarthatósági elveket, célokat, beavatkozásokat rendszerezi.
- Nemzeti Fejlesztés 2020 Országos Fejlesztési Konceptió és az Országos Területfejlesztési Konceptió: e dokumentumok szintén tartalmazznak olyan elveket, célokat, melyek alkalmazásával a 2014-20-as időszakban biztosítható lesz a fenntarthatósági szempontok érvényesítése. A dokumentumok még nem kerültek elfogadásra, azonban a társadalmisításon lévő anyagaik elérhetőek, így ezek kerültek figyelembe vételre.
- Nemzeti Környezetvédelmi Program: a Program Magyarország környezetvédelmi programja, mely a 2009-14 közötti időszakra vonatkozóan határozza meg az ország környezetvédelmi célterületeit.
- Nemzeti Vidékstratégia: A Nemzeti Vidékstratégia célja, hogy 2020-ig a vidék társadalmi és gazdasági folyamataiban látható és minden érintett számára érezhető javulás következzen be. A Stratégia megalkotásával és végrehajtásával a tárca a vidéki Magyarország egészének megújítására törekszik. Ennek érdekében négy átfogó területről; az agrárgazdaságról, a vidékfejlesztésről, az élelmiszergazdaságról, valamint a környezet védelméről határoz meg tennivalókat.
- Nógrád Megyei Területfejlesztési Konceptió 2014-2020, a Konceptió Helyzetfeltáró és javaslattevő munkarésze: a Helyzetfeltárás, mint már elfogadott dokumentum, a Konceptió pedig, mint készítés alatt álló, társadalmisításra szánt dokumentum került figyelembe vételre. A Helyzetelemzés szolgáltatta az adatot a Területi Hatásvizsgálat tematikájához szükséges tájékoztatás elkészítéséhez.
- Regionális Területfejlesztési Operatív Programok Stratégiai Környezeti Vizsgálata: a hatásvizsgálat elvégzéséhez kialakításra került a fenntarthatósági értékrend, mely a fenntarthatósági és fenntartható fejlődési üzeneteket térségi szinten értelmezi. A dokumentum módszertani szempontból képezte a felhasználás forrását.

Jelen dokumentum által azonosított ütközőfelületek, vagy kockázatot jelentő területek beazonosítása és hatásainak feltérképezése a Konceptió tervdokumentáció-hierarchiában elfoglalt helyéből adódóan csupán feltáró jellegű lehet, mélyrehatóbb elemzés elvégzésére a programozás további fázisaiban lesz mód, amikor a konkrét prioritások és egyértelmű beavatkozási területek is kidolgozásra kerülnek.

2. Konceptió összefoglalása

A Nógrád Megyei Önkormányzat Közgyűlésének Területfejlesztési Bizottsága a 2012. október 30-ai ülésén tárgyalta Nógrád Megye Területfejlesztési Konceptiója **helyzetfeltáró munkaanyagát**, majd a testület a 81/2012. (XI. 22.) Kgy. határozata 2. pontjában foglaltak alapján kinyilvánította, hogy a koncepció addig elkészült helyzetfeltáró munkaanyaga a további tervezés alapjául szolgálhat.

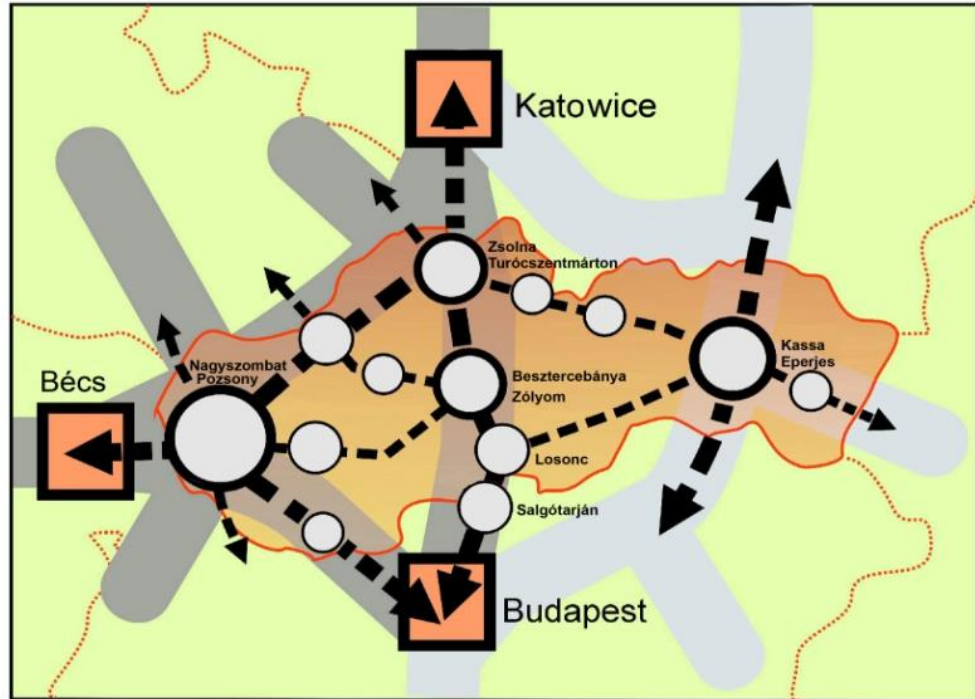
A jelenlegi környezeti, társadalmi és gazdasági helyzet rövid bemutatása

Nógrád megye fejlődésének, társadalmi, gazdasági, környezeti helyzetének azonosítása nemzetközi és hazai szinten

Nógrád megye a globális gazdaság színterén Magyarország sorsát osztja. Fejlődését nagymértékben meghatározza

- az Európai Unió (a továbbiakban: EU) egészének gazdasági-társadalmi és infrastrukturális fejlődése;
- a környező EU-tagállamok és EU-n kívüli országok helyzete és perspektívái, amelyek térszerkezetén belül egy határon átnyúló térség magyarországi részeként
- a Baltikum országait Varsón és Katowicén keresztül a Mediterránium, az Égei- és az Adriai-tenger kikötőivel összekötő, országokon átnyúló ősi kereskedelmi úton helyezkedik el,
- integrálódik az Európa középső (az EU keleti) része településrendszerének és közlekedési hálózatának legfontosabb észak-déli irányú fejlődési tengelyén kialakult, országokon átnyúló városhálózatba,
- nyugati fele a Közép-Magyarországi Metropolisz Térség globális hálózati csomópont (HUB) integráns részét képezi, és így a nyugat-kelet és észak-dél irányú európai fejlődési és közlekedési tengelyek csomópontjában fekvő Budapestet, mint potenciális HUB-ot Szlovákia középső és keleti részével, valamint Magyarország Észak-Magyarországi Régiójával kapcsolja össze.

Közlekedési hálózat nagytérségi rendszere

Forrás: Urbanisztikai tanulmányterv Losonc és Salgótarján térségének fejlesztésére

A megye székhelye, Salgótarján az említett térszerkezeti összefüggésrendszer logikájának megfelelően csapágyvárosként kap fontos szerepet a Budapest körüli belső városgyűrűben az Országos Fejlesztési és Területfejlesztési Koncepció szerint.

Környezet

Nógrád megye legnagyobb jelentőségű ásványkincse a barnakőszén, amely (az alsó és középső miocén kor alsó részében képződött) egykor az egész megye gazdaságát meghatározta.

Nógrád megye területe vízfolyásokban gazdag, legnagyobbak az Ipoly, a Zagyva, a Tarna és a Galga. A Zagyva hazánk egyetlen olyan folyója, mely Magyarországon ered, így vízgyűjtőterületének befolyásolására nyílik lehetőség.

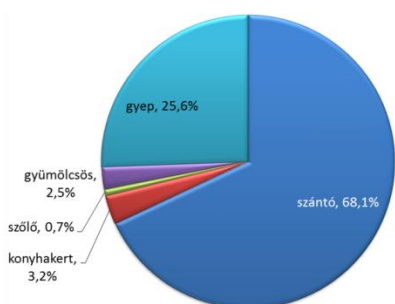
Természeti adottságai révén, a megye területén kapcsolódik egymáshoz a Börzsöny, a Cserhát és a Mátra, valamint az önálló egységként kezelendő Karancs-Medves vidék. Erőteljes tagoltsága miatt hegyes-dombos a terület, arculatában pedig leginkább a Cserhát-hegység és annak északi-északkeleti előterében emelkedő Karancs-Medves hegység a meghatározó.

Magyarország megyéi közül Nógrádban a legmagasabb – mintegy 40% – az erdős terület aránya. A természetes növénytakaró majdnem mindenütt az erdő volt, ugyanis a gyenge minőségű talajon nem volt túl jelentős a mezőgazdaság. Uralkodó természetes növénytakaróját a cseres-kocsánytalan tölgyesek alkotják, jellegzetes erdőársulásai még a gyertyános-, és mészkerülő tölgyesek, égeresek, a magasabb térszíneken pedig a bükkösök. A domboságok magasabb tetőszintjeit és éleesebb peremeit lejtősztyepp rétek és sziklagyepek tarkítják.

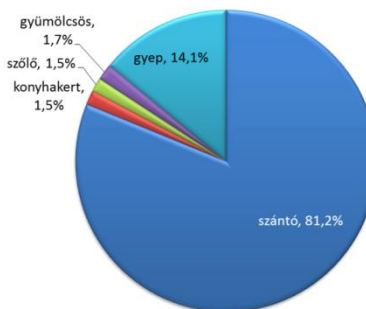
Megyénk állatvilága igen gazdag és változatos, de elsősorban a nagyvad állomány bír jelentőséggel.

Nógrád megyében a mezőgazdasági területek aránya 48,0%, jóval alacsonyabb, mint az országos átlag (72,4%). A mezőgazdasági területeken belül az országos átlagnál jelentősen alacsonyabb a szántóterületek (68,1%) aránya, bár területnagyság alapján így is ez a földhasználati forma dominál.

**Mezőgazdasági terület megoszlása –
Nógrád megye, 2011.**

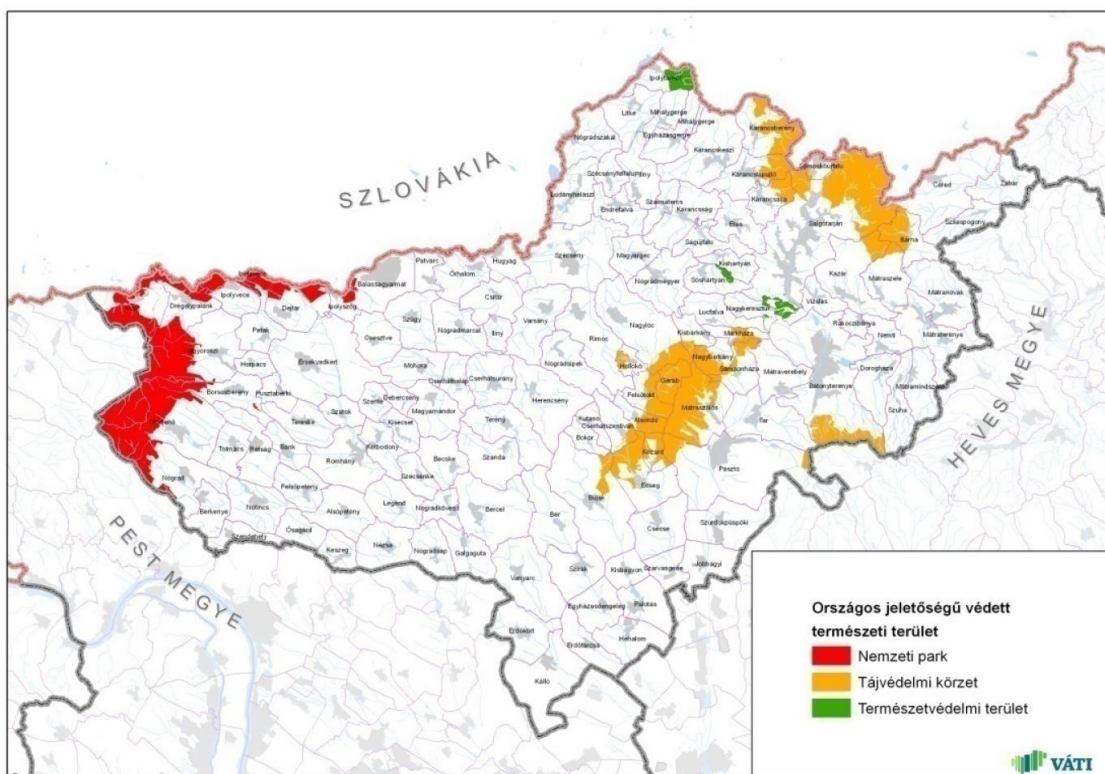
**Mezőgazdasági terület megoszlása –
megyék átlaga, 2011.**

Forrás: TeIR, KSH-MRSTAR

A megyében az országos jelentőségű védett természeti értékeket túlnyomórészt a Bükki Nemzeti Park Igazgatóság, kisebb részben a Duna-Ipoly Nemzeti Park Igazgatóság kezeli. Az elsőfokú természetvédelmi hatóság a Közép-Duna-völgyi Környezetvédelmi-, Természetvédelmi és Vízügyi Felügyelőség.

Védett természeti területek

Forrás: Nógrád megye területrendezési terve

Ezen kívül szép számmal fordulnak elő a megye területén ex lege védett lápok, természeti emlékek – barlangok, víznyelők, források, földvárak – valamint helyi jelentőségű védett természeti területek és emlékek, erdőrezervátumok, továbbá Európai közösségi jelentőségű területek (NATURA 2000 Területek), továbbá Ramsari területek.

Kritikus környezeti tényezők

A lejtőkön országos átlagnál lényegesen nagyobb az erózióveszély a szabdalt domborzat, és a viszonylag nagy völgyhálózat-sűrűség miatt. E veszély összességében több mint 100 ezer ha-t érint.

Az Ipoly-vízgyűjtőjén a diffúz szennyezések a meghatározóak (ebben Szlovákia szerepe is jelentős).

A felszín alatti vizeket a megye egyes részein a talajvízszint süllyedése, minőségileg pedig a kommunális eredetű szennyezés fenyegeti egyre nagyobb mértékben. Ezt fokozza, hogy a megye területének közel háromnegyedét sekély termőrétegű, erodált talajok borítják, amelyek könnyítik a beszivárgást a talaj mélyebb rétegeibe.

Az emberi tevékenység a felszín alatti első, sekély mélységű víztestet veszélyezteti leginkább. Hatására elszennyeződhet, ihatatlanná válhat az ivóvíz. A parti szűrésű vízbázisok, helyzetüknél fogva, a legérzékenyebbek, ezért a sérülékenyek közé tartoznak.

A Zagyva körzetében mangánproblémák jelentkeztek az utóbbi években, amit vízkezeléssel és a vízkivételi rendszer átalakításának tervezetével kíván az üzemeltető orvosolni.

Az aprófalvas településszerkezet miatt sok faluban hiányzik a szennyvíz-elvezető hálózat. A csatornázott településeken is alacsony a csatlakozási arány. A csatornahálózatba nem kerülő szennyvizek jelentős mennyisége nem kerül szennyvíztisztító telepre és a környezetet (elsősorban a talajvizet és az ivóvizet) szennyező módon kerül elhelyezésre.

Légszennyezettség szempontjából Nógrád megye területének jelentős része ma már az ország kevésbé terhelt területei közé tartozik. A légszennyezettség elsősorban a városokban és a fő közlekedési útvonalak környezetében jelentősebb. Speciális földrajzi elhelyezkedése révén gyakori a szmog jelensége Salgótarjánban főleg a téli fűtési időszakban, továbbá az egész megye területén jellemző a porszennyezés a közlekedésből származó források mellett.

Az épített környezet és a kulturális örökség védelme (műemlékek, régészeti lelőhelyek) Nógrád megye az építészeti és kulturális örökség minősége, magyar történelmi és kultúrtörténeti jelentősége, valamint területi elhelyezkedésének sűrűsége szempontjából Magyarország egyik leggazdagabb megyéje, amit az alábbi térképen feltüntetett értékhelyek elhelyezkedése szemléltet.

Építészeti és kulturális örökség

Forrás: Nógrád megye területrendezési terve

Nógrád megye építészeti örökségének nemzetközi szinten legismertebb, kiemelkedő példája az UNESCO Világörökség Jegyzékébe Magyarországról elsőként felvételre került védett műemléki együttes, *Hollókő, Ófalú és környezete*.

A védett természeti értékek terén hasonló nemzetközi ismertséggel és jelentőséggel rendelkeznek az ipolytarnóci ősleletek.

Gazdaság

A megye agráriuma az 1980-as években az állami támogatások visszafogásának, az ipari melléküzemágak felszámolásának, a '90-es évek elején a privatizációnak és a szövetkezetek „szétszedésének” következményeit a mai napig nem heverte ki. A gabonafélék termésmennyiségének éves átlaga 1986–1990 között 174,5, az 1996–2000-es években 121,7, 2001–2005 időszakában 119,6, 2006–2010 között már csak 97,2 ezer tonna volt. E romló tendencia egyik oka, a művelés alá vont földterület csökkenése, amelynek mértéke csupán az elmúlt évtizedben mintegy 25 %-ot tett ki.

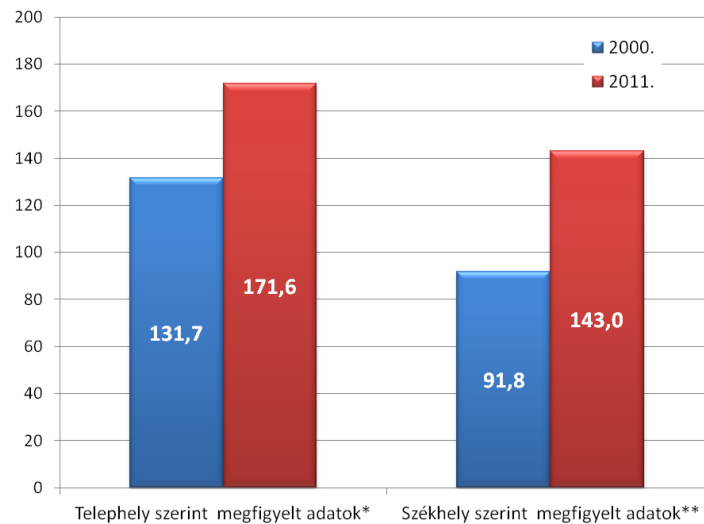
Az állatállomány fajlagos mutatói általában rosszabbak a régiós és az országos átlagnál. Egyik kivétel a szarvasmarha-állomány: a száz hektár mezőgazdasági területre jutó szarvasmarhák száma Nógrádban (14) több mint az észak-magyarországi régióban (10), és magasabb az országos átlagnál (13) is.

A megye mezőgazdaságában dolgozók létszáma az 1990. évi több mint 13 ezer főről 2000-re 1073 főre csökkent, azóta lényegében stagnál, 2001-ben 1093 fő volt. Ezzel a nemzetgazdasági ág foglalkoztatási részaránya 2011. évre 2,7 %-ra csökkent.

Nógrád erdőterülete 2013. július 11-én 99,018 ezer hektár, ami az összes földterület 40 %-a. (2000-ben 42 %), ami duplája az országos (21,0 %-os) mutatónak.

A nógrádi ipar térvesztése már az 1960-as évektől – a szénbányászat visszafejlesztésével – megkezdődött. A '90-es évek elején a piaci viszonyokra való áttérés, a privatizáció, a keleti piacok feladása következtében termelés és foglalkoztatottak száma tovább mérséklődött. Az ipari termelés a '90-es években először 1995-ben, majd 1996-ban nőtt mérsékelten, a '90-es évek második felében Nógrád ipara ismét prosperált: a termelés, a termelékenység és az értékesítés – azon belül különösen az export – évről-évre gyors ütemben növekedett. A termelési volumen csaknem megduplázódott, az export pedig több mint 3-szorosa nőtt. Sajnálatos, hogy ez a tendencia nem folytatódott az ezredfordulót követő időszakban, a termelés dinamikája megtört, lelassult.

Az ipari termelés értéke Nógrád megyében, folyó áron (Milliárd Ft)

Forrás: KSH, saját szerkesztés

A megyei székhelyű építőipar termelése az 1990-es években folyóáron ugyan már nőtt, a termelés volumene azonban még az ezredfordulón sem érte el az 1990-es szintet, miközben a megyék jó részében már jelentős volt az építőipari teljesítmény-növekedés. A stabilizáció az ezredforduló utáni évtizedben sem következett be, sőt, Nógrád építőiparának teljesítménye immár folyóáron is csökkent.

Nógrád megye kiskereskedelmi-értékesítési forgalmát az elmúlt években az alacsony szintű foglalkoztatottság és a vidéki átlag alatt maradó kereseti színvonal következtében kialakult alacsony szintű vásárlóerő döntően befolyásolta.

A kiskereskedelmi vállalkozások számának csökkenésével párhuzamosan nőtt – elsősorban a városainkban – az üres üzlethelyiségek száma. Nógrád az egyetlen megye, ahol nincs bevásárlóközpont (pláza).

A turizmus Nógrád megyének évtizedek óta a „remény ágazata”, várt dinamizálódása az ezredfordulót követő években sem következett be. A statisztikákból láthatóan a szobák száma csekély mértékben nőtt, a férőhelyek száma csökkent, ami arra utal, hogy a szálláshelyek struktúrája jelentősen átalakult. Megyénk pozíciója az Észak-magyarországi régió belül és a megyék mezőnyében differenciáltan alakult. Miközben az összes kereskedelmi szálláshely relációjában romlott, szállodai szinten – a megyék átlagánál dinamikusabb fejlődés nyomán – valamelyest javult a helyzetünk.

A megye idegenforgalmára a 2-4 napos itt tartózkodás jellemző, amelyek alapján megyénk pozíciója régiós és országos összehasonlításban is kedvezőtlen.

Területi innovációs potenciál

A megye képzési infrastruktúrája és minősége jónak mondható. Évről évre szerepel megyei intézmény a középiskolák százas toplistáján, és a felvételi arányaink sem rosszak. A megyei szakképzés szerkezete, amely a vállalkozások visszajelzése szerint nem mindig követi a piaci igényeket, átalakulóban van. A megyei helyzet felmérésével a gazdaság által igényelt szakképzések indulhatnak a 2014-2015-ös tanévtől.

A megye kiemelkedő tudásbázisát mindig is az általunk csak „számviteli főiskolaként” emlegetett intézmény adta. A tudás előállítás tekintetében a megye számára óriási veszteség, ha egyetlen felsőoktatási intézménye 2013. évben végleg bezárta kapuit.

Nógrád megyében a K+F infrastruktúra szegényes. A Nemzeti Innovációs Hivatal koordinációjával összeállított Nemzeti Kutatási Infrastruktúra Regiszterben egyetlen nógrádi intézmény, bázis sem szerepel. Kutatóhelyek kizárólag a gazdasági szférában vannak jelen, melyekhez gyakran társul együttműködés keretében egyetemi, vagy más kutatóintézeti háttér, illetve akár külföldi K+F+I kapcsolatrendszer.

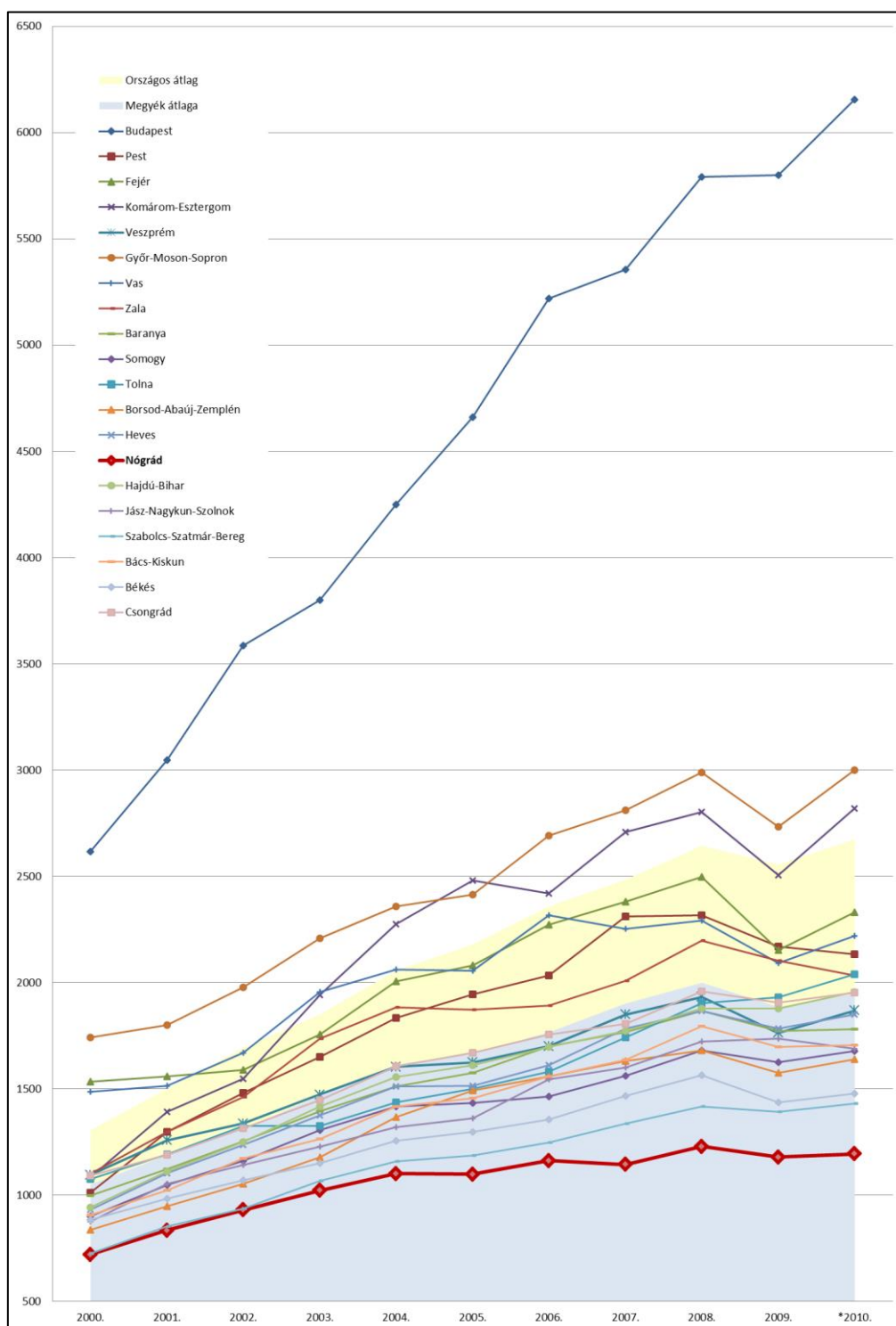
A bejegyzett tevékenység szerint műszaki K+F tevékenységet végző vállalkozások száma Nógrádban 2010-ben mindössze 11 db volt, ami a megyei átlagnak (Budapest kivételével) csupán 0,81 %-a! A high-tech feldolgozóiparba a statisztikák ugyanebben az évben 39 vállalkozásunkat sorolták, amellyel már a megyei átlag 2 %-ához közelítünk.

A regionális versenyképesség főbb mutatói a gazdasági kibocsátás (GDP), a munkatermelékenység, a foglalkoztatási és a munkanélküliségi ráta.

A térség gazdaságának versenyképességét befolyásoló tényezők

Az egy főre eső GDP alakulását 2000–2010 között országos és megyei szinten, illetve átlagban az alábbi grafikon ábrázolja. A sötét mező jelzi a megyei (Budapest nélküli) átlag, a világoszöld az országos átlag szintjét. A megyék közötti különbségek 2002 óta növekednek, melynek egyik tényezője a külföldi tőkebeáramlás területi egyenetlensége. Budapesttel szemben a legkisebb ütemben Nógrád megyében növekszik az egy főre eső GDP.

Egy főre jutó GDP (ezer Ft)

A foglalkoztatási ráta a megyékben elég nagy ingadozásokat mutat. A vizsgált időszakban 7 megyében és Budapesten értéke mindig meghaladta az országos és megyei átlagot. A többi megye viszont évek óta nem tud tartósan „sávot” váltani. A legtöbb, kevésbé fejlett megyében 2006 óta esik vissza a foglalkoztatottság. 2011-ben először ment az érték 40 % alá, sajnos éppen Nógrád megye esetében (39,6 %). Ez az érték az EU 27 átlagának 61 %-a.

A munkanélküliségi ráta 2005 óta mutat jelentős változást. A kevésbé fejlett megyékben, így Nógrádban is, viszonylag stabilizálódott a helyzet 2005-2007 között, azt követően viszont minden megye esetében látható a gazdasági válság hatása. A ráta 2011-ben Nógrád megyében alakult a legkedvezőtlenebbül 18,7 %-os értékével, megelőzve ezáltal a mindig előtte álló Szabolcs-Szatmár-Bereg (18,4 %) és Borsod-Abaúj-Zemplén megyét (17,8 %). Ez az érték az EU27 országok átlagos munkanélküliségi rátájának (9,4 %) csaknem a kétszerese.

A fentieket összegezve: Nógrád minden mutató tekintetében utolsó helyen áll 2011-ben a megyék rangsorában. Pozíciója leszakadó, növekedése az utóbbi hat évben nem számottevő. Meglepő, hogy mindez Közép-Európa egyik legdinamikusabban fejlődő térségének szomszédságában történik, amelynek hatásai nem érződnek, illetve annak húzóereje nem érvényesül, vagy nem tudja azt a megye kihasználni. Mára egyre nyilvánvalóbbá vált, hogy megfelelő és hatékony beavatkozás nélkül Nógrád megye végképp periférikus helyzetbe kerül, és leszakadása visszafordíthatatlanná válik.

A megye társadalmának jellemzői

A megye lakónépessége 2012 elején 198 933 fő volt, amely az elmúlt hat évben 7,4 %-kal csökkent. A népesség több mint két évtizede tartó fogyásának két fő oka van: egyfelől a csökkenő születésszámhoz magas halandóság társul, másfelől többen költöznek el innen, mint ahányan beköltöznek. Ez a demográfiai folyamat okozza a korösszetétel romlását, vagyis az idősek számának növekedését, ami a népesség elöregedését jelenti.

Az *eltartottsági ráta* (a 0-14 évesek és a 65 évesek és idősebbek aránya a 15-64 évesekhez képest) a megyék közül **Nógrád megyében a legmagasabb.**

A foglalkoztatási, munkanélküliségi mutatók alapján Nógrád az egyik legkritikusabb térség hazánkban. A foglalkoztatás szintje folyamatosan alacsonyabb, mint országos átlagban, miközben a munkanélküliségi ráta rendre magasabb értéket mutat. A megye helyzetét jellemzi, hogy **2011-ben a foglalkoztatás szintje országos viszonylatban itt volt a legalacsonyabb, miközben a munkanélküliségi ráta a legmagasabb.**

Az iskolázottság és a szakképzettség szintje a társadalmi-gazdasági fejlettség egyik legfontosabb ismérve. A változó körülményekhez igazodva elengedhetetlenül szükséges az új ismeretek megszerzése, illetve a már meglévők korszerűsítése. Nógrád megye lakosságának iskolázottsági szintje nem érte el az országosan jellemző mértéket.

A főiskolán, egyetemen végző hallgatók dinamikus növekedése ellenére a magasan kvalifikált fiatalok az utóbbi években csökkenő számban kérték regisztrálásukat. Általános tapasztalat, hogy **a felsőoktatásba beiratkozott nógrádiak több mint 90 %-a nem tér vissza lakhelyére (!)**, mivel elhelyezkedésükre minimális az esély. Ugyanakkor a megfelelő vezetési- és munkatapasztalattal rendelkező értelmiség pedig a központi centralizáció okán fokozatosan veszíti el pozícióit és lehetőségeit a megye területén. Döntően a jól képzett, mobil középkorú munkavállalók vándorolnak el. A tömegesen elterjedt, sokszor államilag is támogatott OKJ-s képzések nagy többségükben nem illeszkednek a munkaerő-piaci elvárásokhoz, így tényleges hasznosításukra nem – vagy csak nagyon korlátozottan – kerül sor.

Az egy lakosra jutó összes nettó jövedelem tekintetében jelentős különbség rajzolódik ki Pest megye és Nógrád megye társadalmának helyzete között. Nógrád megye 2010. évi 548 866 Ft-os értéke jóval elmarad attól a csoporttól, amelybe a szomszédos Pest megye tartozik, és amelyben az egy lakosra jutó összes nettó jövedelem 2010-ben 651 023–729 211 Ft volt. Ebbe a csoportba tartozik még Vas, Győr-Moson-Sopron és Komárom-Esztergom megye.

Az adófizetők arányát tekintve Nógrád a megyei 42 %-os arány alapján a megye Borsod-Abaúj-Zemplén és Szabolcs-Szatmár-Bereg megyével van azonos szinten, élesen elkülönülve a tőle nyugatra fekvő megyéktől és Heves megyétől, amelyekben ez az arány 42,4–48,9 % közötti.

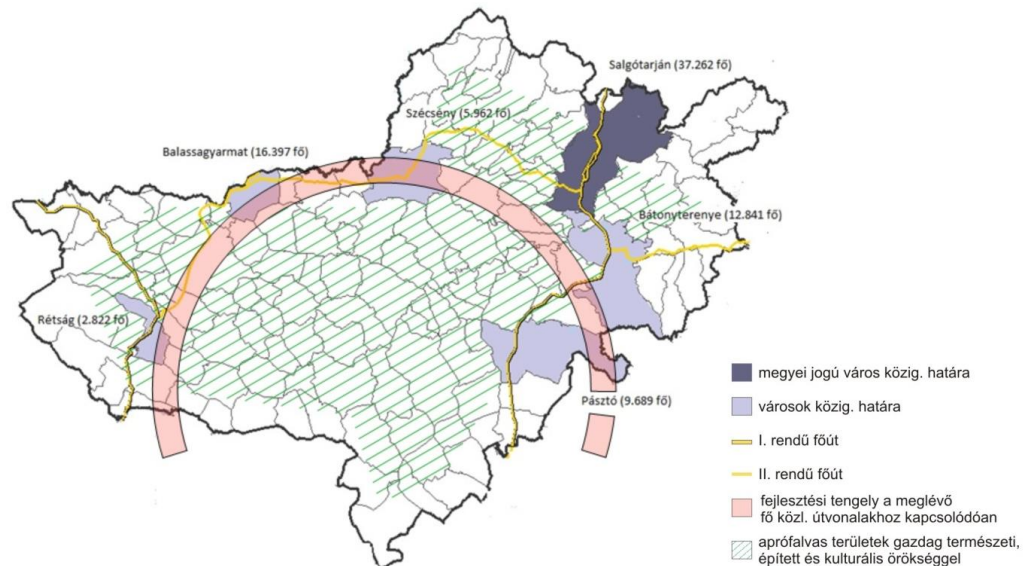
A szegénység és a gyakran vele járó problémák egyik indikátora a cigány, romani és beás népcsoportokhoz tartozók aránya egy-egy területen. A társadalmi térképek azt jelzik, hogy Nógrád megye társadalmi tere két jól elkülönülő részre oszlik. A Rétsági és a Balassagyarmati kistérség által alkotott nyugati rész társadalmát a Budapesti agglomerációéhoz és Észak-Dunántúlihoz hasonló társadalmi mutatók jellemzik, míg a Szécsényi, Salgótarjáni, Bátorterenyei, Pásztói kistérség által alkotott keleti felét jellemző társadalmi indikátorok Észak-Magyarország hátrányos helyzetű térségeiéhez hasonlóak.

2.1. A koncepció tartalmának, céljainak összefoglalása

A jövőkép főbb tézisei

A megyét képletesen befogó – a helyi lakosság foglalkoztatását döntően biztosító – „nógrádi patkó” ipari övezetekkel tarkított keleti és nyugati szarai egy sajátos életérzést biztosító, meghitt „zöld életteret” fognak közre, ahol tiszta a levegő, megteremnek az egészséges élelmiszerek alapanyagai, elegendő a tiszta és egészséges ivóvíz. A települések többségében jól hasznosul a helyben termelt „zöld” energia.

A MEGYE VÁROSAINAK KÖZIGAZGATÁSI TERÜLETEI ÉS FŐ KÖZLEKEDÉSI ÚTJAI (I. -II- RENDŰ FŐUTAK)

Forrás: TeIR, saját szerkesztés

A megye nyugati részében, a 2. sz. és a 22. sz. utak mentén kiteljesednek a korszerű járműipari, elektronikai és egyéb beszállító vállalkozások. A térség keleti ívén a 21. számú gyorsforgalmi útra települő észak-déli új ipari övezet munka-intenzív feldolgozó üzemeket, északabbra megújuló fém-, üveg- és energetikai gyártórendszereket, betelepült szolgáltató egységeket foglal magában. Az ipari és szolgáltató munkahelyekkel bíró „patkó” által közrefogott területen újraéled és ismét honos az élelmiszernövények és gyümölcsök termelése, helyi feldolgozása és értékesítése.

A céltudatos megyei területfejlesztés eredményeként esély nyílik a hátrányos és halmozottan hátrányos helyzetű népesség beilleszkedésének és integrációjának előmozdítására, kulturális felemelkedésére, egészségi állapotának javítására. A gazdaság és társadalom sokoldalú fejlesztésének és fenntartható fejlődésének lehetőségét a kulcsfontosságú infrastrukturális beruházások nyomán, elsősorban az infokommunikációs technológiák széles körű, innovációt segítő alkalmazása biztosítja.

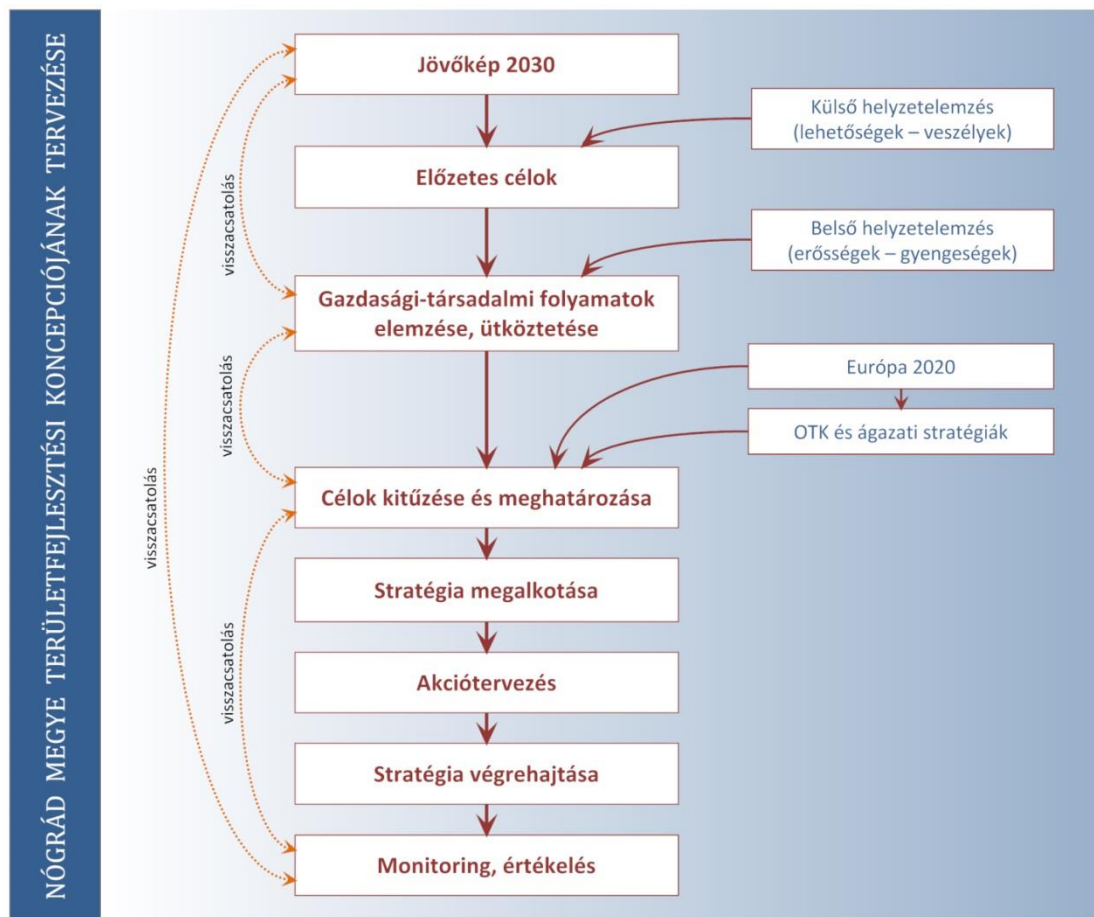
Célrendszer bemutatása

A célrendszer meghatározásához kiindulásként a 2012-ben elkészült helyzetelemzés szolgált.

Ez a fejezet tárta fel a Nógrád megye fejlődését leginkább akadályozó tényezőket:

- alacsony vállalkozói aktivitás és a vállalkozások gyenge foglalkoztatási, fejlesztési képessége
- beruházások fogadására kész iparterületek szűkössége
- alacsony hozzáadott értékkel működő hagyományos ipar, emellett a korszerű ágazatok alulreprezentáltsága
- rendkívül szerény innovációs potenciál
- foglalkoztatók hiánya a vidéki térségekben, természeti erőforrások alacsony kihasználtsága
- depressziós, elszegényedő társadalom
- a megye, mint élettér alacsony vonzereje, hiányos, és esetenként méltatlan infrastruktúra állapotok.

Nógrád megye területfejlesztési koncepciójának eddigi és várható tervezési folyamatai

Nógrád megye fejlesztésének átfogó céljai

Nógrád megye fejlesztésének átfogó célja, hogy a gazdaság élénkítése, a meglévő természeti potenciálok kihasználása és a helyi társadalom aktivizálása által 2030-ra megálljon a leszakadás folyamata Magyarország más térségeihez viszonyítva, és előtérbe kerüljenek olyan új fejlődési lehetőségek, amelyek hosszú távon a megyét vonzó térséggé teszik mind a lakosság, mind a vállalkozások számára.

- A megyék rangsorában szinte minden mutatójában leggyengébb teljesítményt nyújtó gazdaság álljon fejlődő pályára. Fokozódjon a vállalkozói aktivitás, a kis- és középvállalkozások versenyképessége és foglalkoztatás bővítési potenciálja. A térség gazdasági profilját adó, hagyományokkal rendelkező ágazatok fejlesztéseiknek köszönhetően legyenek képesek megfelelni a világgazdasági kihívásoknak, emellett jelenjenek meg a gazdasági fejlődésnek lendületet adó tudás alapú, kreatív ágazatok. Növekedjen a vidék foglalkoztatási képessége, használjuk ki hatékony és fenntartható módon természeti és épített erőforrásainkat, egyedi, palóc hagyományainkat, történeti, kulturális értékeinket, örökségünket. → **FEJLŐDŐ GAZDASÁG**
- Fokozódjon a társadalom aktivitása, amely elengedhetetlen a foglalkoztatottság növeléséhez. Enyhüljön a fejlődést akadályozó társadalmi depresszió, a mélyszegénységben élők kilátástalansága, javuljon a lakosság egészségi állapota. A periférián élők is növekvő eséllyel férjenek hozzá a tudáshoz. A megújulási, innovációs képesség növelése érdekében fokozódjon a társadalom kreativitása, együttműködési készsége. Javuljanak az emberek munkához jutási esélyei azáltal, hogy a munkaerőpiacon eladható tudáshoz és kompetenciákhoz jutnak. Nógrád megye semmi esetre sem lehet fehér folt Magyarország felsőoktatási térképén → **AKTÍV, KREATÍV, EGYÜTTMŰKÖDŐ TÁRSADALOM**
- Nógrád megye legyen olyan élettér, amelyet az itt élőknek nem érdemes elhagyni. Szolgálja a családok, vállalkozások, szervezetek kényelmét kiegyenlített, korszerű intézményrendszer, javuló közlekedési hálózat, biztonságos, egészséges környezet. Nógrád legyen vonzó azok számára is, akik zsúfolt nagyváros és agglomeráció helyett varázslatos tájra, természet közeli, emberléptékű lakótérre vágnak. Legyen Nógrád mindemellett a Budapest közelében élők számára egy kiváló rekreációs övezet. → **MARASZTALÓ ÉLETTÉR**

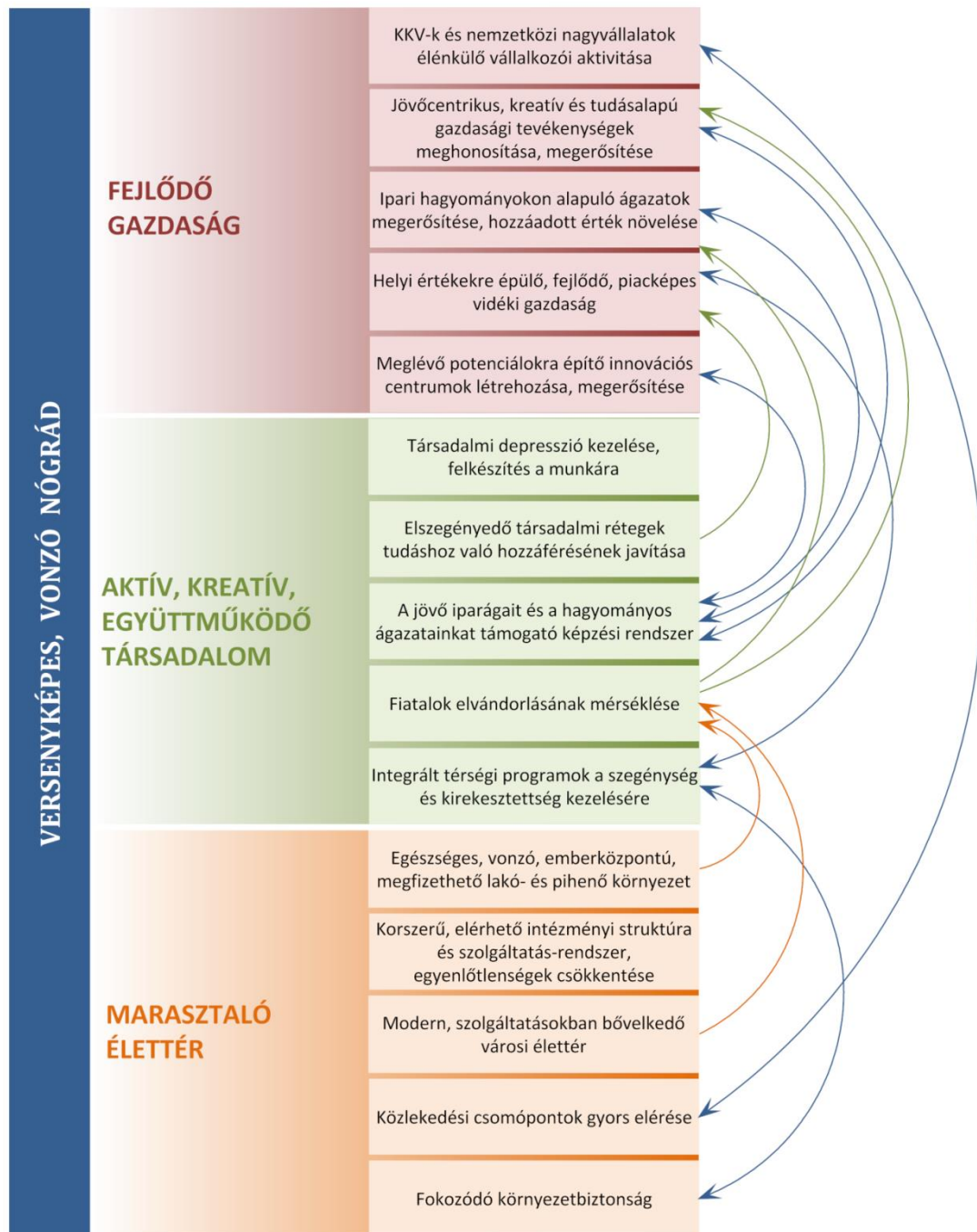
Nógrád megye fejlesztésének stratégiai céljai

A jövőkép és az átfogó célok meghatározását követően került sor a stratégiai célok megfogalmazására, melyek specifikus, horizontális és területi célokként jelennek meg.

A specifikus célok meghatározása során szem előtt tartottuk, hogy azok:

- megfelelő eredményességet és hatékonyságot biztosítsanak a bevonni kívánt források hasznosulásában
- mozgósítsák a meglévő erőforrásokat
- többségükben a gazdaságfejlesztésre fókuszáljanak
- együtt komplex programok kereteit adják meg a szinergiák feltárását követően.

A **specifikus célkitűzések** összeállításánál a célfa módszert alkalmaztuk a helyzetfelmérésben feltárt problémák rendszere alapján. A célfa három ágát az átfogó célok alkotják. A specifikus célokat, és hatásukat egymásra, illetve az általános célok megvalósítására az alábbi ábra szemlélteti.

A **területi célok** meghatározásánál nem hagyhatjuk figyelmen kívül Nógrád megye kis méretét. Ha a gazdaság, illetve különösen társadalom helyzetét vizsgáljuk (Id. helyzetelemzés), alapvetően két terület rajzolódik ki: **Kelet-Nógrád** és **Nyugat-Nógrád**. A gazdasági mutatók összességében ugyan nem mutatnak jelentős eltéréseket, de a gazdaság szerkezete mégis különböző. A gazdaság és az export motorját a Nyugat-Nógrádban működő multinacionális vállalatok adják, míg a hagyományos ágazatok és a belőlük kinőtt KKV-k Kelet-Nógrádban működnek. A fentiek alapján két területi program került meghatározásra, melyek középpontjában a gazdaság és az ipar fejlesztése áll. A területi célokat a lenti ábra jeleníti meg.

A területi programok további kategóriájába a két megyei főút által kirajzolt patkón (ld. e fejezet elején) kívül eső **vidéki térség** tartozik. Helyi fejlesztési programjait az ott működő LEADER csoportok készülő Helyi Vidékfejlesztési Stratégiái határozzák meg.

3. A koncepció összefüggése más releváns tervekkel

A **Növekedési Terv**, illetve a **Nemzeti Fenntartható Fejlődés Keretstratégia** területén az alábbi táblázat foglalja össze Nógrád Megye Területfejlesztési Koncepciójának célrendszeri kapcsolódásait.

NÖVEKEDÉSI TERV		Nógrád Megye Területfejlesztési Koncepciója	
Magyarország újraparosítása	↔	Jövő centrikus, kreatív és tudásalapú gazdasági tevékenységek meghonosítása, megerősítése; Ipari hagyományokon alapuló ágazatok megerősítése, hozzáadott érték növelése	
A gazdaság helyi pillérének megerősítése – természeti értékekre, tudásra és munkára épülő helyi növekedés	↔	Helyi értékekre épülő, fejlődő, piacképes vidéki gazdaság	
Demográfiai áttörés – új népesedéspolitika	↔	Fiatalok elvándorlásának mérséklése	
Befektetés a tudásba, a felsőoktatás képzési szerkezetének átalakítása a piaci igények alapján	↔	A jövő iparágait és a hagyományos ágazatainkat támogató képzési rendszer	
Tiszta, egészséges, versenyképes környezet	↔	Egészséges, vonzó, emberközpontú lakó- és pihenő környezet	
NEMZETI FENNTARTHATÓ FEJLŐDÉS KERETSTRATÉGIA		Nógrád Megye Területfejlesztési Koncepciója	
Népességében stabil, egészséges, a kor kihívásainak megfelelő készségekkel és tudással rendelkező emberek alkotta, a kirekesztettséget fokozatosan csökkentő társadalom.	↔	Elszegényedő társadalmi rétegek tudáshoz való hozzáféréseinek javítása; Integrált térségi programok a szegénység és kirekesztettség kezelésére; Fiatalok elvándorlásának mérséklése	
A fenntarthatóságot támogató kultúra kialakítása, a fenntartható társadalom szempontjából pozitív értékek, erkölcsi normák és attitűdök erősítése	↔	Egészséges, vonzó, emberközpontú lakó- és pihenő környezet; Fokozódó környezetbiztonság	
A vállalkozói réteg megerősítése, a hazai tőkebefektetések fokozatos növelése, külföldi kitértségünk csökkentése	↔	KKV-k (és nemzetközi nagyvállalatok) élénkítő vállalkozói aktivitása	
A lokalizáció és a nemzetközi gazdasági kapcsolatok kihasználása közötti ésszerű arány megteremtése, a helyi gazdasági kapcsolatok	↔	Helyi értékekre épülő, fejlődő, piacképes vidéki gazdaság	

Az **Országos Fejlesztés és Területfejlesztési Koncepció** és Nógrád megye Területfejlesztési koncepciója célrendszerének összefüggéseit, koherenciáját az alábbi táblázat foglalja össze.

ÁTFOGÓ CÉLOK		
Országos Fejlesztés és Területfejlesztési Koncepció		Nógrád Megye Területfejlesztési Koncepciója
Értékteremtő, foglalkoztatást biztosító gazdaság és növekedés	↔	Fejlődő gazdaság
Népesedési fordulat, egészséges és megújuló társadalom	↔	Aktív, kreatív, együttműködő társadalom
Természeti erőforrásaink fenntartható használata, értékeink megőrzése és környezetünk védelme	↔	Marasztaló életér
Térségi potenciálokra alapozott, fenntartható térszerkezet	↔	Marasztaló életér
STRATÉGIAI CÉLOK		
Országos Fejlesztés és Területfejlesztési Koncepció		Nógrád Megye Területfejlesztési Koncepciója
Gazdasági növekedés, versenyképes, exportorientált, innovatív gazdaság	↔	Jövő centrikus, kreatív és tudásalapú gazdasági tevékenységek meghonosítása, megerősítése; Ipari hagyományokon alapuló ágazatok megerősítése, hozzáadott érték növelése; Meglévő potenciálokra építő innovációs centrumok létrehozása, megerősítése
Gyógyuló és gyógyító Magyarország, egészséges társadalom	↔	Korszerű, elérhető intézményi struktúra és szolgáltatás-rendszer, egyenlőtlenségek csökkentése
Élhető és életképes vidék, egészséges élelmiszer termelés és ellátás	↔	Helyi értékekre épülő, fejlődő, piacképes vidéki gazdaság
Kreatív tudástársadalom, korszerű gyakorlati tudás, K+F+I	↔	Meglévő potenciálokra építő innovációs centrumok létrehozása, megerősítése; A jövő iparágait és a hagyományos ágazatainkat támogató képzési rendszer

Országos Fejlesztés és Területfejlesztési Koncepció		Nógrád Megye Területfejlesztési Koncepciója
Közösségi megújulás, értéktudatos és szolidáris öngondoskodó társadalom, romaintegráció	↔	Elszegényedő társadalmi rétegek tudáshoz való hozzáférése javítása; Integrált térségi programok a szegénység és kirekesztettség kezelésére
Jó állam: nemzeti közművek és közszolgáltatások, szolgáltató állam és biztonság	↔	Korszerű, elérhető intézményi struktúra és szolgáltatás-rendszer, egyenlőtlenségek csökkentése
Nemzeti stratégiai erőforrások megőrzése, fenntartható használata és környezetünk védelme	↔	Fokozódó környezetbiztonság; Egészséges, vonzó, emberközpontú lakó- és pihenő környezet
Többközpontú növekedésünk motorjai: városok és gazdasági térségek	↔	Modern, szolgáltatásokban bővelkedő városi élettér
Vidéki térségek értékalapú felemelése	↔	Helyi értékekre épülő, fejlődő, piacképes vidéki gazdaság
Egészséges és integrálódó társadalom és gazdaság, egyenlő létfeltételek az ország egész területén	↔	Integrált térségi programok a szegénység és kirekesztettség kezelésére; Fialatok elvándorlásának mérséklése
Elérhetőség és mobilitás megújuló rendszere	↔	Közlekedési csomópontok gyors elérése

Nógrád Megye Területfejlesztés Koncepciója összhangban áll az **Országos Területrendezési Tervvel**, mivel a helyzetelemzés elkészítése során a vonatkozó fejezeteknél – természeti adottságok, erőforrások, környezet állapota, épített környezet, közlekedési és vonalas infrastruktúra - az OTTrT-vel összhangban lévő megyei területrendezési tervet vették alapul. A célrendszer kapcsolatát a készülő **ágazati stratégiai tervekkel** biztosította az esetenkénti konzultáció és véleményezés, kölcsönös egyeztetések a dokumentumok készítői között.

Magyarország környezetpolitikai céljainak és intézkedéseinek átfogó keretét a Nemzeti Környezetvédelmi Programok adják. A Program feladata, hogy az ország adottságait, a társadalom hosszú távú érdekeit és jövőbeni fejlődési céljait, valamint a globális felelősségből és a nemzetközi együttműködésből, EU-tagságból adódó kötelezettségeket figyelembe véve meghatározza az ország környezeti céljait és az elérésükhöz szükséges eszközöket. Átfogó céljai: a települési élet és környezetminőség javítása; a környezetbiztonság erősítése; természeti erőforrásaink és értékeink megőrzése; fenntartható életmód, termelés és fogyasztás elősegítése. Az Nemzeti Környezetvédelmi Program szerint a környezetvédelmi szempontoknak be kell épülniük a megyei területfejlesztési tervezésbe.

Kapcsolat a Nemzeti Környezetvédelmi Program célkitűzéseivel

Nemzeti Környezetvédelmi Program (2009-2014)	Kapcsolat a területfejlesztési kon koncepcióval
<p>A környezettudatos szemlélet és gondolkodásmód erősítése:</p> <ul style="list-style-type: none"> • A környezeti nevelés, szemléletformálás megvalósítása az élethosszig tartó tanulás teljes folyamatában. • Fenntartható termelési eljárások és fogyasztási szokások térnyerése. • A környezeti információkat biztosító rendszerek fejlesztése, az információk hatékonyabb terjesztése. 	<p>Átfogó cél: Fejlődő gazdaság</p> <p>Stratégiai célok:</p> <ul style="list-style-type: none"> • KKV-k és nemzetközi nagyvállalatok élénkülő vállalkozói aktivitása • Jövő centrikus, kreatív és tudásalapú gazdasági tevékenységek meghonosítása, megerősítése • Ipari hagyományokon alapuló ágazatok megerősítése, hozzáadott érték növelése • Meglévő potenciálokra építő innovációs centrumok létrehozása, megerősítése <p>Átfogó cél: Aktív, kreatív, együttműködő társadalom Hátrányos helyzetűek tudáshoz való hozzáférése javítása</p> <p>Stratégiai célok:</p> <ul style="list-style-type: none"> • Elszegényedő társadalmi rétegek tudáshoz való hozzáférése • A jövő iparágait és a hagyományos ágazatainak támogató képzési rendszere • Korszerű, elérhető intézményi struktúra és szolgáltatásrendszer, egyenlőtlenségek csökkentése <p>Átfogó cél: Marasztaló élettér</p> <p>Stratégiai célok:</p> <ul style="list-style-type: none"> • Egészség, vonzó, emberközpontú lakópihenő környezet • Fokozódó környezetbiztonság
<p>Éghajlatváltozás :</p> <ul style="list-style-type: none"> • Az üvegházhatású gázok kibocsátásának csökkentése. • Az energiahatékonyság és energiatakarékosság növelése. • Az üvegházhatású gázok megkötésének növelése a szabad talajfelszín és növényborítottság növelésével. • A kedvezőtlen ökológiai és társadalmi-gazdasági hatások elleni védekezés az alkalmazkodóképesség javításával, a károk megelőzésével, enyhítésével. 	<p>Átfogó cél: Fejlődő gazdaság</p> <p>Stratégiai célok:</p> <ul style="list-style-type: none"> • KKV-k és nemzetközi nagyvállalatok élénkülő vállalkozói aktivitása • Jövő centrikus, kreatív és tudásalapú gazdasági tevékenységek meghonosítása, megerősítése • Ipari hagyományokon alapuló ágazatok megerősítése, hozzáadott érték növelése • Helyi értékekre épülő, fejlődő, vidéki gazdaság

<ul style="list-style-type: none"> • A sztratoszférikus ózonréteg védelme, a kialakult helyzethez való alkalmazkodás erősítése, a kockázatok csökkentése. • A klímaturatosság erősítése. 	<p>Átfogó cél: Marasztaló élettér</p> <p>Stratégiai célok:</p> <ul style="list-style-type: none"> • Egészséges, vonzó, emberközpontú lakó-pihenő környezet • Korszerű, elérhető intézményi struktúra és szolgáltatás rendszer, egyenlőtlenségének csökkentése • Fokozódó környezetbiztonság <p>Területi célok:</p> <ul style="list-style-type: none"> • Kelet-Nógrád diverzifikált újraiparosítása és gazdaságának felzárkóztatása • Nyugat-Nógrád gazdaság-és iparfejlesztése
<p>Környezet és egészség :</p> <ul style="list-style-type: none"> • A lakosság egészségét károsító folyamatok fékezése és visszafordításának elősegítése. • Az egészséges környezet kialakítása révén a környezeti eredetű betegségteher mérséklése (ennek megalapozása egészség-hatás vizsgálati, kockázat-felmérési és elemzési eszközökkel). • A környezeti kockázatokból eredő, a lakosság egészségi állapotában megnyilvánuló egyenlőtlenségek mérséklése és a sérülékeny csoportok fokozott védelme. • A környezet-egészségügy felkészültségének javítása annak érdekében, hogy megfelelően tudja kezelni a globális környezeti változásokból eredő problémákat. 	<p>Átfogó cél: Fejlődő gazdaság</p> <p>Stratégiai célok:</p> <ul style="list-style-type: none"> • Jövő centrikus, kreatív és tudásalapú gazdasági tevékenységek meghonosítása, megerősítése <p>Átfogó cél: Aktív, kreatív, együttműködő társadalom</p> <p>Stratégiai cél:</p> <ul style="list-style-type: none"> • Társadalmi depresszió kezelése, felkészítés a munkára <p>Átfogó cél: Marasztaló élettér</p> <p>Stratégiai cél:</p> <ul style="list-style-type: none"> • Egészséges, vonzó, emberközpontú lakó-pihenő környezet • Korszerű, elérhető intézményi struktúra és szolgáltatás rendszer, egyenlőtlenségének csökkentése • Fokozódó környezetbiztonság
<p>Települési környezetminőség:</p> <ul style="list-style-type: none"> • A településfejlesztés tudatosabbá tétele, a fejlesztés és a rendezés során a fenntarthatósági szempontok hatékonyabb érvényesítése. • Az épített környezet és a zöldfelületi rendszer védelme. • A települések harmonikusabb tájba illesztése. • A mobilitási igények mérséklése, illetve a mobilitás feltételeinek oly módon történő biztosítása, hogy az ne okozzon egészségkárosító légszennyezést és zajterhelést. • A települések zavartalan működését biztosító környezeti infrastruktúra kiépítése. 	<p>Átfogó cél: Fejlődő gazdaság</p> <p>Stratégiai célok:</p> <ul style="list-style-type: none"> • Helyi értékekre épülő, fejlődő, vidéki gazdaság <p>Átfogó cél: Marasztaló élettér</p> <p>Stratégiai célok:</p> <ul style="list-style-type: none"> • Egészséges, vonzó, emberközpontú lakó-pihenő környezet • Közlekedési csomópontok gyors elérése • Fokozódó környezetbiztonság

<p>Hulladékgazdálkodás:</p> <ul style="list-style-type: none"> • Az évente képződő hulladék mennyisége 20 %-kal csökkenjen (2014-ben ne keletkezzen 20 millió tonnánál több hulladék). • 2014-re a képződő hulladék legalább 40%-a hasznosuljon, az energetikai hasznosítás érje el a 10 %-ot. • A maradék hulladék ártalmatlanításához szükséges kapacitások – egyes speciális technológiát igénylő hulladékok kivételével – az ország határain belül álljanak rendelkezésre. 	<p>Átfogó cél: Fejlődő gazdaság</p> <p>Stratégiai célok:</p> <ul style="list-style-type: none"> • Jövő centrikus, kreatív és tudásalapú gazdasági tevékenységek meghonosítása, megerősítése
<p>Környezetbiztonság:</p> <ul style="list-style-type: none"> • A környezetbiztonság növelése. • A veszélyeztetés megelőzése. • A bekövetkezett katasztrófák következményeinek hatékony enyhítése, elhárítása. • A környezetkárosodás felszámolása. • A veszélyes anyagok és veszélyes készítmények káros hatásainak kezelése. 	<p>Átfogó cél: Aktív, kreatív, együttműködő társadalom</p> <p>Átfogó cél: Marasztaló élettér</p> <p>Stratégiai célok:</p> <ul style="list-style-type: none"> • Korszerű, elérhető intézményi struktúra és szolgáltatás rendszer, egyenlőtlenségének csökkentése • Fokozódó környezet biztonság
<p>Vizeink védelme és fenntartható használata:</p> <ul style="list-style-type: none"> • Az ivóvíz-szennyezők miatt fennálló egészségi kockázatok jelentős csökkentése. • Az ivóvíztermelés- és elosztás biztonsági hiányosságainak megszüntetése. • A lakosság számára az egészséges ivóvízhez való hozzáférés egyenlő esélyű biztosítása. <p>A biológiai sokféleség megőrzése, természet- és tájvédelem:</p> <ul style="list-style-type: none"> • A védett természeti területek állapotának megőrzése és javítása. • A biológiai sokféleség megőrzésének és helyreállításának elősegítése a védett természeti területeken kívül is. • A biológiai sokféleség ex-situ védelmének megerősítése (génbank). • A biológiai sokféleség fenntartható használata. • A biológiai sokféleség megőrzése, mint prioritás beépítése a különböző politikákba, tervekbe és programokba (különösen: mezőgazdaság, erdészet, halászat, területrendezés, infrastrukturális fejlesztések (energia, közlekedés), ipar, turizmus, bányászat, nemzetközi kereskedelem stratégiájába és programjaiba). 	<p>Átfogó cél: Fejlődő gazdaság</p> <p>Stratégiai célok:</p> <ul style="list-style-type: none"> • Helyi értékekre épülő, fejlődő, piacképes vidéki gazdaság • Meglévő potenciálokra építő innovációs centrumok létrehozása, megerősítése <p>Átfogó cél: Marasztaló élettér</p> <p>Stratégiai célok:</p> <ul style="list-style-type: none"> • Egészséges, vonzó, emberközpontú lakó és- pihenő környezet • Fokozódó környezet biztonság

<p>Fenntartható terület- és föld-használat:</p> <ul style="list-style-type: none"> • A gazdasági-társadalmi folyamatok térbeli szervezése során a környezet eltartó- és tűrőképességével való összhang biztosítása, a természeti erőforrások (kiemelten a termőföld, víz) és természeti értékek védelme, degradációjának megelőzése. A különböző területhasználati funkciók területi igényeinek minél kisebb termőfelület kieséssel járó harmonikus összehangolása. • A terület agro-ökológiai adottságaihoz igazodó földhasználat elterjesztése. 	<p>Átfogó cél: Fejlődő gazdaság</p> <p>Stratégiai célok:</p> <ul style="list-style-type: none"> • Helyi értékekre épülő, fejlődő, piacképes vidéki gazdaság
--	--

Kapcsolat a Nemzeti fejlesztés 2020 program célkitűzéseivel

Nemzeti fejlesztés 2020	Kapcsolat a területfejlesztési koncepcióval
<ul style="list-style-type: none"> • környezettudatos szemlélet és gondolkodásmód erősítése • termőhelyi adottságokra és saját biológiai alapokra építő agrotechnika kialakítása • lakosság egészségét károsító folyamatok fékezése, visszafordítása globális környezeti változásból eredő problémák megfelelő kezelése • fenntarthatósági szempontok hatékonyabb érvényesítése a települési értékek megőrzésében • épített környezet és zöldfelületi rendszer védelme, • mobilitás feltételeink légszennyezés és zajterhelés csökkentő módon történő biztosítása • biológiai és táji sokféleség megőrzése, fenntartható használata • környezet eltartó- és tűrőképességével való összhang biztosítása, természeti erőforrások értékvédelme, degradációjának megelőzése, • vizek „jó állapotának” elérése, • fenntartható vízkészletgazdálkodás megteremtése, vízkészletek mennyiségi és minőségi védelme • települési szilárdhulladék gazdálkodási rendszerek fejlesztése, • üvegházgázok kibocsátásának csökkentése, • környezetbiztonság növelése, veszélyeztetés megelőzése, • vállalkozások környezetközpontú 	<p>Átfogó cél: Fejlődő gazdaság</p> <p>Stratégiai célok:</p> <ul style="list-style-type: none"> • KKV-k és nemzetközi nagy vállalatok élénkülő vállalkozói aktivitása • Jövő centrikus, kreatív és tudásalapú gazdasági tevékenységek meghonosítása, megerősítése • Meglévő potenciálokra építő innovációs centrumok létrehozása, megerősítése • Helyi értékekre épülő, fejlődő, piacképes vidéki gazdaság <p>Átfogó cél: Aktív, kreatív, együttműködő társadalom</p> <p>Stratégiai cél:</p> <ul style="list-style-type: none"> • Társadalmi depresszió kezelése, felkészítés a munkára • Elszegényedő társadalmi rétegek tudáshoz való hozzáférése • Jövő iparágait és hagyományos ágazatait támogató képzési rendszer <p>Átfogó cél: Marasztaló élettér</p> <p>Stratégiai célok:</p> <ul style="list-style-type: none"> • Egészséges, vonzó, emberközpontú lakó- és pihenő környezet • Korszerű, elérhető intézményi struktúra és szolgáltatás-rendszer, egyenlőtlenségének csökkentése • Fokozódó környezet biztonság <p>Területi célok</p> <ul style="list-style-type: none"> • Kelet-Nógrád (Pásztó, Bátortereny, ...)

fejlesztéseinek támogatása <ul style="list-style-type: none"> • egyedi tájértékek megőrzése, zöldfelületek ökológiai értékének növelése - helyi adottságoknak megfelelő megújuló-energia termelés és felhasználás • éghajlatváltozáshoz kapcsolódó kockázat-megelőzés és kezelés 	Salgótarján, Szécsény térsége) diverzifikált újraiparosítása és gazdaságának felzárkóztatása Nyugat-Nógrádhoz, a megye fejletlenebb keleti és dinamikusabban fejlődő nyugati része közötti különbségek csökkentésével <ul style="list-style-type: none"> • Nyugat-Nógrád gazdaság- és iparfejlesztése (Rétság és Balassagyarmat térsége)
--	---

Kapcsolat az EU7. Környezetvédelmi Cselekvési Program kiemelt célkitűzéseivel

EU7. Környezetvédelmi Cselekvési Program kiemelt célkitűzései	Kapcsolat a területfejlesztési koncepcióval
1. Az uniós természeti tőke védelme, megőrzése és fejlesztése	
2. Erőforrás-hatékony, környezetbarát és versenyképes uniós gazdaság kialakítása	Átfogó cél: Fejlődő gazdaság Stratégiai célok: <ul style="list-style-type: none"> • KKV-k és nemzetközi nagy vállalatok élénkülő vállalkozói aktivitása • Jövő centrikus, kreatív és tudásalapú gazdasági tevékenységek meghonosítása, megerősítése • Meglévő potenciálokra építő innovációs centrumok létrehozása, megerősítése • Helyi értékekre épülő, fejlődő, piacképes vidéki gazdaság
3. Környezeti terhelés csökkentése, egészség és jólétet fenyegető kockázat csökkentése	Átfogó cél: Marasztaló élettér Stratégiai célok: Fokozódó környezetbiztonság
4. A környezetpolitika tudományos eredményekkel való szilárdabb alátámasztása	
5. Az uniós városok fenntarthatóságának növelése	Átfogó cél: Marasztaló élettér Stratégiai célok: <ul style="list-style-type: none"> • Egészséges, vonzó, emberközpontú lakó-és pihenő környezet • Korszerű, elérhető intézményi struktúra és szolgáltatás-rendszer, egyenlőtlenségének csökkentése • Közlekedési csomópontok gyors elérése • Fokozódó környezet biztonság

Nemzeti Vidékstratégia 2012 – 2020

A Nemzeti Vidékstratégia célja, hogy a hazánk vidéki térségeinek nagy részén érvényesülő kedvezőtlen folyamatokat megfordítva, a fenntarthatóságot, az életképes agrár- és élelmiszertermelést és a vidéki élet értékeit középpontba állító jövőkép alapján kijelölje az ország vidékpolitikájának célkitűzéseit, alapelveit, valamint az azok elérését biztosító programok és intézkedések végrehajtási kereteit. A vidéki Magyarország egészének megújítását tűzi ki célul, ezért a természeti értékek és a környezet védelmére, a természeti erőforrások fenntartható hasznosítására alapozva határozza meg az agrár- és élelmiszergazdaságra, valamint a vidékfejlesztésre vonatkozó tennivalókat. Legfontosabb területei a foglalkoztatás növekedése, a kiegyensúlyozott és sokszínű mező- és erdőgazdálkodás, termelési szerkezet, a helyi élelmiszertermelés és élelmiszerpiacok helyreállítása, a helyi energiatermelés, a vidék helyi közösségeinek megerősödése, a népesedési mutatók javulása és a természeti rendszerek, a biológiai sokféleség megőrzése.

Nemzeti Vidékstratégia 2020	Kapcsolat a területfejlesztési koncepcióval
Természeti értékek és erőforrások védelme, fenntartható használata	Minden átfogó, területi és horizontális cél, döntő szempontként kezeli.
Vidéki környezetminőség javítása	„Marasztaló élettér” stratégiai cél 1. „Egészséges, vonzó, emberközpontú, megfizethető lakó- és pihenő környezet” és 5. „Fokozódó környezetbiztonság” rész cél. Mindkét cél az egészséges, élhető környezet megteremtésére fogalmaz meg alkalmazandó szempontokat.
Föld és birtokpolitika	Nem releváns

Szomszédos megyék koncepcióival történő összevetés

Nógrád megye közvetlen földrajzi környezete esetében 3 szomszédos megye kapcsán szükséges a kölcsönös kitekintést megtenni.

Észak-kelet	Borsod-Abaúj-Zemplén megye
Dél-kelet	Heves megye
Nyugat	Pest megye

Pest megye

A 2011-ben készült Nógrád megyei területrendezési terv hangsúlyozza az OTK 2020-ig megfogalmazott céljait, mely szerint: az ország európai térbe való integrációjának elmélyítése érdekében szükséges a transznacionális közlekedési hálózatok, a határokon átnyúló gazdasági kapcsolatok, intézményi együttműködések bővítése; a Kárpát-medencébe irányuló kapcsolatok élénkítése érdekében bővíteni kell a határ-menti együttműködések, különös tekintettel a magyarság gazdasági-kulturális integrációjára; de nem tervezi a Pest megyével való kapcsolat erősítését.

Továbbra is számít a megye nyugati részén, a Pest megyei Duna-szakaszon kitermelt parti szűrésű vízre, amely biztosítja az ivóvízszükséglet jelentős részét.

Az Országos Fejlesztési és Területfejlesztési Koncepcióban Nógrád megye székhelye, Salgótarján Budapest térszerkezeti összefüggésrendszerének megfelelően csapágyvárosként kap szerepet a főváros körüli belső városgyűrűben. Ettől a szereptől várja – állami segítséggel – a következő évtizedben a budapesti városrégiótól északkeletre eső, határon átnyúló fejletlenebb területekre is ható gazdasági fejlődést.

Heves megye

Mint az Heves megye Területfejlesztési Konceptiójának javaslattevő fázisából kiolvasható, a dokumentum tervezői számára nem közömbös Heves megyének a szomszédos magyarországi megyékhez való kapcsolódása.

A Nógrádot és Hevest észak-déli irányba a patakok ökológiai sávjai kötik össze: a Zagyva-folyó, a Tarna-patak völgyei. Déli irányban a Mátra hegység kapcsolódik az északi középhegység, jellemzően erdővel borított hegyháti területéhez, így szerves táji és ökológiai kapcsolódást biztosít.

Az Eger Erdő Zrt. és a Bükki Nemzeti Park Nógrád megyei területeket is kezel. Bükki Nemzeti Park természetvédelmi területei pl.:

- Maconkai-rét TT
- Ipolytarnóci Ősmaradványok TT
- Sóshartyán Hencse-hegy TT
- Márkházapusztai fás legelő TT

Tájvédelmi Körzetek

- Hollókői TK
- Karancs-Medves TK
- Kelet-cserháti TK
- Mátrai TK

A megye fejlesztésének fókusz témái elkerülik a megyehatár területeit. Heves megye Területfejlesztési Konceptiójának egyik sarokpontja a közlekedési vonalak kiemelt volta, melyek természetüknél fogva, közvetetten megyénket is érintik.

Borsod-Abaúj-Zemplén megye

Fontos közlekedési útvonal szempontjából Nógrád megye és Borsod-Abaúj-Zemplén megye közös határai mentén egymástól el nem választandók. Ha némileg nehezen kiolvasható módon is, de mindkét megye koncepciójában megjelenik ez a szükségszerűség, amelynek tiszteletben tartását vélhetően a gyakorlat is visszaigazol. Nógrád megye és Borsod-Abaúj-Zemplén megye közvetlen, döntően erős térségi kapcsolata a 23. sz. főúttal realizált.

Nógrád megyére is kihatással van, különös tekintettel a 21., és 23. sz. főútra, amely az Ózdi Járás, mint „Leghátrányosabb Helyzetű” térség számára közvetlen összeköttetését jelenti a magyar autópálya rendszerrel és a fővárossal. Ózd város Rambauer Terve felveti a 23. sz. főút egyes pontokon történő nyomvonal elterelését, szélesítését és megerősítését. Az út fejlesztése mindkét megye prioritásai között szerepel.

Általánosságban megállapítható, hogy Nógrád megye és a szomszédos megyék egyaránt és kölcsönösen kiemelten kezelik területfejlesztési koncepcióikban a közlekedési vonalakat.

4. A koncepció célrendszeréből következő környezeti, társadalmi és gazdasági hatásainak vizsgálata

4.1. A koncepció hatásainak átfogó vizsgálata (jövőkép és átfogó célok mentén)

A megyei fejlesztési folyamat a belső koherencia megteremtésének igényével tervezett és az időben aktuális megvalósítási pontokon ennek megfelelően végrehajtott.

Az egyes szakaszok egymásra, illetve az egyes fejlesztési szakaszok eredményeire alapozottak. A víziók, a célképzés, és a feladatkijelölés irányai konzekvenciát, tartalmi megfeleltetést mutatnak.

Az átfogó célok általános értékelése

A megyei fejlesztéspolitika központjában környezeti és épített értékek, emlékek megőrzése mellett, a minőségi élet feltételeinek előállítása, tovább fejlesztése áll. Nógrád megye Jövőképe megvalósulása pozitív hatással van a megye környezeti, társadalmi és gazdasági állapotára. A jövőképből következő célok szerinti jövőbeni cselekvések egyik legfontosabb komplex hatása lehet, hogy a megye leszakadása először lassul, majd megáll, és a ciklus végére felzárkózási folyamat kezdődik a magyarországi átlagos életminőséghez.

A jövőkép értelmében **a megye környezeti állapota** folyamatosan javul. A javulás különösen a megye keleti területein, és egyes nyugat-nógrádi, korábban terhelésnek kitett foltokon lehet látványos, hiszen a barnamezős ipari területek folyamatosan revitalizáción esnek át, a környezeti károk mentesítéssel felszámolásra kerülnek. Mivel újabb erős környezeti terhelést jelentő ipari és mezőgazdasági tevékenységet nem preferál a jövőkép, összességében jelentős környezeti állapotjavulás kalkulálható a „rozsdaoövetnek” nevezett keleti területeken is, nem csak Nyugat-Nógrádban. A fejlesztések során kiemelt figyelmet fordítanak a természeti és épített környezeti értékek megőrzésére és fejlesztésére, a magas szintű energiahatékonyság megvalósítására, valamint a megújuló energiaforrások használata egyre inkább tudatosabbá válik, amely területen Nógrád jelentős potenciállal rendelkezik.

Társadalmi szinten bekövetkező változásokat tekintve az egyik legjelentősebb lépés, hogy a jövőkép kiemelkedő jelentőséget tulajdonít a mélyszegénység megszüntetésének. A világos jövőképre alapozott tervkoncepció érti, hogy a szegénység komplex társadalmi-, gazdasági-, és kulturális jelenség, ami komplex megoldási eszköztárat kíván. A hátrányos helyzetű térségek társadalmi-gazdasági problémái jelentős javulás előtt állnak. A megyében nő az aktivitási ráta és a foglalkoztatottság, amit a nyílt munkaerőpiac és a fejlett, értékteremtő szociális gazdaság együttesen biztosít. A megyében egyre több településen alakulnak ki tudatos közösségek, erős helyi identitástudattal. A lakosok ezért egyre inkább tudatosabban választják a helyi termékeket és szolgáltatásokat.

Gazdasági hatásokat tekintve a hagyományosan erős gépipari-, vegyipari berendezés- és acélszerkezet gyártó-, beszállító ipar, illetve újabban járműipari beszállítói cégek felfutása mellett kialakul a helyi mezőgazdasági termékekre épülő versenyképes agrárgazdaság. Továbbá a megyében egyre meghatározóbbá válik az egyedi adottságokra támaszkodó turizmus és az egyre bővülő zöld gazdaság.

Az átfogó cél figyelmen kívül hagyása a megye versenyképességét csökkenti, ezáltal növeli a térség gazdasági lemaradását és elmélyíti a jelenleg is komoly gondokat okozó társadalmi problémákat.

Az általános célok és a térhasználat elveinek hatása a védett természetvédelmi és NATURA 2000 területekre

Magyarországra az Európai Unióhoz csatlakozás óta érvényes a Madárvédelmi- és az Élőhelyvédelmi Irányelv. Hazánk köteles volt közösségi jelentőségű természetes élőhelyei, valamint állat- és növény-fajai védelmében területeket kijelölni, amelyek így az EU ökológiai hálózatának, a Natura 2000 hálózatnak a részeivé váltak.

A Natura 2000 területeket: a különleges madárvédelmi területeket és a különleges természet megőrzési, illetőleg a kiemelt jelentőségű természet megőrzési területeket az európai közösségi jelentőségű természetvédelmi rendeltetésű területekről szóló 275/2004. (X.8.) Kormányrendelet jelölte ki. Utóbbi területek fokozottan veszélyeztetettek és védelmük elsőbbséget élvez. Az érintett földrészleteket a 14/2010. (V.11.) KvVM rendelet tartalmazza. A Natura 2000 hálózat nem helyettesíti, hanem kiegészíti a természetvédelem hazánkban korábban is alkalmazott eszközeit (a nemzeti parkokat, tájvédelmi körzeteket és természetvédelmi területeket).

Nógrád megye természet és tájvédelmi területei

Duna-Ipoly Nemzeti Park

A Duna-Ipoly Nemzeti Park 1997-ben alakult, területe 60 676 hektár. A Börzsöny igen változatos táji, geomorfológiai, geológiai, hidrológiai, botanikai, zoológiai és kultúrtörténeti értékekben bővelkedő védett területéből Nógrád megyéhez csak a hegység keleti pereme tartozik. A Nemzeti parknak része az Ipolyszögi Égerláp 106 hektárnyi területtel.

Hollókői Tájvédelmi Körzet

A 141 hektár területű TK a Cserhát dombjai közé zárt Hollókő község és környéke építészeti, gazdálkodási és kulturális hagyományainak megóvására 1977-ben alakult. A tájvédelmi körzet a Cserhát élő falumúzeumát, természeti környezetét: a hagyásfás legelőt, a középkori vármaradvánnyal és a keskenyparcellás öreg szőlőket foglalja magába.

A hollókői Várhegy alatt elterülő Ófalu megőrizte egykori település szerkezetét és a műemléki védettség következtében a régi palóc házak sora élő „falumúzeumot” alkot. A szépségekben gazdag tájba települt kisközség szerkezete speciális észak-magyarországi, nem található hasonló a Kárpát-medencében.

A falu fölé magasodó várrom Nógrád megye számos középkori vára közül a legkisebb, de a legépebben megmaradt. Az Ófalu helyreállítása alapján a települést 1987-ben felvették az UNESCO „Világ Kulturális Öröksége” listájára.

Kelet-cserhádi Tájvédelmi Körzet

A Kelet-Cserhát Tájvédelmi Körzet nagyrészt a Központi-Cserhát, kisebb részben a Cserhátalja és a Zagyvavölgy területén fekszik, Nógrád megye délkeleti részén. A 7425 hektár kiterjedésű védett természeti terület alacsony hegyvidéki, illetve dombsági táj, illetve a hegylábakon lefutó néhány patak völgy. A tájvédelmi körzet felszíni vizekben nem túl gazdag. Vízyűjtője a Zagyva, patakjai szélsőséges vízjárásúak. A területen számos, de kis vízhozamú forrás fakad. A természetvédelmi szempontból legértékesebb élőhelytípusok a természetközeli erdők és gyepek, valamint féltermészetes gyepek. A déli oldalak mészköves területein hagyományos szőlőművelés folyt, melynek felhagyása után a természetes szukcesszió félszáraz gyepeket hozott létre. Ezek a gyepek a tájvédelmi körzet talán legértékesebb növényzeti típusai. Több nemzetközi szinten is jelentős, fokozottan védett állatfaj él a területen.

Karancs-Medves Tájvédelmi Körzet

Az országhatár mellett, Salgótarján északi irányból körülölelő Karancs-Medves Tájvédelmi Körzet 1989-ben létesült. A területbe akkor olvadt be az országos jelentőségű Salgó-vár, a Szilvaskő, a Kercseg-völgy, a zagyvarónai Várhegy, a Gortva-völgy, a Bárna-patak és a Zagyva-folyó eredő forrása, mint helyi jelentőségű védett terület. Területe 6619 hektár, ebből 519 hektár fokozottan védett. A Nógrádi-medence legszebb formájú vulkáni képződményét meredek gerincek és mély völgyek tagolják.

A területen 67 védett növényfajt, 247 védett állatfajt tartanak nyilván. Természetközeli élőhelynek minősíthető a terület közel 65%-a. A növénytakaságok közül különösen értékesek a szubmontán bükkösök és tölgyesek, a molyhostölgyes bokorerdők, és a sziklagyepek még megmaradt foltjai. A geológiai értékek közül a Salgó, a Kis-Salgó vagy Boszorkánykő, a Szilvaskő környéki bányák feltárásai és másodlagos barlangrendszere, valamint az eresztvényi bányák feltárásai feltétlenül kiemelést érdemelnek. A terület eszmei értékét növeli, hogy itt található a Zagyva-folyó eredő forrása.

A történeti múlt emlékeinek ápolása és az értékek bemutatása jól társul az oktató, nevelő munkával. Ehhez kapcsolódik a somoskői Magyarbányán kialakított kőtár; a Boszorkánykőn és a Szilvaskőn található geológiai tanösvény.

Mátrai Tájvédelmi Körzet

A tájvédelmi körzet Nógrád megyébe 693 hektáron nyúlik át Pásztó és Bátorterenyé közigazgatási területén.

Az Ágasvár északi oldalán Bec-kútig elnyúló területen értékes közephegységi bükkösök és gyertyános-tölgyesek találhatóak. A patakok mentén és az összefutó vizekből létrejövő kis tavak mellett égerligetek és magas kőrissállományok élnek. Ezekben néhány védett növényfaj találja meg életfeltételeit.

Ipolytarnóci Ősmaradványok Természetvédelmi Terület

A védett terület Ipolytarnóc község határában helyezkedik el. A miocén földtörténeti korból származó, mintegy 17–23 millió évvel ezelőtti életteret bizonyító, az ősellet számos emlékével rendelkezik (kövesedett erdő, levéllenyomatok, ősszállatok lábnyomai, cápafogak). A terület központi magját 1944-ben nyilvánították védetté. 1995-ben az Európa Tanács szakértői csoportja Európa Diplomával jutalmazta, mely címet a terület példás működése miatt 2020-ig meghosszabbították. A terület a Világörökség várományosi listáján szerepel és a Novohrad-Nógrád Geopark beléptető kapuja. A geoturizmus fellegvára, széleskörű interpretációs eszköztárral ismerteti a terület és tágabb környezetének világhírű földtani örökségét (osmaradvanyok.hu).

Sóshartyáni Hencse-hegy Természetvédelmi Terület

A Salgótarján környéki homokkőterületek természetvédelmi szempontból egyik legértékesebb területe. A védettség célja a homokkő sziklagyepek, sztyepprétek és pusztai cserjések és a hozzájuk kötődő életközösségek fenntartása, megőrzése. A terület flórája és növényzete az alföldi homokpuszta-gyepekkel mutat nagyfokú rokonságot, amit a szubmediterrán eredetű növényfajok jelenléte bizonyít. A terület állatvilága – a növényzethez hasonlóan – védett fajokban bővelkedik.

Márkházapusztai fás legelő Természetvédelmi Terület

A 273 hektáros területen a természetvédelmi kezelési cél az erdők – fás legelők – gyepek mozaikjának megőrzése, visszaállítása. Az 53 hektár erdő részben természetközeli cseres-tölgyes, gyertyános-tölgyes és patakparti ligeterdő állomány, valamint másik részében tájidegen akác. A gyepterületek részben a korábbi fás legelők különböző szukcessziós állapotban lévő maradványai, illetve felhagyott legelők, parlagterületek.

Maconkai-rét Természetvédelmi Terület

Bátonyterenyén, 6 hektár nagyságú területen található. Létrehozatalát a Zagyva-völgy kis területen fennmaradt élőlény-közösségeinek, különösen a mocsárrét, zsombékoló magassásos és nem zsombékoló magassásos által alkotott élőhely komplex megőrzése, a területen található védett növény- és állatfajok populációinak védelme, állományuk növelése az életlehetőségeiket javító természetvédelmi kezelés indokolta.

Folyamatban lévő és tervezett védetté nyilvánítások

A Bükk Nemzeti Park Igazgatóság működési területén jelenleg öt védetté nyilvánítási eljárás (országos jelentőségű) van folyamatban. Ezek közül egy meglévő országos jelentőségű védett természeti terület bővítésére, négy pedig új természetvédelmi terület kialakítására irányul. Közülük legjelentősebb területnövekménnyel a Kelet-cserhádi TK bővítése, és az Ipoly menti TK létrehozása jár.

Ex lege védett természeti területek

Lápok

A megyében védett lápok Etes, Ipolytarnóc, Karancslapujtó, Litke, Nógrádszakál, Pásztó, Patvarc, Zabar településeken fordulnak elő

Ex lege védett természeti emlékek

Barlangok

A megyében lévő természetes és a fontosabb mesterséges üregek száma a barlangkataszter alapján 104 db. A barlangok felmérését és dokumentálását a KvVM Barlangtani és Földtani Osztálya végezte el.

Víznyelők

A Bükk Nemzeti Park Igazgatósága megyét érintő területén fordulnak elő víznyelők, digitálisan viszont még nem kerültek azonosításra.

Források

Az előzetes adatok alapján (VUTUKI Kft.) a DINPI megyét érintő működési területén 56 db ex lege védett forrás található, míg a Bükk Nemzeti Park Igazgatósága területén 210 védett forrás regisztrált.

Földvárak

Jelenleg 53 földvárat azonosítottak.

Helyi jelentőségű védett természeti területek és emlékek

Nógrád megyében jelenleg 77 helyi jelentőségű védett természeti terület és természeti emlék található.

Erdőrezervátum

A megyében a 14/2000. (VI.26.) KöM rendelet szerint erdőrezervátumnak minősül a Duna-Ipoly Nemzeti Park területéhez tartozó Diósjenő közigazgatási területén a Pogány rózsás területe. Kemence közigazgatási területére eső résszel együtt területe 396,4 hektár. Ebből magterület Diósjenőn 91,3 hektár.

Európai közösségi jelentőségű területek (Natura 2000 területek)

A Duna-Ipoly Nemzeti Park Igazgatóság működési területén 3 különleges madárvédelmi terület és 3 kiemelt jelentőségű természet-megőrzési terület található, míg a Bükki Nemzeti Park Igazgatóság területén 2 ill. 15. A Natura 2000 területek művelési ág szerinti megoszlása nagyon vegyes képet mutat. A legtöbb terület esetében magas az erdők aránya, ugyanakkor van olyan terület, ami szinte teljes egészében szántó, gyeper, vagy kivett terület.

Egyéb nemzetközi jogi védelem alatt álló területek

Ramsari területek

Ramsari területek a megyében a 8001/1997.(K. É. Ért. 4.) KTM tájékoztató szerint a Duna-Ipoly Nemzeti Park területéből az Ipoly-völgy, melynek kiterjedése 2248 hektár. Érintett települések: Hont, Drégelypalánk, Ipolyvece, Dejtár, Ipolyszög, Balassagyarmat.

A koncepció helyzetelemző, helyzetértékelő része bemutatja, a megyében található természetvédelmi oltalom alatt álló területeket. A stratégiai célok között szerepel a Fokozódó Környezetbiztonság, melyet az alábbi beavatkozásokkal kerülnének megvalósítására:

- a megye védelem alatt álló természeti és tájkép értékeinek megőrzése,
- az integrált vízgazdálkodási beruházások, tározók létesítése, fejlesztése az ivó- és öntözővíz szükséglet tartós kielégítésére és rekreációs hasznosítása,
- a természeti kockázatok megelőzésének az ellenálló képesség fokozásának elősegítése,
- szennyezett területek rekultivációja.

Áttekintve a célokat megállapítható, hogy körültekintő területi tervezéssel biztosítható a védett természeti területek védelme. A koncepció a gazdasági fejlesztés és környezetvédelem egyensúlyát megtartja, a természetvédelmi előírásokat nem sértik a megfogalmazott célok és beavatkozások. A koncepció realizálásával biztosítható a megye természeti értékeinek fenntartása, az értékek szemléletformáló bemutatása javul, ezáltal elérhető a lakosság részéről a természettudatos életvitel. A megvalósításában kellő óvatossággal kell eljárni különös tekintettel a Közlekedési csomópontok gyors elérése stratégia cél megvalósításánál és a megfogalmazott területi célok (az iparterületek-fejlesztési program a zöldmezős beruházások előmozdítása, barnamezős rehabilitációs program a barnamezős beruházások előmozdítására) megvalósításánál mivel a védett területek veszélyben lehetnek, ezen területfejlesztési beavatkozások kapcsán és szigorú környezetvédelmi szabályozást igényelnek. Meg kell határozni, hogy a tervezett területhasználati módosítások milyen hatással lehetnek a Natura 2000 területek állapotára, állagára és jellegére, valamint e területeken lévő élőhelyek és fajok kedvező természetvédelmi helyzetének megmaradásának, fenntartásának, helyreállításának, fejlesztésének lehetőségeire. A klímaváltozás hatásaival szemben leginkább sérülékeny térségek között nagyon sok a természetvédelmi terület

A célrendszer strukturált vázlatát az alábbi ábra mutatja:

JÖVŐKÉP	VERSENYKÉPES, VONZÓ NÓGRÁD					
ÁTFOGÓ CÉLOK	1. FEJLŐDŐ GAZDASÁG		2. AKTÍV, KREATÍV, EGYÜTTMŰKÖDŐ TÁRSADALOM		3. MARASZTALÓ ÉLETTÉR	
STRATÉGIAI CÉLOK/ PROGRAMOK/ AKCIÓK	CÉLOK	BEAVATKOZÁSOK	CÉLOK	BEAVATKOZÁSOK	CÉLOK	BEAVATKOZÁSOK
	KKV-k és nemzetközi nagyvállalatok élénkülő vállalkozó aktivitása	<ul style="list-style-type: none"> komplex megyei vállalkozás-élénkítési, vállalkozásfejlesztési program új proaktív befektetés ösztönzési program helyi gazdaságélénkítési kapacitásfejlesztés 	Társadalmi depresszió kezelése, felkészítés a munkára	<ul style="list-style-type: none"> önfenntartást segítő helyi kezdeményezésű programok (LEADER, CLLD) szociális szövetkezetek, vállalkozások létrehozásának ösztönzése a társadalom peremére szorultak integrációja átfogó térségi szintű programokkal a lakosság egészségi állapotának javítását, egészségének megőrzését célzó programok 	Egészséges, vonzó, emberközpontú lakó- és pihenő környezet	<ul style="list-style-type: none"> nagysebességű informatikai hálózatok kiépítése kiemelt műemlékek fenntartható hasznosításának elősegítése turisztikai attrakciók környezetének vonzóvá tétele komplex térségfejlesztési programokat támogató településfejlesztési akciók szociális település-rehabilitáció lakásállomány energiahatékonyságának növelése öko-szemléletet erősítő kisprogramok turisztikai vonzerők fenntartható fejlesztése
	Jövő centrikus, kreatív és tudásalapú gazdasági tevékenységek meghonosítása, megerősítése	<ul style="list-style-type: none"> egészségipar fejlesztése szolgáltató szektor fejlesztése, szolgáltatói központok kialakítása energetika és környezetipar fejlesztése beszállító ipar kapacitásbővítése 	Elszegényedő társadalmi rétegek tudáshoz való hozzáféréseinek javítása	<ul style="list-style-type: none"> bentlakásos intézmények fejlesztése az iskola előkészítéstől a középiskoláig új típusú, a munkahelyi integrálásra orientált felnőttképzési programok elindítása 	Korszerű, elérhető intézményi struktúra és szolgáltatásrendszer, egyenlőtlenségek csökkentése	<ul style="list-style-type: none"> energiahatékonyság és megújuló energia alkalmazásának támogatása az intézményekben fenntartható nevelési, oktatási, szociális és egészségügyi intézményfejlesztés

	<ul style="list-style-type: none"> • IKT termék- és szolgáltatás-fejlesztés • hulladék-hasznosítás 				
Helyi értékekre épülő, fejlődő, piacképes vidéki gazdaság	<ul style="list-style-type: none"> • helyi Fejlesztési Stratégiák (LEADER, CLLD) • helyben termelt élelmiszerek feldolgozása és a közvetlen értékesítés kialakítása • a város és vidéke harmonikus egyensúlyának kialakítása a térségükben termelt egészséges élelmiszereken, a jó ivóvízen és a zöld energián alapuló nagyfokú önellátásért • a vidék értékeire, a helyi agráriumra épülő turizmus fejlesztése 	A jövő iparágait és a hagyományos ágazatainkat támogató képzési rendszer	<ul style="list-style-type: none"> • kreativitás-fejlesztés az óvodától a főiskoláig • a megyei szakképzés igazítása a munkaerőpiaci igényekhez • emelt szintű műszaki, agrár és élelmiszer technikus képzés újraindítása 	Modern, szolgáltatásokban bővelkedő városi élettér	<ul style="list-style-type: none"> • kisvárosi integrált településfejlesztési stratégiák megvalósítása: Pásztó, Bátortereny, Szécsény, Balassagyarmat, Rétság
Ipari hagyományokon alapuló ágazatok megerősítése, hozzáadott érték növelése	<ul style="list-style-type: none"> • üvegipari rekonstrukciós program • hozzáadott érték növelése a gép- és fémiparban 	Fiatalok elvándorlásának mérséklése	<ul style="list-style-type: none"> • komplex helyi programok a fiatalok megtartására 	Közlekedési csomópontok gyors elérése	<ul style="list-style-type: none"> • a 21. sz. főút négysávúsításának befejezése, közút- és mellékút-hálózat felújítása, bővítése • 21. sz. főút nemzetközi tranzitkapcsolati rendszerbe történő beillesztésének előkészítése • Hatvan-Salgótarján vasútvonal pályarekonstrukciója, villamosítása (Intercity), Salgótarjánban, Bátorterenyén és Pásztón a vasút bekapcsolása az

					<p>integrált városi és funkcionális várostérségi közösségi közlekedési rendszerbe</p> <ul style="list-style-type: none"> • helyi és térségi kerékpárutak fejlesztése • alsórendű úthálózat bővítése és felújítása
<p>Meglévő potenciálokra építő innovációs centrumok létrehozása, megerősítése</p>	<ul style="list-style-type: none"> • Inter-indusztriális Tudás Központ • energetikai innovációs központ • járműipari innovációs központ • agrárinnovációs központ • innovatív technológián, termék- és szolgáltatásfejlesztésen alapuló egyedi kezdeményezések 	<p>Integrált térségi programok a szegénység és kirekesztettség kezelésére</p>	<ul style="list-style-type: none"> • térségi roma integrációs programok • modell értékű helyi kezdeményezések a rászorulóknak fizikai és életviteli rehabilitációjára a közösségfejlesztés eszköztárával • térségi jelentőségű beruházásokhoz kapcsolódó közmunka programok • átfogó szegénységkezelő programok elindítása 	<p>Fokozódó környezetbiztonság</p>	<ul style="list-style-type: none"> • természeti kockázatok megelőzésének, az ellenálló-képesség fokozásának elősegítése • természeti és tájképi értékeink védelme • integrált vízgazdálkodási beruházások, tározók létesítése, fejlesztése az ivó- és öntözővíz szükséglet tartós kielégítésére és rekreációs hasznosítására • szennyezett területek rekultivációja

<p>Kelet-Nógrád (Pásztó, Bátorterenye, Salgótarján, Szécsény térsége) diverzifikált újraiparosítása és gazdaságának felzárkóztatása Nyugat-Nógrádhoz, a megye fejletlenebb keleti és dinamikusan fejlődő nyugati része közötti különbségek csökkentésével</p>	<ul style="list-style-type: none"> • iparterület-fejlesztési program a zöldmezős beruházások előmozdítására <p>területi fókusz: Salgótarján, Bátorterenye, Pásztó és térségeik</p> <ul style="list-style-type: none"> • barnamezős rehabilitációs program a barnamezős beruházások előmozdítására: <p>területi fókusz: Salgótarján, Bátorterenye, Szécsény és térségeik</p>		<ul style="list-style-type: none"> • komplex térségi pszichoszociális alapú felkészítő és mentor program • preventív jellegű életmód programok az urbanizált térségben 		<ul style="list-style-type: none"> • integrált területi beruházások (ITB) Salgótarján Megyei Jogú Város összehangolt fejlesztésére
--	---	--	--	--	---

<p>Nyugat-Nógrád gazdaság- és iparfejlesztése (Rétság és Balassagyarmat térsége)</p>	<ul style="list-style-type: none"> • iparterület-fejlesztési program a zöldmezős beruházások előmozdítására <p>területi fókusz: Balassagyarmat, Szügy, Rétság és térségeik</p> <ul style="list-style-type: none"> • barnamezős rehabilitációs program a barnamezős beruházások előmozdítására: <p>területi fókusz: Balassagyarmat, Rétság és térségeik</p>		<ul style="list-style-type: none"> • menedzsment és nyelvi kompetenciák fejlesztése 		<ul style="list-style-type: none"> • a kisvárosi életminőség javítása szolgáltatás-bővítéssel
<p>HORIZONTÁLIS CÉLOK</p>	<ol style="list-style-type: none"> 1. FOGLALKOZTATÁS ELŐMOZDÍTÁSA (8) 2. HÁTRÁNYOS ÉS HALMOZOTTAN HÁTRÁNYOS HELYZETŰ NÉPESSÉG TÁRSADALMI, GAZDASÁGI FELEMELKEDÉSÉNEK ÉS BEILLESZKEDÉSÉNEK ELŐMOZDÍTÁSA (9) 3. AZ INFOKOMMUNIKÁCIÓS TECHNOLÓGIÁK (IT) MINŐSÉGÉNEK, HASZNÁLATÁNAK, ÉS HOZZÁFÉRÉSÉNEK ELŐMOZDÍTÁSA (2) 4. EGÉSZSÉGES ÉLELMISZER, TISZTA IVÓVÍZ ÉS HELYI ENERGIAELLÁTÁS KÖRNYEZETKÍMÉLŐ BIZTOSÍTÁSA (6) 5. A KLÍMAVÁLTOZÁSHOZ TÖRTÉNŐ ALKALMAZKODÁS, KOCKÁZATKEZELÉS (5) 6. A KÖRNYEZET VÉDELME, A HATÉKONY ERŐFORRÁS-FELHASZNÁLÁS ELŐSEGÍTÉSE (6) 7. A FENNTARTHATÓ KÖZLEKEDÉS TÁMOGATÁSA, SZŰK KERESZTMETSZETEK FELSZÁMOLÁSA KULCSFONTOSÁGÚ INFRASTRUKTURÁLIS HÁLÓZATOKBAN (7) 				

Az 1. általános cél: a gazdaság fejlesztése érdekében megfogalmazott általános cél korszerűbb, környezetet és embert egyaránt kevésbé terhelő technológiák meghonosítását előlegezi meg.

Az 1. általános cél környezeti hatásai

Magyarország környezetpolitikai céljainak és intézkedéseinek átfogó keretét a Nemzeti Környezetvédelmi Programok adják. A Program feladata, hogy az ország adottságait, a társadalom hosszú távú érdekeit és jövőbeni fejlődési céljait, valamint a globális felelősségből és a nemzetközi együttműködésből, EU-tagságból adódó kötelezettségeket figyelembe véve meghatározza az ország környezeti céljait és az elérésükhöz szükséges eszközöket. Átfogó céljai: a települési élet és környezetminőség javítása; a környezetbiztonság erősítése; természeti erőforrásaink és értékeink megőrzése; fenntartható életmód, termelés és fogyasztás elősegítése. Az Nemzeti Környezetvédelmi Program szerint a környezetvédelmi szempontoknak be kell épülniük a megyei területfejlesztési tervezésbe.

Az új iparterületek területfoglalása, illetve az áru fuvarozás együtt jár levegő-, víz- és zajterhelés növekedésével. A biodiverzitás megőrzése érdekében barnamezős beruházást, a légszennyezettség, ill. zaj és rezgésártalom mérséklése érdekében településektől távoli telepítést javasolt. A biodiverzitás megőrzése érdekében törekedni kell az új létesítmények barnamezős beruházások keretében történő telepítésére. A légszennyezettség valamint a zaj és rezgés káros hatásainak mérséklése érdekében az új létesítményeket, valamint a megközelítési útvonalakat lakott településektől távolabb eső területeken kell kialakítani.

Az 1. általános cél társadalmi hatásai

Az 1. rész cél társadalmi hatásait tekintve összességében megállapíthatjuk, hogy a területileg kiegyensúlyozott gazdaságfejlesztéssel a foglalkoztatási helyzet jelentősen javul, csökken a térséget elhagyók száma és a falvakból a városok felé történő belső migráció lelassul, vagy megszűnik. A cél megvalósulásának további társadalmi hozadéka az életszínvonal fokozatos emelkedése, a lakosság biztonságérzetének javulása a megélhetési feltételek biztosításán keresztül. Az új technológiákkal dolgozó KKV-k kvalifikált szakképzett munkaerő utánpótlást igényelnek, ami a szakképzés megújítását kényszeríti ki. A kreatív, innovatív vállalkozások humán erőforrás igénye műszaki értelmiségiek térségbe áramlását feltételezi. A növekvő jövedelem kiáramlás életminőség javulással jár az alsó középosztály, középosztály körében.

Az 1. általános cél gazdasági hatásai

Természetes módon, ennek az általános célkitűzésnek legerősebbek a gazdasági hatásai. A térség gazdasági profilját adó, hagyományokkal rendelkező ágazatok fejlesztéseit szintén a gazdasági fejlődésnek lendületet adó tudásra, új technológiák bevezetésére kívánja építeni. A vállalkozói aktivitást, a kis- és középvállalkozások versenyképességének és foglalkoztatás bővítését ebben a kontextusban képzelel el. A célkitűzés magával hozhatja a nagyobb hozzáadott érték képződését, és a terület ipari kibocsátásainak kapacitásnövekedést, ami mindenképp a megyében működő vállalatok stabilitásának javulásával és jövedelem beáramlással jár. A gazdasági tényezőkre gyakorolt hatásokat tekintve megállapíthatjuk, hogy a megye meghatározó gazdasági ágazataiban megvalósuló fejlesztések hatására a megye eltartó képessége és versenyképessége javul. Jelentős beruházások valósulnak meg minden ágazatban, de legfőképpen az ipari szektorban.

A 2. általános cél: a térségi társadalom állapotváltozásaiban minőségi javulás orientált a koncepció.

A 2. általános cél környezeti hatásai

A cél közvetett hatásai a környezetre egyértelműen pozitívak. A cél érvényesülésével a társadalom környezettudatos életvitele kialakul. Az emelt szintű képzések újraindításával és a környezetbarát technológiák oktatásával, környezettudatosan élő, a fenntarthatóságot szolgáló megoldásokat kereső, állandó fejlődésre képes társadalom születhet.

A 2. általános cél társadalmi hatásai

A szegénység felszámolása és a leszakadó térségek felzárkóztatása, mint átfogó cél a megye legégetőbb társadalmi, szociális problémáira, a tartós leszakadással veszélyeztetett térségek felemelésére fogalmaz meg irányelveket. A cél jellegéből adódóan leginkább társadalmi hatásokat von maga után, ugyanakkor közvetve hatást gyakorol a gazdasági, valamint környezeti tényezőkre is.

A cél megvalósulásának társadalmi hatásait vizsgálva megállapíthatjuk, hogy kedvezően hat a foglalkoztatási helyzetre, valamint csökkenti az elvándorlást és a belső migráció intenzitását (városi területekre áramlás), valamint növeli a társadalom biztonságérzetét. A lakosság a megye bármely térségében megfelelő szinten jut a közszolgáltatásokhoz. Nő a társadalmi mobilitás, ezáltal csökken a perifériák elnéptelenedése.

A 2. általános cél gazdasági hatásai

A második átfogó célképzés aktivitásra, foglalkoztatottság növelésére koncentrál, amely gazdasági hatásai a jövedelemkiáramlás okozta területi keresletnövekedésben jelentkezhetnek közvetlenül. Külön foglalkozik a fejlődést akadályozó társadalmi depresszióval, a mélyszegénységben élők kilátástalanságának feloldásával, a lakosság egészségi állapotának javításával. A társadalom periferiáján élők növekvő esélyteremtésére programokat kíván fejleszteni, vagy jó gyakorlatokat adaptálni. A programozást meghatározó általános célkitűzés legnagyobb erénye, hogy a megújulási, innovációs képesség növelése érdekében mindenekelőtt javítani szeretné az emberek munkához jutási esélyeit. A kérdéskör gazdasági következmények közvetetten jelennek meg. Ma már nyilvánvaló a társadalom számára, hogy a munkanélküli, szakképzetlen szegény rétegek behatárolják egy térség gazdasági lehetőségeit, fejlődése elé erős korlátokat állítva. Tehát a társadalomfejlesztés problémaköre közvetetten a területi gazdaság fejlődésének fontos kérdése, sokkal inkább, mint bármely megelőző korszakban.

A 3. általános cél: az élettér fejlesztéséhez kapcsolódó célkitűzés, és az abból generálódó újabb fejlesztések megvalósításával Nógrád megye esetében, a térség adta élettér felértékelésével és felértékelődésével lehet számolni.

A térség biztonságos, egészséges környezetként fog szolgálni a családok, vállalkozások, szervezetek számára. Nógrád megye Budapest világváros tágabb agglomerációjában helyezkedik el, és már jelenleg is a nagyváros középosztályának rekreációs területe. A célkitűzés erősíteni kívánja a táj adottságainak kibontását, az elnéptelenedés, a gazdasági-környezeti fenntarthatóság érdekében is.

A 3. általános cél környezeti hatásai

A cél környezeti hatásai nagyrészt pozitívak. A fokozódó környezetbiztonság, az egészséges, vonzó, emberközpontú lakó-és pihenő környezet, a korszerű, elérhető intézményi struktúra és szolgáltatás rendszer, az egyenlőtlenségének csökkentés beavatkozások érvényesülésével tiszta táji- és települési környezetek alakulnak ki, a természeti és kulturális örökség védelme biztosított lesz. A szennyező források csökkennek a környezetbarát és energia hatékony közlekedési és ipartechnológiai megoldások hatására. Negatív környezeti hatások léphetnek fel a gazdasági termelés volumenének növekedése által, ugyanakkor ezt ellensúlyozni kell a fenntarthatóság elvének érvényesítésével.

Egyértelműen pozitív hatás következik a kerékpáros forgalom növekedéséből minden más, jelentősebb légszennyezést okozó közlekedéssel szemben. A természeti erőforrások igénybevétele szempontjából azonban negatív is lehet a kerékpárutak és kiszolgáló infrastruktúra fejlesztése, amennyiben védett természeti értékeket veszélyeztet létrehozásuk. Az új bicikli utak kiépítése a természeti környezetre fragmentáló hatással lehet, így a nyomvonalak kijelölésénél e szempontokat figyelembe kell venni, és a lehető legnagyobb mértékben mérsékelni kell a zavaró hatásokat. Egyértelműen kedvező az ezzel járó egészséges életmód elterjedése és az egészségi állapot várható javulása.

A fő- és mellékúthálózat állapotának javítása és a hiányzó hálózati elemek kiépítése új elkerülő és összekötő útszakaszok megépítésével jár. Ennek megvalósítása területfoglalással, termőföldkivétellel valamint az élőhelyek fragmentáltságának növekedésével jár, továbbá növeli az utak menti levegő- és zajterhelést (egyes esetekben viszont tehermentesítve a belterületeket e káros hatásoktól). E probléma megoldása, illetve a negatív hatások mérséklése a nyomvonalak gondos megtervezésével lehetséges.

A kötőpályás rendszerek előnyben részesítésével a környezetterhelés nagymértékben csökkenthető.

A 3. általános cél társadalmi hatásai

Az átfogó cél egy vonzó, élhető megye képét vázolja elénk, amelynek mérföldkövei a tiszta, rendezett természeti és épített környezet kialakítása, a vonzó társadalmi légkör megteremtése, a közszolgáltatások biztosítása által, valamint a gazdaság támogatása a befektetés-ösztönzési tevékenység feltételeinek kialakítása révén.

A vidék foglalkoztatási képességét, hatékony és fenntartható termelési folyamatokban tudja elképzelni oly módon, hogy természeti és épített erőforrásainkat, egyedi, palóc hagyományainkat, történeti, kulturális értékeinket, örökségünket megőrizze. Az általános cél fő hatása, egy fenntartható mozaikos, egészséges lakókörnyezet kiformalódása, valamint jó színvonalon, a helyben élők igényeihez igazodó szolgáltató rendszer kialakulása.

A 3. általános cél gazdasági hatásai

Az élettér minőségének egyértelműen gazdasági következményei jelentkeznek. Amikor egy helyben terméket előállító, vagy betelepülő vállalkozás, vagy megújuló termelési kultúra, és a vele érkező, illetve rátelepülő, esetleg helyben kiformalódó emberi minőség képviselte elvárások nem találkoznak az őket körülvevő környezet képviselte minőséggel, feszültség alakul ki. Ezt az elvárás-kínálat közötti ellentmondást általában középtávon feloldja az életvilág. Vagy kitelepül a helyben kifejlődött, illetve korábban ideérkező vállalat, termelési rendszer stb., vagy a környezetet kell felzárkóztatni hozzá minőségi és mennyiségi fejlesztések révén. A fentiek kontextusában a tiszta, élhető környezet, a maga - legalább közép szintű urbanizációs szolgáltatási együttesével – termelő erővé válik. A fejlesztési célok eredményei közvetlenül is gazdasági tényezővé lényegülnek, hiszen a helyi termékfejlesztés, termék előállítás, a rekreációs-, a turizmus ipar a maga

szolgáltatásrendszerével a döntően környezetéből merít hozzáadott értéket (táji egyediséget, helyi tudást, helyi termék alapanyagot, feldolgozott élelmiszert, gasztronómiai élményt, épített környezeti kínálatát, vagyis kultúrát stb.).

Amennyiben az átfogó cél irányelvei nem tudnak érvényesülni, a megye egyre rosszabb környezeti, társadalmi és gazdasági feltételeket tud biztosítani a lakosság, valamint a gazdaság meglévő és új szereplői számára. Ebben az esetben a megyei arculata egyre kedvezőtlenebbé válik mind bel-, mind külföldön, és a jelenlegi általános leértékelődési folyamat összeadódik.

4.2. A koncepció hatásainak vizsgálata a területfejlesztési koncepció stratégiai céljai mentén

4.2.1. „Fejlődő gazdaság” stratégiai cél

A célok áttekintése

KKV-k és nemzetközi nagyvállalatok élénkülő vállalkozói aktivitása

A gazdaság élénküléséhez elengedhetetlen, hogy növekedjen a működő vállalkozások száma, melyben kiemelt helyen a kis- és középvállalkozások állnak. A nagyobb foglalkoztatási képességgel bíró nagyvállalati szféra bővülése a munkahelyteremtés szempontjából szintén szükségszerű. Ebben a kategóriában Nógrád továbbra sem a több ezer főt foglalkoztató megavállalatokat képes vonzani. Mindemellett a meglévő, versenyképes vállalkozások fejlesztései, bővülő kapacitásai képeznek belső, mozgósítható tartalékokat a gazdaság fejlődése érdekében.

Jövő centrikus, kreatív és tudásalapú gazdasági tevékenységek meghonosítása, megerősítése

Egy térség jövőjét meghatározza, hogy mennyiben tud rácsatlakozni a globális folyamatokra. A fenntartható gazdasági fejlődés záloga, hogy jelen legyenek olyan ágazatok, amelyeknek a jövőben dinamikus, fenntartható bővülése várható. A jövő kihívásaira adandó válaszok kapacitásainak Nógrád megyében is létre kell jönniük, megerősödniük. Le kell számolni azzal a torz képpel, hogy a megye, legfőképpen Kelet-Nógrád gazdasága a megszünt bányászat és nagyipar még fennmaradt bázisain „vegetál”. A szolgáltató központok betelepítéséhez gazdag ingatlan és humán erőforrás áll rendelkezésre, kiemelten a pénzügyek területén.

Ipari hagyományokon alapuló ágazatok megerősítése, hozzáadott érték növelése

Növelni kell a megyében hagyományokkal rendelkező ágazatok – elsősorban fémipar és fémfeldolgozás, gépipar és üvegipar – versenyképességét. Technológia és termékfejlesztéssel, a piacra jutás segítségével el kell érni, hogy többszörös közvetítő csatornák helyett az érintett KKV-k közvetlen megrendelésekhez jussanak, és növekedjen a hozzáadott érték. Szükséges továbbá a menedzsment kapacitások megerősítése, illetve az innovációs eredmények alkalmazásának fokozása e célok érdekében.

Helyi értékekre épülő, fejlődő, piacképes vidéki gazdaság

A vidék lakosság-megtartó erejét elsősorban az képes fokozni, ha az ott élők helyben munkát találnak. Fel kell tárnai azokat a helyi értékeket – mezőgazdasági termékeket, ásványkincseket, vízkészletet, Nógrádikumokat, egyéb természeti és kulturális értékeket,

erőforrásokat - amelyek megalapozhatják a helyi gazdaságfejlesztést a feldolgozás és piacra vitel feltételeinek megteremtésével. E célok mentén erősödni kell a város-vidék kapcsolatoknak is.

Meglévő potenciálokra építő innovációs centrumok létrehozása, megerősítése

Nógrád megye innovációs potenciáljának javításához elengedhetetlen feltétel, hogy létrejöjjenek azok a centrumok, amelyek képesek a meglévő tudást koncentrálni, együttműködésekben keresztül tovább fejleszteni és a vállalkozások számára elérhetővé, felhasználhatóvá tenni. Kapacitások szükségesek másrészt a gazdasági szervezetek fejlesztési igényeinek generálásához, becsatornázásához és kielégítéséhez. Mindemellett az innovációs centrumok bázisai lehetnek a magasan képzett fiatalok jövőbeli foglalkoztatásának. Lehetséges potenciálokként jelennek meg: az energetika, a járműipar, a gépipar és az agrárszektor.

A célok megvalósulásának várható hatásai

Környezeti hatások

Környezeti tényezők	Várhatóan fellépő környezeti hatások	Javaslatok a pozitív hatások erősítésére, a negatív hatások csökkentésére
Talaj	<ul style="list-style-type: none"> - Talajdegradáció, talajterhelés fokozódása; - mezőgazdasági talajszennyezés; - ipari szennyezés-légköri kiülepedés révén; - talaj tömörödése; - talaj tápanyagtartalom megváltozása (talaj elsavanyodás); - vészhelyzetekből adódó nem üzemszerű kibocsátások szennyező hatásai. 	<ul style="list-style-type: none"> - Környezetbarát technológiák telepítése; - mezőgazdasági területek erózió és defláció elleni védelme; - barnamezős beruházási területek támogatása.
Földtani és ásványvagyon	nem releváns	nem releváns
Levegő minősége	<ul style="list-style-type: none"> - Porszennyezés növekedése; - légszennyezőanyag; - kibocsátásnak a növekedés; - közlekedési eredetű légszennyezés növekedése; - vészhelyzetekből adódó nem üzemszerű kibocsátások szennyező hatásai. 	<ul style="list-style-type: none"> - Környezetbarát technológiák telepítése; - környezetbarát termelési technológiák támogatása; - energetikai rendszerek korszerűsítése; - környezetbarát szállítási módok alkalmazása, elkerülő utak használata.
Felszíni és felszín alatti vizek mennyiség és minősége	<ul style="list-style-type: none"> - Vizek gazdasági eredetű szennyezésének növekedése; - vizek agrárgazdasági eredetű szennyezése (elnitrátosodás); - öntözés miatt vízkészlet 	<ul style="list-style-type: none"> - Környezetbarát technológiák telepítése.

	csökkenés vészhelyzetekből adódó nem üzemszerű kibocsátások szennyező hatásai; - vészhelyzetekből adódó nem üzemszerű kibocsátások szennyező hatásai.	
Hulladékgazdálkodás	- Agrárgazdasági hulladék mennyiségének növekedése; - deponált hulladék mennyiségének csökkenése; - hulladékok újrahasznosítása; - vészhelyzetekből adódó nem üzemszerű kibocsátások szennyező hatásai.	- Szelektív hulladékgyűjtés bevezetése, szélesebb körben való elterjesztése; - környezetbarát, korszerű hulladék ártalmatlanítási technológiák bevezetése; - agrárgazdasági hulladékok megújuló energiaként történő.
Táj	- Tájszerkezet megváltozása.	- Tájképileg érzékeny területek megóvása.
Épített környezet, kulturális örökség	- A közlekedésből, szállításból adódó infrastrukturális létesítmények fokozott terhelése; - új beruházások miatt az érintett településeken zajterhelés növekedése.	- Zajterhelés csökkentése érdekében a magas zajterheléssel járó tevékenységek elkülönítése; - szállítás a települések elkerülésével, elkerülő úton történjen; - kulturális, védett örökségek fokozott védelme; - izolációs távolságok védett objektumokra.
Élővilág	- Élőhely fregmentáció.	

Társadalmi hatások

Társadalmi tényezők	Várhatóan fellépő társadalmi hatások	Javaslatok a pozitív hatások erősítésére, a negatív hatások csökkentésére
Népesség területi elhelyezkedése	- A meglévő és teremtett munkahelyeknek köszönhetően a lakosság a megyében marad. - A vidék népességmegtartó képességének növekedése. - A betelepülő vállalatok által preferált települések népességmegtartó, később népesség vonzó hatása nő.	- Lakóhelyhez közeli munkalehetőséggel a megyén belüli vándorlás is csökkenthető. - Település rehabilitációkkal vonzóbb lakókörnyezet kialakítása.
Foglalkoztatás	- A kkv-k és a nagyvállalatok is több munkalehetőséget	- Munkahelyteremtő és munkahely megtartó

	<p>nyújthatnak.</p> <ul style="list-style-type: none"> - Önfoglalkoztatás erősítése egyes ágazatokban. - A tudásalapú gazdasági társaságok átgondoltabban tudják megtervezni a szükséges munkaerőigényt. 	<p>támogatások fókuszálása a perspektívikus cégekhez a hatás fokozása érdekében. Hatékony képzési struktúra kialakításával a keletkező új munkahelyek hosszú távon fenntarthatóak.</p>
<p>Szabadidős tevékenységek, rekreáció feltételei</p>	<ul style="list-style-type: none"> - A biztos kereset lehetősége révén több forrás jut szabadidős és rekreációs tevékenységre. - A vállalatok társadalmi felelősségvállalásának erősödése. 	<ul style="list-style-type: none"> -Helyi kulturális és turisztikai értékek kedvezményes igénybevétele. -Közös akciók, programok szervezése.
<p>Népesség életminősége, egészségi és szociális állapota</p>	<ul style="list-style-type: none"> - A stabil életkörülményeknek köszönhetően jobbá válik a népesség életminősége, egészségi és szociális állapota. 	<ul style="list-style-type: none"> -Helyi szinten támogatni kell az egészségügyi és szociális szolgáltatásokat. -Fontos a lakosság bevonása.
<p>Társadalom biztonságérzete</p>	<ul style="list-style-type: none"> - A biztos munkahely növeli a népesség biztonságérzetét, csökkenti az elvándorlás iránti igényt. 	<ul style="list-style-type: none"> -A helyi és megyei önkormányzatok a vállalatokkal összefogva javítani tudnak azon, hogy ez a tudat minél jobban bekerüljön a lakosok jövőképebe.

Gazdasági hatások

Gazdasági tényezők	Várhatóan fellépő gazdasági hatások	Javaslatok a pozitív hatások erősítésére, a negatív hatások csökkentésére
<p>Térszerkezet</p>	<p>A fejlesztések a jobb működési feltételeket nyújtó településeket fogják preferálni, ezért a területi differenciáltság térszerkezeti változásokat generál a fejletlenebb kistérségek javára.</p>	<p><u>Pozitív hatások erősítése:</u></p> <ul style="list-style-type: none"> - a területileg fókuszált ipari beruházások multiplikatív hatásainak kiszélesítése a növekedési tengelyeken kívülre; - egyes térségek komparatív előnyeikhez illeszkedő területfejlesztés realizálása; - térségi központok urbanizációs szintjének emelése, és a minőségi szolgáltatások kiterjesztése. <p><u>Negatív hatások csökkentése:</u></p> <ul style="list-style-type: none"> - környezet érzékeny területektől elorientálás; - közlekedési áteresztő képesség, utak teherbíró

		<p>képességének figyelembe vétele;</p> <p>- vasúti szállítás preferálása.</p>
Településrendszer	<p>- Bizonyos települések tartós versenyelőnyeinek kialakulása;</p> <p>- a gazdaságfejlesztésben háttérbe szoruló térségek sorvadásának felerősödése.</p>	<p>- A gazdaságfejlesztésben közvetlenül nem támogatott területeken a szociális gazdaság fejlesztése gyakorlati eszközökkel, professzionális tanácsadással;</p> <p>- települések adottságaira építő, alapozó feltételek kialakítása támogatással.</p>
Természeti erőforrások	Természeti erőforrások (vízkészlet, a növényzet, a talaj) igénybevételének fokozódása.	Helyi vízkészletek aktív védelme, a megújuló energia hasznosításának ösztönzése a gazdaságban.
Ipar és kereskedelem térbeli szerkezete	<p>- Növekedési tengelyek mentén ipari fejlődés felgyorsulása;</p> <p>- húzóágazatok, korszerű technológiát, magas szakértelmet alkalmazó vállalatok versenyképességének javulása;</p> <p>- jövedelmezőség javulása;</p> <p>- magasabb bériáramlás,</p> <p>- fogyasztás növekedése.</p>	<p>- Az iparfejlesztés fókuszálása azokra az ágazatokra és településekre, amelyek rendelkeznek a megfelelő alapokkal és adottságokkal az ipartelepítéshez, fejlesztéséhez;</p> <p>- vállalkozói együttműködések megalakításának ösztönzése;</p> <p>- munkahelyek elérésének támogatása a közösségi közlekedési feltételek javításával.</p>
Mezőgazdaság	<p>- A mezőgazdaság jövedelmezőségének javulása;</p> <p>- a feldolgozott termékek arányának növekedése;</p> <p>- tájhoz igazodó ágazatok térnyerése.</p>	<p>- Közösségi marketing eszközökkel a megyei agrárágazat és élelmiszergazdaság piacának növelése;</p> <p>- megújuló energia alkalmazásának kiterjedése.</p>
Erdőgazdálkodás	<p>- Erdőterületek növekedése tervezett telepítések által;</p> <p>- a fa fajták között a keményfa állomány arányának növekedése;</p> <p>- magántulajdonban álló erdők minőségi javulása;</p> <p>- vadgazdálkodás kiterjesztése a táj teherbíró képességéig.</p>	<p>- A letermelés és vágható állomány összhangjának megteremtése;</p> <p>- a tar vágások minimalizálása;</p> <p>- az erdőgazdálkodás diverzifikációjának harmonikus kiteljesülése (fa, erdei termékek, vad, turizmus).</p>

Turizmus	<ul style="list-style-type: none"> - Kiemelt attrakciók megjelenése; - kínálati rendszerek fejlesztése; - látogatók számának növekedése; - turizmusból származói bevételek emelkedése. 	A turizmus multiplikatív hatásainak (jövedelemtermelő, foglalkoztatási, vállalkozásfejlesztési, imázs alakító, gazdasági szerkezet átalakító hatások) támogatása.
Vízgazdálkodás	<ul style="list-style-type: none"> - A völgyekben lefutó felszíni vizek tavakba rendezése; - további árvíz tározók építése; - öntözőes gazdálkodás kiterjesztése. 	<ul style="list-style-type: none"> - Komplex vízgazdálkodási program indítása; - mezőgazdasági területek vegyszerezésének és a vízgazdálkodás szempontjainak összhangba hozása; - Komplex vízgazdálkodási program indítása; - mezőgazdasági területek vegyszerezésének és a vízgazdálkodás szempontjainak összhangba hozása.
Térség eltartó képessége és versenyképessége	<ul style="list-style-type: none"> - További zöldmezős iparterületek létrehozása; - meglévő barnamezős területek revitalizálása; - szakképzés javítása; - felnőttképzés kiterjesztése a meglévő, jelenleg szakképzetlen munkaerő tartalék aktivizálása érdekében. 	<ul style="list-style-type: none"> - Az iparterület növekedése nem növeli a már kialakult környezeti terhelést, a korszerű technológiák alkalmazása miatt; - a képzésben általánossá kell tenni a környezettudatos gondolkodás tanítását.
Műszaki infrastruktúra	<ul style="list-style-type: none"> - A műszaki infrastruktúra minőségi fejlődése; - új iparterületek kiszolgálása magas színvonalú műszaki infrastruktúrával; - vasút korszerűsítés; - kerékpárút hálózat bővülése. 	<ul style="list-style-type: none"> - Hatékony környezetgazdálkodás feltételrendszerének fejlesztése; - a műszaki infrastruktúrák építése során lehetőleg meglévő nyomvonalak használata; - a környezeti terhelés minimalizálásának fő szempontként történő megjelenése.
Energiaellátás	<ul style="list-style-type: none"> - A megye energiafüggőségének csökkenése; - a megújuló energia felhasználás részarányának növelése. 	Alternatív, megújuló energiatermelés fejlesztése a megye adottságaira alapozva.

A hatások értékelése, amennyiben a tervezett cél nem valósul meg

Környezeti szempont

A cél elmaradásával a jelenlegi környezetterhelő hatások nem növekednének. Az ipartelepítések elmaradásával a meglévő objektumok változatlan szinten terhelnék a környezetet.

A hulladék-hasznosítás, hulladékgazdálkodáshoz kapcsolódó pozitív hatások:

- szelektív hulladékgyűjtés bevezetése, szélesebb körben való elterjesztése,
- környezetbarát, korszerű hulladék ártalmatlanítási technológiák bevezetése,
- agrárgazdasági hulladékok megújuló energiaként történő újrahasznosítása.

A megfelelő hulladékok újrahasznosítását elősegítő, a nem hasznosítható hulladékok számára pedig a környezetvédelmi követelményeket maradéktalanul kielégítő lerakót kiépítő – támogatott fejlesztés befejezésével, a teljes megyét lefedni képes, integrált, komplex, EU konform hulladékgazdálkodási rendszer alakulna ki. Nógrád megyében a szelektív hulladékgyűjtésbe bevont ingatlanok száma elenyésző. A hulladékok ártalmatlanítása jelenleg szinte teljes mértékben lerakással történik. A korszerű hulladékhasznosítás nélkül a deponált hulladékok mennyisége növekedne. A cél elmaradásával a hulladékok mennyisége nem lenne csökkenthető.

A technológiai innovációk, az energetika és környezetipar fejlesztésének elmaradása, a környezetbarát technológiák elterjedését mérsékelné.

A fenntartható vízgazdálkodás, a felszíni és felszín alatti vízkészletek megőrzése víztetek mennyiségi és minőségi mutatóinak fejlesztés fontos szerepet kap a koncepcióban. Változó klimatikus feltételek, és változatlan vízigény mellett a megőrzés csak komplex vízgazdálkodás segítségével lehet sikeres.

Társadalmi szempont

A bér és jövedelem kiáramlás mai szintje, vagy csak kevésbé emelkedő színvonalra fogyasztás visszafogással jár, ami alacsony társadalmi reprodukciós színvonalat jelent. Térségünk országon belüli társadalmi-gazdasági hátrányai jelentős áldozatokkal járnak: növekvő elvándorlás, elöregedés, a szolgáltatások, intézmények fenntarthatatlansága, ami további inaktivitást generál, ami társadalmi szinten alig elviselhető szociális feszültségekkel is járhat. A korszerű technológiák alkalmazását, a növekvő gazdaságot feltételező forgatókönyv elmaradása a szükséges szakképzés megújítását és a felsőfokú műszaki képzés bevetését is eltereli. Mindez a társadalom tartós megrekedésével, alkalmazkodó képességének meggyengülésével járhat együtt.

Gazdasági szempont

A cél nyomán kialakuló tevékenységek nélkül a megye vállalkozási szektora megrekedhet mai, alacsony termelékenységet és alacsony foglalkoztatottságot mutató állapotában. Mivel a térség gazdasági kitörési pontját a fejlődő és befektetéseket realizáló KKV-k jelentik, a megye tartós gazdasági leszakadása vetíthető előre. A többségében alacsony termelési kultúrát nem képes kompenzálni néhány nemzetközi nagyvállalat működése. Ha a térség vonzó képessége alacsony szinten marad, a helyben fejleszteni képes vállalatok elorientálódhatnak, fejlesztéseiket jobb gazdasági környezetben realizálják (ez a tendencia ma jelen van). Összességében a negatív forgatókönyv megvalósulása esetén Nógrád továbbra is leszakadó szigetként lesz jelen az ország gazdasági térképén.

4.2.2. Aktív, kreatív, együttműködő társadalom

A célok áttekintése

Társadalmi depresszió kezelése, felkészülés a munkára

A kilátástalan helyzetben, mélyszegénységben élő emberek megfelelő felkészítés nélkül nem képesek sikeresen megjelenni a munkaerőpiacon, még közmunkásként sem. Nógrád megyében léteznek kis méretekben jó modellek arra, hogyan kell személyre szabott és csoportos segítségnyújtással ezeknek az embereknek önbizalmat, reményt, kompetenciát adni az életük megváltoztatásához. A felkészítő fázist követheti további képzés vagy munkakeresés. Ezeknek a jó gyakorlatoknak az elterjesztése, kiszélesítése jelenik meg a célkitűzés mögött.

Elszegényedő társadalmi rétegek tudáshoz való hozzáféréseinek javítása

Egy ember számára már a korai nevelés szakaszától meghatározóvá válik, hogy a tanulás kérdéséhez hogyan viszonyul. Az iskolai lemorzsolódás csökkentése biztosítja a periférián élő embereknek a szegénység és a társadalmi kirekesztés veszélyével fenyegető helyzetükből való kiemelkedést. Meg kell találni az eszközöket és módszereket arra, hogy a tudásszint növelésén, az egész életen át tartó tanulás és a nem formális oktatás nyújtotta lehetőségeken keresztül Nógrád megyében képesek legyünk sok embert a szegénységi örvényből kihúzni.

A jövő iparágait és a hagyományos ágazatainkat támogató képzési rendszer

Nem csak megye specifikus, hanem országos problémára kell választ adni a szakképzési rendszernek a megújításával, rugalmasabbá tételével, piaci viszonyoknak való megfeleltetésével. El kell érni, hogy a lehető legtöbb ember el tudjon helyezkedni a megszerzett tudásával, szakmájával, és a képzésére szánt befektetést ne vigye más térségbe vagy külföldre. A képzési, szakképzési rendszer megújításában előnyt kell élvezniük a kiemelt megyei iparágaknak, a helyi gazdaságfejlesztés irányainak és a kreativitás fokozásának.

Fiatalok elvándorlásának mérséklése

A gazdaság, a társadalom megújulása esélytelen akkor, ha egy térség nem tudja megtartani a jól kvalifikált, nyelveket beszélő aktív fiatalokat. Az erre a célra alkalmazható módszer térségenként eltérő lehet, viszont már sürgető, hogy legalább településeken vagy mikrotérségekben szervezetter meginduljanak ilyen programok. Szükségünk van jó gyakorlatok, modellek átvételére, kidolgozására, amelyek a megye minél nagyobb részére kiterjeszthetők.

Integrált térségi programok a szegénység és kirekesztettség kezelésére

Nógrád megye társadalmi térképe a lakossági jövedelmek tekintetében mozaikos jelleget rajzol ki. Léteznek jobb helyzetben lévő kisvárosok és várostérségek, de rendkívül alacsony életszínvonalat képviselő aprófalvas településcsoportok is. A szegénység és kirekesztettség kezelése térségenként eltérő kezelést kívánhat meg, ugyanakkor létezik már rá jó példa a megyében. Cél ezeknek a kidolgozása vagy átvétele, elterjesztése a leghátrányosabb helyzetű társadalmi csoportok felemelése, integrációja érdekében.

A célok megvalósulásának várható hatásai

A stratégia cél hatásai a **környezeti tényezőkre** vonatkozóan csak közvetett hatásként jelentkeznek.

Környezeti tényezők	Várhatóan fellépő környezeti hatások	Javaslatok a pozitív hatások erősítésére, a negatív hatások csökkentésére
Talaj	- talajterhelés csökkenése	- környezetbarát technológiák oktatása, telepítése - környezettudatosság erősítése
Földtani és ásványvagyon	- nem releváns	- nem releváns
Levegő minősége	- levegőszennyezés csökkenése	- környezettudatos oktatás erősítése - természettudományos képzés megerősítése a
Felszíni és felszín alatti vizek mennyiség és minősége	- vízkészlet megóvása	- környezettudatos oktatás erősítése - természettudományos képzés megerősítése a
Hulladékgazdálkodás	- hulladék mennyiségének csökkenése	- környezettudatos oktatás erősítése - természettudományos képzés megerősítése a
Táj	- nem releváns	- nem releváns
Épített környezet, kulturális örökség	- nem releváns	- nem releváns
Élővilág	- élővilág védelem fokozottabbá válása	- környezettudatos oktatás erősítése - természettudományos képzés megerősítése a megyei felsőoktatási intézményekben;

Társadalmi hatások

Környezeti tényezők	Várhatóan fellépő környezeti hatások	Javaslatok a pozitív hatások erősítésére, a negatív hatások csökkentésére
Talaj	- talajterhelés csökkenése - okszerű műveléssel talajdegradáció mérséklése	- környezetbarát technológiák oktatása, telepítése - környezettudatosság erősítése
Földtani és ásványvagyon	- nem releváns	- nem releváns
Levegő minősége	- levegőszennyezés csökkenése	- környezettudatos oktatás erősítése - természettudományos képzés megerősítése a

Felszíni és felszín alatti vizek mennyiség és minősége	- vízkészlet mennyiségének megóvása, minőségének fenntartása	- környezettudatos oktatás erősítése - természettudományos képzés megerősítése a
Hulladékgazdálkodás	- hulladék mennyiségének csökkenése - hulladék minőségének javítása a kevésbé veszélyeztető hulladék irányában	- környezettudatos oktatás erősítése - természettudományos képzés megerősítése a
Táj	- nem releváns	- nem releváns
Épített környezet, kulturális örökség	- nem releváns	- nem releváns
Élővilág	- élővilág védelem fokozottabbá válása	- környezettudatos oktatás erősítése - természettudományos képzés megerősítése a megyei felsőoktatási intézményekben;

Gazdasági hatások

Gazdasági tényezők	Várhatóan fellépő gazdasági hatások	Javaslatok a pozitív hatások erősítésére, a negatív hatások csökkentésére
Térszerkezet	-Mint oktatási centrum, centrumpozíció szerepében Balassagyarmat és Salgótarján erősödése várható.	-A szakképzés, a felnőttképzés, a felzárkóztatás új eszközeinek transzferálásával, a területeken regionális módszertani központ szerep kivívása.
Településrendszer	-Az oktatási centrum pozíció urbanizációs folyamatokat erősít.	-Integrált, komplex városfejlesztési technikák alkalmazásával a hatások erősíthetőek.
Természeti erőforrások	-Az oktatási rendszer által generált szemléletformálás pozitívan hatásai; -környezettudatos vállalkozások kialakulása.	-A közoktatás szerepének növelése a szemléletformálásban.
Ipar és kereskedelem térbeli szerkezete	-Az új technológiák adaptálása kiterjedő szakember háttérrel gyorsan végezhető; -szakképzett humánerőforrás biztosítása a termelő, szolgáltató	-Piaci és szakképzési igények operatív összehangolása elkerülhetetlen; -külföldi jó példák beazonosítása, transzferálása.

	szektoroknak; -a szélesedő foglalkoztatottság növekvő keresletet indukál; -a nappali szakképző intézmények kihasználtsága, ezáltal fenntarthatósága növekszik a felnőtt képzők kiszolgálása által.	
Mezőgazdaság	-A mezőgazdasági termelés megerősödéséhez, új technológiák, eljárások adaptálására nyílik lehetőség; -kvalifikált humánerőforrás rendelkezésre állása.	-Agrár innovációs projektek indítása; -agrárképzés megerősítése.
Erdőgazdálkodás	nem releváns	nem releváns
Turizmus	-A turisztikai szakemberek képzésével javul a térség fogadókészsége és humánerőforrás ellátottsága.	-Turisztikai szakemberek képzésének erősítése.
Vízgazdálkodás	Nem releváns	Nem releváns
Térség eltartó képessége és versenyképessége	- A térségek versenyképességének növekedése.	- A szakemberek helyben maradását más ágazati intézkedésekkel is támogatni kell.
Műszaki infrastruktúra	-Az informatikai és oktatási infrastruktúra minőségi fejlődése.	-Az intézményi kapacitás kihasználás koordinálásával főlegesen fejlesztések elkerülése a fenntarthatóság stabilitásának megőrzése érdekében.
Energiaellátás	nem releváns	nem releváns

A hatások értékelése, amennyiben a tervezett cél nem valósul meg

Környezeti szempont

Környezeti hatások csak közvetetten valósulnak meg. A cél megvalósulásával környezetterhelést okozó beavatkozások nincsenek. A cél elmaradásával a környezettudatos szemlélet fejlesztése, a környezettudatos oktatás erősítése nem valósulna meg. Az egészségesebb környezet kialakulása, a természeti erőforrások igénybevételének csökkenése elhúzódna.

Társadalmi szempont

A meglévő foglalkoztatottsági szinten a lakosság elvándorlás tovább tart a megyéből. A vidék népességmegtartó képessége sérül, a városba vándorlás nem tartóztatható fel. Betelepülő és fejlődő helyi vállalatok nélkül a népesség vonzó hatása lecsökken.

A kkv-k és a nagyvállalatok nem tudnak több munkalehetőséget nyújtani, sőt inkább munkaerő kiáramlással kell számolni.

A magasan képzett gazdasági társaságok csak extra felárral tudnak jó kvalifikált munkaerőhöz jutni. Az általánosan alacsonyan maradó jövedelmek miatt, a kulturális, szabadidős és rekreációs szolgáltatásokat nyújtó intézmények, szervezetek működése elbizonytalanodik.

A cégek nem tudják vállalni a rájuk nehezedő szociális nyomást a népesség életminőség romlásával járó plusz terheket. A lakosság egészségi és szociális állapota tovább romlik.

A lakosság biztonságérzetének csökkenésével az elvándorlás tovább folytatódik.

Gazdasági szempont

Balassagyarmat és Salgótarján középfokú oktatási centrum szerepe meggyengül. Az oktatási, képzési rendszerek nem gazdagodnak új szemlélettel, vonzókéességük és vállalati támogatottságuk lehanyaglik. Az új technológiák adaptálása akadozva történhet, a fogadásra nem alkalmas szakember háttér következtében. A foglalkoztatottság szűkül, csökkenő keresletet jelent a kereskedelmi szektor számára. A nappali szakképző intézmények kihasználtsága folyamatosan csökken, ezáltal fenntarthatósága is nehezebbé válik. A mezőgazdasági termelés megerősödése nem történik meg, új technológiák, eljárások adaptálása késlekedik, ezzel jelentős versenyhátrány alakul ki, az amúgy is nehéz adottságokkal rendelkező táji közegben.

A kvalifikált humán erőforrás csökkenése beruházások elterelődését vonja maga után. Összességében a térség versenyképessége megreked, majd erősen csökken.

4.2.3. Marasztaló élettér

A célok áttekintése

Egészséges, vonzó, emberközpontú, megfizethető lakó- és pihenő környezet

Fontos, hogy a Nógrádban élő vagy kikapcsolódó emberek egy kellemes, tiszta környezetben komfortosan és biztonságban érezhessék magukat. Feltétele ez a nyugodt családi létnek, az egészséges életnek, a kellemes pihenésnek, illetve közvetetten a gazdasági aktivitásnak is. Festői kis falvainkba nem telepednek be a családok, ha elmarad az informatikai hálózatok fejlesztése, illetve nem fog fellendülni a turizmus, amíg az attrakciók környezete nem lesz rendezett és biztonságos.

Korszerű, elérhető intézményi struktúra és szolgáltatás-rendszer, egyenlőtlenségek csökkentése

A lakosság fogyásának megállításában kétségtelen szerepe van a fejlett intézményi struktúrának, a szolgáltatások gyors elérésének. A 2007-2013 időszakban számos olyan közintézménynek nem jutott fejlesztési forrás, ahol kapacitáshiány mutatkozik, vagy új módszert, technológiát kívántak bevezetni. A kapacitáshiányokkal bíró, korszerűtlen intézmények fejlesztése, vagy a jelentős vonzerővel bíró településeken új kapacitások létrehozása 2014-2020 között nem maradhat el.

Modern, szolgáltatásokban bővelkedő városi élettér

A lakosság elvándorlása nem csak a vidéki térségre, hanem városainkra is jellemző. Az ott lakó középréteg is számos szolgáltatásért gyakran utazik a fővárosba. Folytatódnia kell a városok és várostérségek megújításának, amely együtt jár a vállalkozói környezet javulásával és a társadalom szervezettségének fokozódásával is.

Közlekedési csomópontok gyors elérése

Hiába fejlett a Nógrád megye körüli közlekedési csomópont hálózat, azok elérése a megye legtöbb részéről körülményes, vagy méltatlan állapotokat tükröz. A Hatvan-Salgótarján vasútvonal rekonstrukciója elengedhetetlen, illetve bekapcsolási lehetőséget is kínál a várostérségi közösség közlekedésbe. A 21. sz. főút kiszélesítésének be kell fejeződnie, az alsórendű úthálózat felújítását és bővítését pedig feltétlen folytatni szükséges. A munkába járás biztonságát és az ökoturizmust új kerékpárutaknak kell szolgálni.

Fokozódó környezetbiztonság

A marasztaló léttérrel szemben fontos elvárás, hogy ne hordozza magában katasztrófák veszélyét, a tájkép, a természet sérüléseit. Hosszú távon biztosított legyen olyan fontos életfeltétel, mint az egészséges víz, melynek szűkössége az egyik legnagyobb globális kihívás. A környezetbiztonság fokozása ezért a védekezésen túl olyan célt is magában foglal, amely a megye lakosságának hosszú távú életfeltételeit hivatott biztosítani a föld és víz megfelelő hasznosítása által.

A cél megvalósulásának várható hatásai

Környezeti hatások

Környezeti tényezők	Várhatóan fellépő környezeti hatások	Javaslatok a pozitív hatások erősítésére, a negatív hatások csökkentésére
Talaj		- Környezeti tudatosság erősítése a kisprogramokon keresztül.
Földtani és ásványvagyon	nem releváns	nem releváns
Levegő minősége	- Közlekedési eredetű légszennyezés növekedése a fejlesztett vagy új útvonalak mentén; - a turizmus növekedésének hatására légszennyezés növekedés.	- Környezetbarát közlekedési módok alkalmazása.
Felszíni és felszín alatti vizek		
Hulladékgazdálkodás	- Turisztikai területeken a hulladék növekedése.	- Szelektív hulladékgyűjtés, gyűjtési területének szélesítése.
Táj	- Tájszerkezet kedvező irányba történő megváltozása.	
Épített környezet, kulturális örökség	- Turizmus fejlesztésével kulturális örökség újra életre keltése; - épített örökség megőrzése; - az épített környezet megszépülése; - fejlesztések következtében növekvő zajterhelés.	- Technológia megoldásokkal zajterhelés csökkentése; - kulturális örökségekre való kiemelt figyelem.

Élővilág	<ul style="list-style-type: none"> - Turisztikai célú fejlesztésnél az élővilág zavarása a megnövekedett látogatószám miatt; - megnövekedett látogatószám miatti zajterhelés növekedése; - az öko- és aktív turizmus ösztönzésével keresletnövekedés indukálódik a természetvédelmi területeken, ami a terhelés növekedésével jár. 	<ul style="list-style-type: none"> - Turisztikai fejlesztések költség-haszon elemzéseiben kalkulálni kell a természeti károk értékét is, a természetvédelmi szempontok betartása; - környezettudatos oktatás erősítése.
----------	---	---

Társadalmi hatások

Társadalmi tényezők	Várhatóan fellépő társadalmi hatások	Javaslatok a pozitív hatások erősítésére, a negatív hatások csökkentésére
Népesség területi elhelyezkedése	- Fejlett infrastruktúrával, könnyű és biztonságos elérhetőséggel, szolgáltatásokhoz való egyszerű hozzáféréssel az elvándorlás csökkenthető, hosszú távon megállítható.	- A lakosság folyamatos tájékoztatása a fejlesztésekről és a jövőbeni tervekről.
Foglalkoztatás	- A meglévő és betelepülő vállalatok által biztosított.	- Közös kampány a helyi élettér és a biztos munkahely összekapcsolásával.
Szabadidős tevékenységek, rekreáció feltételei	<ul style="list-style-type: none"> - Nő a közösség összetartó ereje, amely arra a helyben élőket, hogy a sport, vagy egyéb szabadidős tevékenységek (pl. aktív művelődés, hagyományőrzés) révén a rekreációval is intenzívebben foglalkozzanak. - Szabadidős lehetőségek bővülése, az infrastrukturális feltételek biztosítottá válása valamennyi korosztály számára. 	<ul style="list-style-type: none"> - A helyi szintű szabadidős tevékenységek összefogása, támogatása. - Igényfelmérésen alapuló fejlesztések, melyek valamennyi korosztály igényeit kielégítik.

Népesség életminősége, egészségi és szociális állapota	<ul style="list-style-type: none"> - A képzettebb és biztos munkahellyel rendelkező lakosok életminősége javul, jobban odafigyel egészségi és szociális állapotára. - Társadalmi jólét kialakulása. 	<ul style="list-style-type: none"> - Helyi szinten támogatni kell az egészségügyi és szociális szolgáltatásokat, különösen a mélyszegénységben élő lakosságra. - Vonzó városi és vidéki környezet kialakítása. - Prevenációs programok, egészségnapok szervezése.
Társadalom biztonságérzete	<ul style="list-style-type: none"> - A biztos munkahely növeli a népesség biztonságérzetét, csökkenti az elvándorlás iránti igényt, növeli a mezőgazdasági munka iránt érdeklődők számát. 	<ul style="list-style-type: none"> - A helyi és megyei önkormányzatok a vállalatokkal összefogva javítani tudnak azon, hogy ez a tudat minél jobban bekerüljön a lakosok jövőképebe. - Polgárórség fejlesztése. - Térfigyelő kamerarendszer kiépítése

Gazdasági hatások

Gazdasági tényezők	Várhatóan fellépő gazdasági hatások	Javaslatok a pozitív hatások erősítésére, a negatív hatások csökkentésére
Térszerkezet	<ul style="list-style-type: none"> - Egészséges, vonzó, emberközpontú, megfizethető lakó- és pihenő környezet stabil térhasználatot alakít ki. 	<ul style="list-style-type: none"> - Kiegyensúlyozott, mozaikos térszerkezet formálódik, az elvárásokhoz igazodó szerepekkel.
Településrendszer	<ul style="list-style-type: none"> - Korszerű, elérhető intézményi struktúra és szolgáltatás-rendszer, az egyenlőtlenségek csökkentése miatt helyben maradásra készítet. 	<ul style="list-style-type: none"> - Helyi szolgáltatások fejlesztése, a kistérségi középfokú szolgáltatások elérésének javítása.
Természeti erőforrások	<ul style="list-style-type: none"> - Természeti erőforrások (vízkészlet, a növényzet, talaj) igénybevételeinek fokozódása. - Fokozódó környezetbiztonság. 	<ul style="list-style-type: none"> - Megújuló energia források, helyi vízkészlet hasznosításának ösztönzése a gazdaságban.
Ipar és kereskedelem térbeli szerkezete	<ul style="list-style-type: none"> - Stabil, lojális, helyben maradó, kiszámítható munkaerő. - Versenyképesség javulása. 	<ul style="list-style-type: none"> - A munkáltatókat erős szociális, jóléti rendszerek kiépítésére, és környezetkímélő technológiák használatára ösztönözni.
Mezőgazdaság	<ul style="list-style-type: none"> - A nagyüzemi mezőgazdasági méretek kialakulása helyett, 	<ul style="list-style-type: none"> - Közösségi marketing eszközökkel a megyei

	a kooperációk nyernek teret. - A mezőgazdaság jövedelmezősége javul.	agrárágazat és élelmiszergazdaság piacának növelése.
Erdőgazdálkodás	- Nem szakad el a helyben élők életétől.	- A nagy állami vállalatok közösségi szerepvállalását ösztönözni.
Turizmus	- Az egészséges, vonzó, emberközpontú, megfizethető lakó- és pihenő környezet, megfelelő marketing révén vonzerővé lényegül. - Látogatók számának növekedése. - Turisztikai bevételek emelkedése.	- A turizmus multiplikatív hatásainak (jövedelemtermelő, foglalkoztatási, vállalkozásfejlesztési, imázs alakító, gazdasági szerkezet-átalakító hatások) támogatása.
Vízgazdálkodás	- Az elsődlegesen öntözési, gazdálkodási szerepet betöltő tavak szabadidős, rekreációs célra történő használatát is általánossá tenni.	- Megyei szintű komplex vízgazdálkodási program indítása.
Térség eltartó képessége és versenyképessége	- Az egészséges, szolgáltatásokban bővelkedő, megélhetést biztosító életér jelentősen növeli helyben élni akarók számát, de mindenképpen csökkenti az elvándorlást.	- A helyben maradók képzése, közlekedési feltételek javítása, az informatikai szolgáltatások színvonalának javításával ösztönző hatást növelni.
Műszaki infrastruktúra	- A környezeti infrastruktúra folyamatos, minőségi fejlődése.	- Hatékony környezetgazdálkodás feltételrendszerének fejlesztése.
Energiaellátás	- A megye külső energiafüggőségének csökkenése.	- Alternatív energiatermelés tudatos, összehangolt fejlesztése a megye adottságaira alapozva.

A hatások értékelése, amennyiben a tervezett cél nem valósul meg

Környezeti szempont

A cél elmaradásával a környezetre gyakorolt káros környezeti hatások nem növekednének. Az út felújításokból adódó területfoglalás, termőföldkivétel, valamint az élőhely fragmentáció nem történne meg. A megye kulturális örökség revitalizációjának finanszírozhatósága a másik olyan terület a kulturális hatások közül, amely a tematikus cél megvalósulásának elmaradása esetén nehézségekbe ütközik.

Társadalmi szempont

Infrastrukturális fejlesztések nélkül nem remélhető az elvándorlás csökkentése, hosszú távon megbicsaklik a térség fenntarthatósága. A gazdasági alapját vesztő térség közösség összetartó ereje elgyengül, a közösségi aktivitások csökkennek.

Szabadidős lehetőségek beszűkülnek. A képzettebb bizonytalan jövőt érzők elköltöznek fejlettebb térségekbe.

A bővülő szociális szolgáltatások csak állami eszközökkel finanszírozhatóak. A stabil munkahely nélküliség csökkenti a népesség helyi szerepvállalását.

Gazdasági szempont

Égészséges, vonzó, emberközpontú, megfizethető lakó- és pihenő környezet, stabil térhasználat megfelelő gazdasági háttér nélkül nem alakítható ki. Korszerű, fenntartható intézményi struktúra és szolgáltatás-rendszer, az egyenlőtlenségek növekedésével együtt elképzelhetetlen hosszú távon.

A helyi gazdálkodási biztonság elvesztése a gazdálkodás feladását és nagyüzemi mezőgazdasági méretek kialakulását idézi elő.

A leépülő lakókörnyezet érdektelenné válik a külső társadalomrész számára, az ide látogatók száma minimálisra csökken, a turisztikai bevételek elmaradnak. A megye külső energiafüggősége növekszik.

4.2.4. Területi célok

A célok áttekintése

Kelet-Nógrád felzárkóztatása, újraparosítása

Salgótarján és térsége a vállalatok árbevétele és export teljesítménye alapján elveszítette ipari központ szerepét, mindemellett a megyében a munkanélküliség mértéke a keleti részen a magasabb. A foglalkoztatási gondok enyhítésének egyetlen hatékony eszköze az iparfejlesztés lehet, melynek legnagyobb akadályát a nagyméretű, infrastruktúrával ellátott iparterületek hiánya jelenti. Új, zöldmezős területek feltárása és fejlesztése mellett a KKV-k számára a gazdaságfejlesztésbe bevonhatóvá kell tenni a városképet romboló barnamezős területeket. Ezek a célok szorosan összefüggnek a városok és térségük fejlesztésével, kiemelten a Salgótarjánban megvalósítandó integrált területi beruházással.

A foglalkoztatás bővítéshez a térségre szükséges fókuszálni a társadalmi célok között szereplő, munka világára felkészítő programokat.

Nyugat-Nógrád gazdaság- és iparfejlesztése

A gazdaságfejlesztés a megye teljes területén prioritást élvez, hiszen ez a kulcstényezője Nógrád megye felemelkedésének. Az ipari parkok telítettsége miatt a zöldmezős iparterület-fejlesztés Nyugat-Nógrádban sem maradhat el, és várhatóan itt könnyebb lesz fejlesztésbe vonható alkalmas területeket feltárni. A veszteségtermelő barnamezős területek ugyan kisebb mennyiségben, de ebben a térségben is jelen vannak, és mind városfejlesztési, mind gazdaságfejlesztési szempontból szükséges a fejlesztésükkel számolni. Nyugat-Nógrádban a kisvárosi életminőség nem minden tekintetben feleltethető meg a jelen lévő multinacionális vállalatok igényeinek. Ez az egyik oka annak, hogy a vállalatok menedzsmentje döntően nem helyi, hanem Pest megyéből ingázik. Az értelmiség térségbe vonzásához szükség van életminőséget javító szolgáltatásfejlesztésre, ami különösen jellemző Rétság városára.

A helyi humán kapacitások hatékonyabb kihasználásához elsősorban a menedzsment és nyelvi kompetenciák fejlesztésére, megerősítésére van szüksége a multinacionális vállalatoknak.

A cél megvalósulásának várható hatásai

Környezeti hatások

Környezeti tényezők	Várhatóan fellépő környezeti hatások	Javaslatok a pozitív hatások erősítésére, a negatív hatások csökkentésére
Talaj	<ul style="list-style-type: none"> - Talajdegradáció, talajterhelés fokozódása; - mezőgazdasági talajszennyezés; - ipari szennyezés-légköri kiülepedés révén; - talaj tömörödése; - havária: vészhelyzetből adódó nem üzemszerű kibocsátások szennyező hatásai. 	<ul style="list-style-type: none"> - Környezetbarát technológiák telepítése; - környezetbarát technológiák alkalmazása - havária megelőzés ill. azonnali felszámolása.
Földtani és ásványvagyon	nem releváns	nem releváns
Levegő minősége	<ul style="list-style-type: none"> - Porszennyezés növekedése; - légszennyezőanyag kibocsátásnak a növekedése; - közlekedési eredetű légszennyezés növekedése. 	<ul style="list-style-type: none"> - Környezetbarát technológiák telepítése; - növényborítottság növelése beépített területen: locsolás; - gépjárműpark korszerűsítése.
Felszíni és felszín alatti vizek mennyiség és minősége	<ul style="list-style-type: none"> - Vizek gazdasági eredetű szennyezése. 	<ul style="list-style-type: none"> - Környezetbarát technológiák telepítése; - környezetkímélő eljárások alkalmazása.
Hulladékgazdálkodás	<ul style="list-style-type: none"> - Hulladék mennyiségének növekedése. 	<ul style="list-style-type: none"> - Szelektív hulladékgyűjtés kiterjesztése, szélesebb körben való elterjesztése; - hulladék újrahasznosítása (pl: komposztálás); - környezetbarát deponálás (talajszigetelés-sel).
Táj	<ul style="list-style-type: none"> - Tájszerkezet megváltozása; - új vállalkozások letelepedése a tájszerkezet változását idézi elő. 	<ul style="list-style-type: none"> - Barnamezős beruházások ösztönzése.
Épített környezet, kulturális örökség	<ul style="list-style-type: none"> - A közlekedésből, szállításból adódó infrastrukturális létesítmények fokozott terhelése. 	<ul style="list-style-type: none"> - Zajterhelés csökkentése érdekében a magas zajterheléssel járó tevékenységek

		elkülönítése; - szállítás a települések elkerülésével, elkerülő; - úton történjen.
Élővilág	- Élőhely fragmentáció.	

Társadalmi hatások

Társadalmi tényezők	Várhatóan fellépő társadalmi hatások	Javaslatok a pozitív hatások erősítésére, a negatív hatások csökkentésére
Népesség területi elhelyezkedése	- Amennyiben a megye keleti, illetve nyugati részének is figyelembe veszik az adottságait a területfejlesztési stratégia kialakítása során a megyéből való elvándorlás csökkenthető, illetve megakadályozható, a belső migráció pedig egészséges, kezelhető szintre redukálódik.	- Az egyes részek igényeinek feltérképezése, mind képzettségi, mind lakhatási, mind foglalkoztatási szempontból. A kapott eredmények figyelembe vétele.
Foglalkoztatás	- Adottságoknak megfelelő foglalkoztatók betelepülése. - Meglévő munkahelyek megtartása, új munkahelyek létesítése. - Foglalkoztatási szint emelkedése. - Önfoglalkoztatás emelkedése.	- Munkahelyteremtő, illetve munkahely megtartó támogatások ösztönzése. - Képzési programok. - Vállalkozói készség támogatása.
Szabadidős tevékenységek, rekreáció feltételei	- Szabadidős és rekreációs lehetőségek bővülése, mind a városok körzetében, mind vidéken, az infrastrukturális feltételek biztosítottá válása valamennyi korosztály számára.	- Igényfelmérés eredményei hatékonyabbá teszik a lakosság kiszolgálását. - A közösségfejlesztési politikák megvalósulásának hatása a lakosság identitástudata erősödik, a térségek társadalmi összetartó ereje növekszik.
Népesség életminősége, egészségi és szociális állapota	- Életminőség javulása. - Kiút a mélyszegénységből. - Társadalmi jólét kialakulása. - Minőségi közszolgáltatások révén a lakosság egészségi és szociális állapotának javulása.	- Vonzó városi, illetve vidéki környezet kialakítása. - Tudásalapú munkahelyek létrehozásának ösztönzése.
Társadalom biztonságérzete	- Az elhelyezkedési esélyek kiszámíthatóbbá válása. - Anyagi biztonság. - Szilárd jövőkép.	- A fejlesztési politika céljainak a lakosság felé történő kommunikációja.

Gazdasági hatások

Gazdasági tényezők	Várhatóan fellépő gazdasági hatások	Javaslatok a pozitív hatások erősítésére, a negatív hatások csökkentésére
Térszerkezet	<ul style="list-style-type: none"> - Kelet-Nógrád ipari újrafejlődése növeli a Pásztótól-Salgótarjánig terjedő terület sűrűsödését, erősödő urbanizációs folyamattal kell számolni. - Nyugat-Nógrádban a Rétsági-, és a Balassagyarmati Kistérségek ipari centrum szerepe erősödik, de jelentős urbanisztikai fejlődés inkább Balassagyarmaton várható. - Rétság ipari potenciálja és urbanisztikai minősége közötti feszültség középtávon nem oldható fel. 	<ul style="list-style-type: none"> - A területileg fókuszált ipari beruházások multiplikatív hatásainak kiszélesítése a növekedési tengelyeken kívülre. - Egyes térségek komparatív előnyeihez illeszkedő területfejlesztés realizálása.
Településrendszer	<ul style="list-style-type: none"> - A Salgótarjáni-iparmedencében kirajzolódik egy gravitációs településrendszer körvonala. - Nyugat-Nógrádban Balassagyarmat jelentős fejlődése prognosztizálható. 	<ul style="list-style-type: none"> - A Salgótarjáni-iparmedence infrastruktúrájának fejlesztését már a formálódó településhálózat figyelembevételével kell tervezni.
Természeti erőforrások	<ul style="list-style-type: none"> - A megye természeti erőforráskészletét a 21. század új technológiáinak fényében újra kell értelmezni, különösen a barnaszén felhasználását. 	<ul style="list-style-type: none"> - A megye 15 éves fejlesztési távlatának kijelölése során számolni kell a jelenleg alul használt erőforrásokkal, és azok igénybevétele estén annak környezeti hatásaival.
Ipar és kereskedelem térbeli szerkezete	<ul style="list-style-type: none"> - A Salgótarjáni-iparmedencében erősödik az ipari alkatrészgyártás és fémipari feldolgozás profil, de megjelenhetnek új feldolgozó iparágak, mint a műanyagipar erősödése. - Nyugat-Nógrádban elsősorban Balassagyarmat és Rétság térségében folytatódik a korszerű járműipari és feldolgozó ipari cégek betelepülése. 	<ul style="list-style-type: none"> - - Az iparfejlesztés fókuszálása azokra az ágazatokra és településekre, amelyek rendelkeznek a megfelelő alapokkal és adottságokkal az ipartelepítéshez. - Vállalkozói együttműködések megalakításának ösztönzése.

Mezőgazdaság	<ul style="list-style-type: none"> - A lehetséges fejlődési pályára téréssel, a világban megmutatkozó jó minőségű élelmiszer iránti kereslet kihasználásával a mezőgazdaság jövedelmezőségének javulása várható. - A vállalkozói szektor rendszerszerű együttműködése nélkül jelentős fejlesztések és piacszerzés nem elképzelhető. 	<ul style="list-style-type: none"> - Külső ráhatással, tudatos rendszerfejlesztésekkel, és forrásokkal szükséges támogatni a szektort.
Erdőgazdálkodás	<ul style="list-style-type: none"> - Erdőterületek növekedése tervezett telepítések által. - A fa fajták között a keményfa állomány arányának növekedése. - Magántulajdonban álló erdők minőségi javulása. - A vadgazdálkodás kiterjesztése a táj teherbíró képességéig. - 	<ul style="list-style-type: none"> - A letermelés és vágható állomány összhangjának megteremtése. - A tarra vágott területek minimalizálása. - Az erdőgazdálkodás diverzifikációjának harmonikus kiteljesülése (fa, erdei termékek, vad, turizmus).
Turizmus	<ul style="list-style-type: none"> - Kiemelt attrakciók megjelenése. - Kínálati rendszerek fejlesztése. - Látogatók számának növekedése. - Turizmusból származói bevételek emelkedése. - 	<ul style="list-style-type: none"> - A turizmus multiplifikációs hatásainak (jövedelemtermelő, foglalkoztatási, vállalkozásfejlesztési, imázs alakító, gazdasági szerkezet átalakító hatások) támogatása.
Vízgazdálkodás	<ul style="list-style-type: none"> - A völgyekben lefutó felszíni vizek tavakba rendezése. - További árvíztározók építése. - Öntözéses gazdálkodás kiterjesztése. 	<ul style="list-style-type: none"> - Komplex vízgazdálkodási program indítása. - Mezőgazdasági területek megszerezésének és a vízgazdálkodás szempontjainak összhangba hozása.
Térség eltartó képessége és versenyképessége	<ul style="list-style-type: none"> - További zöldmezős iparterületek létrehozása. - Meglévő barnamezős területek revitalizálása. - Szakképzés javítása. - Felőttképzés kiterjesztése a meglévő, jelenleg szakképzetlen munkaerő tartalék aktivizálása érdekében. 	<ul style="list-style-type: none"> - Az iparterület növekedése nem növeli a már kialakult környezeti terhelést, a korszerű technológiák alkalmazása miatt. - A képzésben általánossá kell tenni a környezettudatos gondolkodás tanítását.

Műszaki infrastruktúra	<ul style="list-style-type: none"> - A műszaki infrastruktúra minőségi fejlődése. - Új iparterületek kiszolgálása magas színvonalú műszaki infrastruktúrával. - Vasút korszerűsítése. - Kerékpárút hálózat bővülése. 	<ul style="list-style-type: none"> - Hatékony környezetgazdálkodás feltételrendszerének fejlesztése. - A műszaki infrastruktúrák építése során lehetőleg meglévő nyomvonalak használata. - A környezeti terhelés minimalizálásának fő szempontként történő megjelenése.
Energiaellátás	<ul style="list-style-type: none"> - A megye energiatartósságának csökkenése. - A megújuló energia felhasználás részarányának növelése. 	<ul style="list-style-type: none"> - Alternatív, megújuló energiatermelés fejlesztése a megye adottságaira alapozva.

A hatások értékelése, amennyiben a tervezett cél nem valósul meg

Környezeti szempont

Az ipartelepítések elmaradása a környezetre kedvező hatással lehet, mert környezetterhelés nem fokozódna. A közúti forgalom növekedésének elmaradásával a légszennyezettség mértéke nem növekedne. Az ipartelepítések megvalósítása területfoglalással, termőföldkivétellel valamint az élőhelyek fragmentáltságának növekedésével jár. A keletkező hulladék mennyisége nem veszélyezteti a lerakók befogadó kapacitását, a csökkent idegenforgalmi érdeklődés mérsékli a környezet terhelését.

Azonban az épített környezet és kulturális örökség elmaradó fejlesztése a védendő értékek pusztulását, torzuló városképet vetít maga elé, mely közvetve a társadalmi szempontokra is hatást gyakorol.

Társadalmi szempont

A megye keleti, illetve nyugati része fejlettségi különbségeinek növekedése átértékelődési folyamatokat indít el, ami térszerkezeti változásokat is hozhat. Ebben az esetben a migráció felgyorsulhat, ami egyidejű, de kétirányú elvándorlással is járhat. Egyfelől a megye nyugati területei, másfelől a Közép-magyarországi Régió irányába. A fejlődésükben megakadó infrastruktúrák időigényes és nem biztonságos központi elérhetőségeket, a szolgáltatásokhoz történő nehézkes hozzáférést eredményezhetik, ami az elvándorlást szintén tovább növeli.

Az életszínvonal csökkenése frusztrálóan hat a lakosságra, ami a közösség összetartozás erejét is csökkenti. Az alacsony jövedelmek távol tartják a helyben élőket a sport, vagy egyéb szabadidős tevékenységektől az aktív társadalmi élettől, ami veszélyezteti az intézményi rendszer fenntarthatóságát.

A leértékelődő, alacsony jövedelmű munkaerő életminősége egészségi és szociális állapota romlásnak indul.

Az általános romlás a biztonságérzet csökkenésével jár.

Gazdasági szempont

A gazdasági válságjelenségek kiüresedési folyamatokkal járnak, a lakó- és pihenő környezet pusztulása előre vetíthető. A csak nehézségekkel működni képes vállaltok nem érdekeltek a befektetésekkel járó természeti erőforrások (vízkészlet, a növényzet, talaj) kíméletes kiaknázásában.

Eredmény. fokozódó környezet romlás. elvándorló, nem tervezhető munkaerő kínálat.

Versenyképesség csökkenése. A gépesített, nagyüzemi mezőgazdasági méretek kialakulása. A mezőgazdaság jövedelmezősége egyes területeken (gabonatermesztés) javul, más területeken jelentősen csökken. A lakókörnyezet turisztikai hasznosíthatósága kérdésessé válik. A kultúrtáj igényelte beruházások, fejlesztések elmaradnak.

A szolgáltatásokban szűkölködő, megélhetést nehezen biztosító élettér jelentősen növeli az elvándorlók számát. A megye külső energiafüggősége növekszik.

5. Horizontális javaslatok, a koncepció környezeti, társadalmi és gazdasági hatásait optimalizáló alapelvek

A **horizontális célok** a teljes célrendszert és fejlesztési programot átszövik. Meghatározásuknál az Európa 2020 stratégia tematikus célrendszerét vettük alapul, és zárójelben jelöltük is annak számát.

- foglalkoztatás előmozdítása (8)
- hátrányos és halmozottan hátrányos helyzetű népesség társadalmi, gazdasági felemelkedésének és beilleszkedésének előmozdítása (9)
- az infokommunikációs technológiák (IT) minőségének, használatának, és hozzáféréseinek előmozdítása (2)
- egészséges ételkészítés, tiszta ivóvíz és helyi energiaellátás környezetkímélő biztosítása
- a klímaváltozáshoz történő alkalmazkodás, kockázatkezelés (5)
- a környezet védelme, a hatékony erőforrás-felhasználás elősegítése (6)
- a fenntartható közlekedés támogatása, szűk keresztmetszetek felszámolása kulcsfontosságú infrastrukturális hálózatokban (7)

5.1. Környezeti hatásokat optimalizáló alapelvek

Környezeti hatásokat csökkentő irányelvek egyik csoportja a helyi energiaellátás környezetkímélő biztosítása, tiszta ivóvíz és egészséges ételkészítés biztosítása.

Az energiahatékonyság és megújuló energia alkalmazásának támogatása az intézményekben, energetika és környezetipar fejlesztése, lakásállomány energiahatékonyságának növelése, megjelenik a célkitűzések között. Energia hatékonyság területén az épületekhez kapcsolódó felújítások, új épület típusú beruházások alapvető követelménye, hogy az új épületek a legkorszerűbben épüljenek és a legjobb energia hatékonyságú beszerelésbe kerüljön az épület, felújítás esetében pedig javuljon az épület energia hatékonysága. Fejlesztéseknél előnyben kell részesíteni a megújuló energia alkalmazását. Csak olyan technológiai fejlesztéseket lehet támogatni, melyek nem növelik a környezetterhelést.

A vezetékes ivóvizek néhány település (Cered, Zabar) mélyfúrású kútjainak ammónium tartalma kivételével, általánosságban megfelelő minőségűek. Az elmúlt évben a szolgáltatott ivóvíz minőségében – a hatósági laborvizsgálatok alapján – a korábban is ismert kémiai vízminőségi problémák jelentkeztek (ammónia, vas, mangán). Az előregedő hálózatokban kialakuló másodlagos bakteriális szennyeződés a megye több településén veszélyezteti az ivóvíz minőséget. A megye településeinek mintegy 50%-át érintette 2012-es év folyamán

mikrobiológiai vízminőségi probléma, de ezek fertőtlenítéssel, a hálózati szakaszok mosatásával a szolgáltató által kiküszöbölésre kerültek.

A vízellátás-fejlesztési feladatokban a legfontosabb minőség biztosításának igénye. A távlati igények kielégítése a megye területén található vízbázisokból lehetséges, azonban tovább vízminőség javító intézkedésekre van szükség a határértékeket meghaladó vízbázisoknál.

A környezetvédelem fontossága, a környezeti tudatosítás az egész koncepcióban jelen van.

Fontos, hogy a környezet tudatosítás mind a lakosság mind a vállalkozói szektor élteben jelen legyen. Ehhez segítséget nyújthatnak az öko-szemléletet erősítő programok, oktatások szervezése az iskolai képzésekben és a környezetipari fejlesztések.

A tudatosítás során elérendő cél, hogy azok a vállalkozások, akik saját forrásból valósítanak meg fejlesztéseket, figyelembe vegyék a környezeti szempontokat a beruházásaik tervezése, megvalósítása és üzemeltetése során.

A közlekedésfejlesztés fontos környezeti tényezőket érintő terület. A fenntartható közlekedés támogatása, szűk keresztmetszetek felszámolása kulcsfontosságú infrastrukturális hálózatokban megteremtésének alapvető eleme, hogy a környezeti szempontból nagyobb terheléseket okozó közlekedési formákat kiváltsuk környezetbarát megoldásokkal a környezeti terhelés csökkentése miatt. A koncepció törekszik arra, hogy olyan beavatkozások valósuljanak meg a városokban, amelyek növelik a kerékpáros közlekedés arányát. Ilyen stratégia cél a helyi és térségi kerékpáros úthálózat fejlesztése. Kiemelt célként jelenik meg az alsórendű úthálózat bővítése, a 21. sz. főút négy-sávúsításának befejezése, a 21. sz. főút nemzetközi tranzitkapcsolati rendszerbe történő beillesztésének elkészítése.

Környezeti szempontból a vasúti közlekedés (Hatvan-Salgótarján vasútvonal pályarekonstrukciója, villamosítása (Intercity), Salgótarjánban, Bányaterenyén és Pásztón a vasút bekapcsolása az integrált városi és funkcionális várostérségi közösségi közlekedési rendszer) támogatása kell, hogy meghatározó legyen, mert ezáltal fejleszhető lenne a távolsági közlekedés és csökkenthető a közúti teherforgalom.

A megújuló energiaforrások használata az így előállított energia hasznosítása potenciális lehetőség. A technológiai, ismereti, vagy tudásbázis eredetű problémák feltárása segíthet a lehetőségek költséghatékony kihasználásában. Energia ültetvények telepítésére alkalmas mezőgazdasági területek és ezekhez köthető növényfajok szakszerű leválogatása és ismertetése növelné a lehetőségeket.

5.2. Társadalmi hatásokat optimalizáló alapelvek

A koncepció egészét átívelően kell érvényesülnie a foglalkoztatás horizontális cél megvalósulásának. A koncepcióban kiemelt célként jelenik meg a hátrányos helyzetű emberek felemelkedésének és beilleszkedésének előmozdítása.

Társadalmi szempontból a legjelentősebb problémákkal a megye egykori ipari területein, és azok közelében, valamint a határ menti járásokban találkozunk, ezért e társadalmi perifériák helyzetével a koncepció egyik stratégiai céljának egy prioritása külön is foglalkozik (Aktív, kreatív, együttműködő társadalom: Társadalmi depresszió kezelése, felkészülés a munkára). A leghátrányosabb helyzetű térségek problémáinak megoldása komplex és integrált fejlesztéseket követel. A koncepció egyértelművé teszi, hogy a leszakadó társadalmi rétegek problémáinak kezelése, életminőségük javítása csak komplex módon, az oktatási, lakhatási és foglalkoztatási helyzetük fejlesztésével javítható.

A helyi termékek előállításának segítése, a helyi fogyasztás ösztönzése elősegíti a vidéki térségek fejlődését, amely magában hordozza a szociális típusú mezőgazdasági termelés fejlesztését is. A szociális gazdaság fejlesztéséhez kapcsolódó programok a befogadó

növekedés alapját képezik, mivel munkalehetőséget nyújtanak a szegényebb családok, a képzetlenebb munkaerő számára.

Az oktatás minden szintjén – különös tekintettel az alapfokú oktatás és a szakképzés területén - fontos intézkedés a hátrányos helyzetű tanulók segítése, a korai iskolaelhagyók számának csökkentése érdekében a bentlakásos iskolák támogatása.

A megvalósuló infrastrukturális fejlesztéseknél alapvető követelmény a hozzáférhetőség biztosítása a fogyatékkal élők számára.

A társadalom biztonságérzetének alapja a megélhetés biztosítása. A koncepció ezért a megélhetés biztosítását minél szélesebb rétegeknek kívánja megteremteni, így kiemelt elemként jelenik meg a szociális gazdaságfejlesztés.

5.3. Gazdasági hatásokat optimalizáló alapelvek

A koncepció egésze abból az alapvető szemléletből indul ki, hogy a gazdaságfejlesztés számos más cél teljesülésének is alapfeltétele (fenntartható vidék, egészséges, tiszta környezet, jövedelemszerzés, társadalmi hátrányok csökkentése stb.) ami a megye társadalmi felemelkedésének az általános életminőség javulásának is feltétele.

A gazdaságfejlesztést ezért egyik oldalról igyekszik a megyébe kívülről áramló bevételek növelése által megvalósítani, amelynek egyik legfőbb eleme az exportorientált vállalkozások fejlesztése. További cél, hogy a helyi, erősödő KKV-knek növekedjen az aktivitása, korszerű technológiák alkalmazásával érjenek el hatékony működési módot és minél több helyi erőforrást használjanak fel.

Másfelől a koncepció a vidék lakosságmegtartó erejét elsősorban a helyi értékek – mezőgazdasági termékek, ásványkincsek, vízkészlet, egyéb természeti és kulturális értékek, erőforrások – termékbe formálásával kívánja elérni.

A koncepció előterében a térségre jellemző ipar áll. A térségben előállított új értéket egyfelől a nemzetközi nagyvállalatok, másfelől a hagyományokkal rendelkező ágazatok adják. A megye iparának döntően nagyobb részét a KKV-k képviselik, akik továbbfejlesztésével, korszerűsítésével képesek lehetünk megfelelni a világgazdasági kihívásoknak. Mindezek mellett erős stratégia irányként fogalmazza meg a koncepció a gazdasági fejlődésnek lendületet adó tudás alapú, kreatív ágazatok támogatását. E gazdasági prioritások megvalósulásával a megyei gazdaság fejlődése hosszútávon fenntarthatóvá, környezeti értékeket kímélővé válik és betöltheti elsődleges célját: amely az életminőség javítása.

6. Koncepció célrendszerének összesített értékelési táblázata, a koncepció környezeti értékelése

A terv megfelelése	-2	-1	0	1	2
A koncepció környezeti célkitűzései					X
Felszíni és felszín alatti vizek védelme					X
Levegőminőség védelem				X	
Természet és tájvédelem				X	
Épített környezet és kulturális örökség védelem					X
Élőhely védelem				X	
Egészséges környezet biztosítása					X
Hulladékgazdálkodás				X	
Szennyvízkezelés			X		
Erőforrás gazdálkodás				X	
A jó környezetminőséggel kapcsolatos célkitűzések					X
Környezettudatos, felelős értékrend kialakítása, fejlesztése					X
Környezetterhelés, állapotváltozás, rehabilitáció				X	
Klímaváltozáshoz való alkalmazkodás és a veszélyek megelőzése, elkerülése, mérséklése				X	

A véleményezésre megküldött Területfejlesztési Koncepció szakmailag megalapozott. A koncepció célkitűzései teljes mértékben lefedik a területfejlesztési dokumentumok célrendszerét, és általában tartalmazzák a környezetvédelmi dokumentumokét.

Vízgazdálkodás

A koncepció részletesen bemutatja a vízellátást, vízgazdálkodást. A stratégiai célok között szerepel a tározók létesítése, fejlesztése az ivó- és öntözővíz szükséglet tartós kielégítésére. A fenntartható vízgazdálkodás, a felszíni és felszín alatti vízkészletek megőrzése víztestek mennyiségi és minőségi mutatóinak fejlesztése fontos szerepet kap a koncepcióban. Változó klimatikus feltételek, és változatlan vízigény mellett a megőrzés csak komplex vízgazdálkodás segítségével lehet sikeres. Zagyva folyó vízgyűjtőterületének komplex védelme szükséges.

Agrár környezetgazdálkodás

Az agrárfejlesztéseknél a széleskörű oktatási és szemléletformáló tevékenység annak érdekében, hogy az elérhető, a környezeti adottságokhoz illeszkedő művelési technológiák a termelők számára jobban megismerhetőek legyenek nagyon fontos. Kitérés irány lehet az erdőszűltség fejlesztése őshonos fajokkal, illetve a vadon termő növények, gyógynövények gyűjtése feldolgozása, termelése.

Természetvédelem

A megye védett értékeinek megőrzése, a természeti és tájképi értékeinek védelme stratégiai célkitűzés. A természetvédelmi fejlesztés mellett a gazdaságfejlesztés, vagy az infrastrukturális beruházások természetvédelmi területekkel kapcsolatos problémáit kiemelve kell kezelni. Az általában természetvédelmi szempontból is értékes területeket érintik a turisztikai fejlesztések. A természetvédelmi előírásokat nem sértik a kitűzött célok.

Meg kell határozni, hogy a tervezett területhasználati módosítások milyen hatással lehetnek a Natura 2000 területek állapotára, állagára és jellegére, valamint e területeken lévő élőhelyek és fajok kedvező természetvédelmi helyzetének megmaradásának, fenntartásának, helyreállításának, fejlesztésének lehetőségeire. A klímaváltozás hatásaival szemben leginkább sérülékeny térségek között nagyon sok a természetvédelmi terület.

Hulladék- és szennyvízkezelés

A célok között a hulladékkezelés problémája érintve van, de a szennyvízkezelés nem jelenik meg, viszont jelentős problémaként emeli ki a helyzetértékelés fejezet. A szennyvízelvezetés kiépítésének, a szennyvíz szakszerű elhelyezésének hiánya, mind a felszíni, mind a felszín alatti vizek tápanyagterhelését növelik. A legfontosabb tápanyagterhelést okozó pontszerű szennyező-források a szennyvíztisztítók és a folyékony hulladékelhelyező üzemek.

A hulladék szelektív gyűjtésének elterjesztésére nagy hangsúlyt kell fektetni, mivel jelenleg a megyében a szelektív hulladékgyűjtés nem megoldott. A hulladékok hulladéklerakón történő elhelyezése környezetveszélyeztetés szempontjából a legrosszabbnak minősül. A hulladékok újra használatára nagy hangsúlyt kell fektetni.

Levegő-minőségvédelem

A fejlesztési koncepcióban a stratégiai céljai között szereplő gazdaság- és iparfejlesztése, és a területi célok között szereplő újraiparosítás és a gazdaság felzárkóztatása légszennyezőanyag terhelések szempontjából veszélyeket jelenthet. A fejlesztések előkészítése során minden esetben törekedni kell az elérhető legjobb technikai szint megismerésére és azoknak megfelelően való tervek kidolgozására. Törekedni kell a megújuló energiahasznosítás széles körű elterjesztésére. A fejlesztési koncepcióba szereplő infrastruktúra hálózatok fejlesztésének realizálása különösen a közlekedési kapcsolatok javulása esetén lehet eredményes a légszennyezőanyag terhelés növekedésének megakadályozásában. A kapcsolatok javulásával látványos javulás is elérhető lokális szinten.

Energiagazdálkodás

Nógrád megye jelentős mennyiségű ásványvagyonnal rendelkezik. A Nógrádi-medence feltárt, 26 úgynevezett mérlegterületen 171,5 millió tonna kitermelhető szénvagyonnal szerepel a hivatalos nyilvántartásban. Ebből külfejtéssel művelhető 2,1 millió tonna. A gazdaságosan kitermelhető szénvagyon ennél kevesebb, de vannak olyan potenciális területek, ahol gazdaságos szénbányászatot lehetne megvalósítani. A koncepció stratégiai céljai között szerepel az energiahatékonyság korszerűsítése, az energiahatékonyság növelése és megújuló energia alkalmazása. Az ásványkincsekkel való gazdálkodás környezeti szempontjaira vonatkozó intézkedést a koncepció nem tartalmaz.

Rendkívül fontos a biomassa hasznosítása. Az alternatív energiaforrásokon belül a megyének kiemelendő potenciális adottsága a biomassa, melyből legnagyobb mennyiségben a megye erdeiben keletkező dendromassa (tűzifa) áll a rendelkezésre. A biomassa energetikai hasznosításában a fő felhasználási terület a termőterülethez viszonylag közeli fűtési célú hő, valamint a használati meleg víz előállítása, közösségi és egyéni hőtermelő berendezésekben. A szükséges eszközök, berendezések gyártása az újraiparosítás egyik fontos helyi iránya lehet Nógrád megyében, ahol régóta foglalkoznak tüzelőberendezések gyártásával.

7. Határon átnyúló hatások

7.1. A határon átnyúló együttműködések bemutatása

A rendszerváltás utáni időszak kétoldalú kapcsolatait meghatározó **Magyar-Szlovák Alapszerződés 1995 márciusában került aláírásra** Párizsban. A Szerződés a Magyar Köztársaság és a Szlovák Köztársaság közötti jószomszédi viszonyról és a baráti együttműködésről határozott. A szerződés több pontban érinti a határon átnyúló együttműködés jelentőségét az Európai integrációba való betagozódásunk érdekében. A kétoldalú együttműködés fejlesztésében meghatározó szerepet jelent a szlovákiai magyarság és a magyarországi szlovákság kezdeményező ereje.

Részben ezt célozza a **2001. LXII. számú törvény a szomszédos államokban élő magyarokról**. A törvény egyebek mellett a szlovák oldalon élő magyar nemzetiséghez tartozóknak nyújt támogatást a munkavállalás, az oktatás, a magyar pedagógusok továbbképzése, határon túli civil szervezetek segítése területén.

A Phare támogatásával készült a magyar-szlovák együttműködés kiemelt pontjainak keretét adó **Magyarország-Szlovákia PHARE Határ menti Együttműködési Program**.

Az elmúlt két évtizedben Nógrád Megyére készített területi tervezési dokumentumok határozottan állást foglaltak a magyar és a szlovák határ menti térségek közötti kapcsolatépítés és erősítés mellett. A megye stratégiai célkitűzései között több esetben is külön hangsúlyt kapott a határ menti együttműködés.

Magyarország 1993 és 2000 kötött hét eurorégiós, határon átnyúló együttműködési megállapodást kötött. Ezek közül öt eurorégió részben, vagy egészében érinti a magyar-szlovák határszakaszt.

A magyar szlovák határszakasz legjelentősebb eurorégiós kezdeményezése a történelmi Nógrád/ Novohrad megye területére kiterjedő Neogradiensis Eurorégió megalakítása, és a Novohrad-Nógrád Geopark volt.

A határon átnyúló együttműködés és a hálózatépítés a területi fejlődés kérdéskörében fokozott jelentőséggel bír a magyar-szlovák határ menti térségekben. Magyarországnak éppen ez a térsége periférikus elhelyezkedéséből is adódóan a kevésbé versenyképes régiók csoportjához tartozik, a határ túloldalán lévő területekhez hasonlóan.

A Neogradiensis Eurorégió létrehozásának alapgondolata éppen ezen célok hatékonyabb megvalósítását szolgálja. Az Eurorégió a történelmi Nógrád-Novohrad megye területét, magyar oldalon Nógrád megye, szlovák oldalon a poltári, nagykürtösi és a losonci járás területét foglalja magába. Az együttműködési szerződés 2000. március 25.-én került aláírásra. Az eurorégió központja Losoncon van, alapítói a salgótarjáni központú **Neogradiensis Régió Egyesület** és a losonci székhelyű **Región Neogradiensis**.

A Novohrad - Nógrád Geopark, mint az UNESCO Globális Geopark Hálózat egyik első nemzetközi (határon átnyúló) Geoparkja 2010. március 27-én a franciaországi Luberonban a szervezet 36. európai tagjaként emelte sorába a Novohrad-Nógrád Geoparkot. Ez egyúttal Magyarország és Szlovákia első, nemzetközileg elismert Geoparkja is.

Az Észak-Déli irányban a füleki Várhegytől a béri andezitoszlopokig húzódó, a történelmi Nógrád Vármegye egy részét, a szétszakadt palóc tájat és közösségeket újra egyesítő Novohrad - Nógrád Geopark az Európa Diplomával elismert Ipolytarnóci Ősmaradványokat és a Világörökség részét képező Hollókőt is magában foglalja.

A megye határ menti térségét érintő két legnagyobb védelem alatt álló területi egység:

Duna-Ipoly Nemzeti Park

A Duna-Ipoly Nemzeti Park 1997-ben alakult, területe 60 676 hektár. A Börzsöny igen változatos táji, geomorfológiai, geológiai, hidrológiai, botanikai, zoológiai és kultúrtörténeti értékekben bővelkedő védett területéből Nógrád megyéhez csak a hegység keleti pereme tartozik. A Nemzeti parknak része az Ipolyszögi Égerláp 106 hektárnyi területtel.

Hollókői Tájvédelmi Körzet

A 141 hektár területű TK a Cserhát dombjai közé zárt Hollókő község és környéke építészeti, gazdálkodási és kulturális hagyományainak megővésére 1977-ben alakult. A tájvédelmi körzet a Cserhát élő falumúzeumát, természeti környezetét: a hagyásfás legelőt, a középkori vármaradvánnyal és a keskenyparcellás öreg szőlőket foglalja magába.

A hollókői Várhegy alatt elterülő Ófalu megőrizte egykori településszerkezetét és a műemléki védettség következtében a régi palóc házak sora élő „falumúzeumot” alkot. A szépségekben gazdag tájba települt kisközség szerkezete speciális észak-magyarországi, nem található hasonló a Kárpát-medencében.

A falu fölé magasodó várrom Nógrád megye számos középkori vára közül a legkisebb, de a legépebben megmaradt. Az Ófalu helyreállítása alapján a települést 1987-ben felvették az UNESCO „Világ Kulturális Öröksége” listájára.

Karancs-Medves Tájvédelmi Körzet

Az országhatár mellett, Salgótarjánt északi irányból körülölelő Karancs-Medves Tájvédelmi Körzet 1989-ben létesült. A területbe akkor olvadt be az országos jelentőségű Salgó-vár, a Szilvaskő, a Kercseg-völgy, a zagyvarónai Várhegy, a Gortva-völgy, a Bárna-patak és a Zagyva-folyó eredő forrása, mint helyi jelentőségű védett terület. Területe 6619 hektár, ebből 519 hektár fokozottan védett. A Nógrádi-medence legszebb formájú vulkáni képződményét meredek gerincek és mély völgyek tagolják.

A területen 67 védett növényfajt, 247 védett állatfajt tartanak nyilván. Természetközeli élőhelynek minősíthető a terület közel 65%-a. A növénytakaságok közül különösen értékesek a szubmontán bükkösök és tölgyesek, a molyhostölgyes bokorerdők, és a sziklagyepek még megmaradt foltjai. A geológiai értékek közül a Salgó, a Kis- Salgó vagy Boszorkánykő, a Szilvaskő környéki bányák feltárásai és másodlagos barlangrendszer, valamint az eresztvényi bányák feltárásai feltétlenül kiemelést érdemelnek. A terület eszmei értékét növeli, hogy itt található a Zagyva-folyó eredő forrása.

A történeti múlt emlékeinek ápolása és az értékek bemutatása jól társul az oktató, nevelő munkával. Ehhez kapcsolódik a somoskői Magyarbányán kialakított kőtár; a Boszorkánykőn és a Szilvaskőn található geológiai tanösvény.

7.2. A jelenlegi határon átnyúló együttműködések értékelése az eurorégió területét figyelembe véve

Humán erőforrások, településstruktúra, életszínvonal

Erősségek	Gyengeségek
<ul style="list-style-type: none"> - Megfelelő és rendelkezésre álló munkaerő, melynek nagyobb része gazdaságilag aktív népesség, képzett ipari, vasipari, kézműves, mezőgazdasági és erdészeti munkaerő. - A mind nemzeti, mind európai jelentőséggel bíró létező észak-dél és kelet-nyugat tengely miatt megfelelő térszerkezeti pozíció a településhálózat fejlesztése számára. - Kedvező elhelyezkedés a határhoz képest, alkalmas arra, hogy érdeklődést vonzzon a budapesti agglomerációból. - Megfelelő háttér feltételek a települések számára. - Változatos településszerkezet, mely különböző típusú fejlesztések számára alkalmas. - Jó feltételekkel rendelkező központok (Losonc, Salgótarján), melyek lehetőséget teremtenek a határon átnyúló fejlesztésre. - Mind a nyári, mind a téli időszakban megfelelő feltételek a turizmus fejlesztésére az egész területen a jól megőrzött vidéki környezetre és a távoli hegyi falvakra alapozva. - A kialakult határon átnyúló együttműködések alkalmasak hosszú távú tevékenységekre. 	<ul style="list-style-type: none"> - A nemzeti adatokhoz képest a lakosság nem kiegyensúlyozott és nem kedvező korbeli, iskolázottsági és társadalmi összetétele mindkét országban. - Hosszú távú alacsony foglalkoztatottsági arány. - Magas arányú roma népesség, alacsony iskolázottsággal. - Alacsony szociális és életszínvonal a régióban, nagy munkanélküliséggel. - Alacsony városiasodási szint a vidéki települések nagy arányával a régió délnyugati és északkeleti részén. - A turizmus növekedéséhez szegényes és szegmentálódott kínálat, gyenge-közepes kapcsolódó infrastruktúrával.
Lehetőségek	Veszélyek
<ul style="list-style-type: none"> - Jelentős nagyságú városi területek és nagyszámú lakosság közötti kapcsolatteremtés a határon átnyúló régió közepén, annak észak-déli tengelye mentén - Pásztó, Bátonyterenye, Salgótarján, Fülek, Losonc, Poltár. - Átfogó határon átnyúló együttműködés a munkaerőpiac, a kultúra, a turizmus, üzleti kapcsolatok, stb. területén. - A régió további fejlesztése érhető el azáltal, hogy a fennálló fejlesztési tengely könnyű elérhetőséget biztosít a szomszédos gazdasági központok felé. - A falusi turizmus fejlesztése a vidéki településeken. - A hegyi környezet alkalmas a hétvégi 	<ul style="list-style-type: none"> - A régiót érő társadalmi-gazdasági hatások tovább ronthatják a már kiegyensúlyozatlan demográfiai szerkezetet. - A fiatalok elvándorlása a gazdaságilag fejlettebb régiókba. - A deviáns jelenségek felerősödése a helyi társadalomban. - További lemaradás az oktatás és az informatika területén. A kis települések visszafordíthatatlanul veszítik el lakosaikat. - Bizonyos településeken a szociális és kulturális problémák erős és együttes megjelenése. - A térszerkezetben kedvező elhelyezkedésű települések elveszítik vonzerejüket a

<p>turizmusra Budapest környékéről, Miskolcra és az Alföld északi részéről.</p> <p>- A losonci termásvíz felhasználása egészségügyi és pihenési célokra.</p>	<p>turizmus számára, a szociális és demográfiai problémákból adódóan.</p>
--	---

Környezet, természet, tájvédelem

Erősségek	Gyengeségek
<ul style="list-style-type: none"> - A települések viszonylag kevésbé hatottak a természeti környezetre. - Természetvédelmi területekben és kulturális örökségben gazdag régió. - A természet minősége javul a nehézipar visszaszorulása, a természetbarát technológiák és a csökkenő, a mezőgazdaság által okozott természeti beavatkozások miatt. - Elegendő természeti források (ásványok, erdők, stb.). - Minden településen létező, központi kommunális szemét elszállítás. - A természetvédelem területén egyre aktívabb tevékenység a non-profit szervezetek részéről. 	<ul style="list-style-type: none"> - Részleges helyi ivóvíz ellátási hiány és rossz vízminőség a határon átnyúló régió mindkét oldalán. - Fairtás a védett területeken és a gyomok szaporodása. - A hulladék és szennyvízgyűjtés fejletlen infrastruktúrája. - Súlyos környezeti károk a korábbi nehézipari területeken, erős vízszennyezés, talaj- és ebből következően talajvíz károsodás. - Alacsony szintű határon átnyúló együttműködés a- környezetvédelem területén.
Lehetőségek	Veszélyek
<ul style="list-style-type: none"> - A turizmus fejlesztésének lehetősége a kedvező környezeti és gazdag kulturális örökségből eredően. - Közös áramfejlesztés a létező hőforrásokra és más megújuló energia forrásokra alapozva. 	<ul style="list-style-type: none"> - A környezeti kérdések alacsony prioritása. - A felszíni és a talajvíz veszélyeztetése a gazdasági tevékenységek és a nem megfelelő szennyvíz elvezetési - és tisztítási rendszer miatt. - A közlekedés erősödése veszélyezteti a levegő minőségét. - Nem elegendő költségvetés a közművek fejlesztésére. - Nincsenek revitalizációs programok a szennyezett ipari területek számára. - A határon átnyúló együttműködés hiánya környezeti- kérdésekben.

Közlekedési és műszaki infrastruktúra

Erősségek	Gyengeségek
<ul style="list-style-type: none"> - Előnyös közlekedés-földrajzi helyzet. - A Helsinki folyosók közép-európai csomópontjának közelsége. - Az V. Helsinki folyosó közelsége. - A 21-es főút közlekedési folyosója a legvárosiasodottabb régióhoz csatlakozik: Dél-Szlovákia középső részének fejlesztési és közlekedési tengelye Losoncnál. - A 21-es főút négy­sávosítása kedvezően hat a főutat keresztező 23-as és 22-es főutak forgalmára. - A gazdasági tevékenységek folytatásához szükséges infrastruktúra igen magas sűrűséggel és kiemelkedő kapacitásokkal rendelkezésre áll, a korábbi nagyipari tevékenységek nyomán. - A lakossági elektromos áram- és ivóvíz ellátás rendelkezésre áll. - A lakossági gázellátást jelentős mértékben kifejlesztették. - Losonc egy természetes, regionális vasúti és közúti fuvarozási csomópontnak tekinthető. - Losonc és Salgótarján térsége a határon átnyúló, illetve azon túleső térség energia és kommunikációs hálózatának csomópontja. - A Kassa-Pozsony széles nyomtávú vasút tervezett nyomvonala érinti Losoncot. - Folyamatosan kiépülő Ipoly hidak által újra kialakuló közúti összeköttetés a folyó két oldala közötti határszakaszon. 	<ul style="list-style-type: none"> - A Hatvan-Salgótarján-Fülek vasútvonal műszaki állapota teljesen elmaradott. - A szennyvízhálózatba bekötött háztartások aránya még mindig nem elég magas. - A 2-es főút közlekedési folyosója mentén nincs nemzetközi vasútvonal, így ebben a közlekedési folyosóban kevés az esély a kombinált fuvarozás megvalósítására. - A vasúti közlekedés aránya alacsony a szállítmányozásban. - Nincs kiépített vasútvonal Ipolyág és Balassagyarmat között. - A 21-es főút határon túli kapcsolata kis kapacitású, zsúfolt szlovákiai utakra vezet.
Lehetőségek	Veszélyek
<ul style="list-style-type: none"> - A határon átnyúló térség gazdasági fejlesztésének érdekében a kedvező közlekedés-földrajzi helyzet kihasználása a 21-es főút folyosójának tudatos fejlesztésén keresztül. - A Pásztó-Bátonyterenye-Salgótarján-Fülek-Losonc urbanizált térség fejlesztéséhez szükséges közlekedési infrastrukturális feltételek kialakítása a 21-es főút folyosóján kétszer két sáv­os autópályára teljes hosszon történő megépítésével. - Szlovákiai oldalon a 21-es főút kapacitás növekedését fogadni képes közúthálózat fejlesztés, elsősorban Zólyomig, ahol az autópályára csatlakozás megoldott. 	<ul style="list-style-type: none"> - A 21-es főút a bővítése után, a szlovákiai oldal útjai láthatóan nem lesznek képesek ellátni az EU-hoz történő csatlakozás és a gazdasági fejlődés miatt megnövekvő forgalmat. - A határ menti területek összehangolt fejlesztése továbbra sem történik meg, állami szintre emelt érdemi, intézményesített együttműködés hiányában.

<ul style="list-style-type: none"> - A Nógrád megye keleti részén található urbanizált terület és Losonc térsége bevonása a nemzeti, illetve európai gazdasági vérkeringésbe. - Javítani az áruk és utasok szállításának feltételeit a kelet-nógrádi városiasodott térségben a Hatvan- Salgótarján-Fülek-Losonc vasútvonal újjáépítésén keresztül. - A kombinált szállítmányozás feltételeinek megteremtése a Hatvan-Salgótarján-Fülek-Losonc vasútvonal újjáépítése által. - A szintbeni közúti és vasúti kereszteződések fejlesztése. - A Pozsony-Ipolyság-Balassagyarmat-Losonc-Kassa vasútvonal befejezésének lehetősége a jelenleg még hiányzó - Sahy (Ipolyság) és Balassagyarmat közötti - összeköttetés megépítésével. - Az Ipoly szemközti oldalain található települések összekötése további új hidak megépítésével. 	
--	--

Gazdasági struktúra

Erősségek	Gyengeségek
<ul style="list-style-type: none"> - A területi gazdaság erősítését, azon belül jelentős ipari fejlesztéseket indukáló felzárkóztató tervezés kezdődik a térségekben. - Az ipar jelentős és meghatározó szerepet játszik a térség gazdaságában. - Az ipari fejlődés megújuló alapokra helyeződik. - Kialakult az ipari vállalkozások anyagi és műszaki bázisa. - A nem fémes nyersanyagok rendelkezésre állnak. - Nemzetközi szintű kiállítási és kongresszusi központ Losoncon. - Szabad kapacitások az építőiparban. - A külföldiek által eltöltött vendégéjszakák száma növekszik. - A környezetvédelmi, látogatható geológiai területek fontos vonzóerőt jelentenek a turisták számára. - A határ két oldalán elhelyezkedő salgótarjáni és losonci kistérségek hasonló kulturális és gazdasági adottságokkal rendelkeznek, melyeken keresztül egymást erősítik. 	<ul style="list-style-type: none"> - Az ipar kevésbé változatos és alacsony szinten képes hozzáadott értéket teremteni. - A válság végzetessé lassította, az amúgy is lassan haladó ipari szerkezetváltást. - Alacsony termelékenység és vállalkozói versenyképesség, elmaradott technológiák alkalmazása miatti alacsony hatékonyság az ipari vállalkozások körében. - A turisták rendelkezésére álló szállás lehetőségek csak mérsékelt igényeket elégítenek ki. - Alacsony szintű nemzetközi turizmus. - Alacsony beruházói érdeklődés az egész térség iránt. - A munkanélküliek aránya magasan az országos átlag felett van mindkét oldalon. - A kis- és középméretű vállalkozások alacsony aránya és tevékenységi szintje. - A szolgáltatási szektor alacsony aránya és termelékenysége. - A mezőgazdaság válságban van. - A hagyományos bányászatra és nehéziparra épülő helyi gazdaság versenyképessé alakításának sikertelensége kudarcélményt

<ul style="list-style-type: none"> - A gazdag természeti és kulturális örökség további vonzerőt jelent a turisták számára. 	<p>hagyott maga után.</p> <ul style="list-style-type: none"> - A hagyományos ipar válsága kedvezőtlen képet alakított ki a térségről. - Az összehangolt és kitartó imázs alkotás, illetve térség marketing tevékenységek alacsony színvonala.
<p>Lehetőségek</p>	<p>Veszélyek</p>
<ul style="list-style-type: none"> - A gazdasági fejlődés több munkalehetőséget eredményez. - A közlekedési infrastruktúra fejlődésének eredményeképpen a térség pozíciója sokkal jobban megerősödik a beruházók szemében. - A gazdag kulturális örökségnek és a vonzó természeti környezetnek köszönhetően, egy szervezett kínálat fejlesztési programon keresztül megindulhat a turizmus fellendülése. - A helyi gazdaság meghatározó ágazatainak (ipar, kereskedelem) fellendülése a szolgáltatási szektor fejlődését fogja maga után vonni. - A helyi gazdaság és infrastruktúra fejlesztése jó lehetőséget nyújt a magyar-szlovák, határon átnyúló gazdasági és regionális fejlődés fokozására. - Az egymást erősítő gazdaságfejlesztési és határon átnyúló együttműködési folyamatok elősegíthetik, hogy a losonci és salgótarjáni agglomerációs területek egy dinamikus, határon átnyúló, városias térséggé váljanak, egy, még közép-európai szinten is jelentős új fejlődési pólust alkotva. - Lehetőség egy, közös Losonc-Salgótarján-Pásztó gazdasági övezet létrehozására (Neogradiensis gazdasági Övezet formájában). - Az alábbi iparágak válhatnak a gazdasági fejlődés húzóerejévé a térségben: üveg- és műanyag ipar, gépipari alkatrészgyártás, fémipari megmunkálás, ipari berendezések gyártása. - A Varsó - Katowice - Budapest- Adria folyosó meg fog épülni, így Losonc és Salgótarján gazdasági térsége megerősödik, és kétirányú gazdasági áramlat középpontjában fog elhelyezkedni. 	<ul style="list-style-type: none"> - Amennyiben Nógrád megye nyugati és keleti részének gazdasági fejlődése túlzottan kiegyenlítetlenné válna, nem lesz mód a Losonc-Salgótarján együttműködés nyújtotta lehetőségek kihasználására a szlovák partner teljes körű együttműködése és a losonci térség fejlődése ellenére sem. - A folyamatban levő autópálya fejlesztések a hasonló helyzetben levő térségek számára lehetővé teszik, hogy az ország gazdasági középpontja és egyéb fejlett EU-s térségek gyorsabban megközelíthetővé váljanak. - Előfordulhatnak olyan politikai változások, melyek lehetetlenné tehetik vagy akadályozhatják a határon átnyúló gazdasági és regionális fejlesztést, illetve együttműködést, így a többszázezer lakossal rendelkező salgótarjáni és losonci fejlődő térség által nyújtott lehetőségeket nem lesz könnyű felhasználni beruházások számára. - A beruházó tőke földrajzilag távolabbi területeket választ – néhány esetben ezek a régiók jobb imázssal is rendelkeznek -, így a térséget elkerüli a gazdasági fejlesztés. - A gazdasági válság negatív hatással van a mindennapi élet feltételeire, amelyek így együtt újonnan kialakuló és erősödő, negatív szociális és demográfiai folyamatokat idéznek elő, mint például a tartós munkanélküliség megnövekedését, a csökkenő létszámú és fokozottan öregedő lakosságot, valamint a romák szociális és gazdasági integrációja még nehezebbé válását. - A hosszan tartó válság eredményeként a térség egyre kevésbé válik vonzóvá a magánbefektetők, kormányzati fejlesztések számára, valamint a magyar-szlovák együttműködés szempontjából. - A szükséges közlekedési infrastruktúra fejlesztéseket átütemezik, vagy visszavonják.

7.3. A határ mentiség szerepe Nógrád megye gazdaságában

A magyar-szlovák államhatár két oldalán elterülő, saját országában periférikusan fekvő, a külső segítségre és a belső erőforrás mozgósítására fokozottan ráutalt gazdasági nehézségekkel küzdő térség gazdasága párhuzamosan működik és próbálkozik egymás mellett a fejlődés útjára jutni, miközben az egymás irányába forduló kapcsolatok szintje olyan alacsony, hogy alig játszik szerepet a megyék gazdaságában. Pedig a határon átnyúló gazdasági kapcsolatokban jelentős tartalékok vannak, melyek új, belső energiát vihetnek a térség fejlődésébe. A gazdasági együttműködésnek a jelenleginél akár nagyságrendekkel nagyobb volumene alakulhat ki – a tradíció megvan a határon átnyúló térségi együttműködésre – az együttműködésre a készség és az érdeklődés mindkét részről intézményi és vállalkozói szinten is megvan

A helyzetet minősíti, hogy minimális létszámú szlovákiai munkaerő dolgozik Nógrád megye vállalkozásainál. Általában jellemző, és a kapcsolatok fejlesztésének legfőbb gátja, hogy a vállalkozóknak nincs ismerete a szlovák oldali üzleti-beruházási lehetőségekről, holott a Salgótarjáni székhellyel működő Szlovák-Magyar Kamara jelentős aktivitást fejt ki e kölcsönös tájékoztatás érdekében. További visszatartó erő az eltérő adó-, vám- és jogrendszer, illetve a különböző engedélyeztetési eljárások ismeretének hiánya, és bürokratikus volta.

Jellemző, hogy napjainkig elsősorban a kereskedelemben nyert teret az együttműködés, a határ menti városokban – Balassagyarmaton, Salgótarjában – viszonylag jelentősebb a szlovákiai bevásárló turizmus, ugyanakkor más oldali üzletnyitások igen ritkák, esetlegesek. Közös termelési vagy termékfejlesztési együttműködésre is kialakult néhány biztató kapcsolat: pl. gyümölcsalapanyagot szállítanak Nógrád megyéből Szlovákiába, faalapanyagot szállítanak Szlovákiából magyarországi feldolgozókhöz, olajos szennyeződések biotechnológiával eltávolító közös magyar-szlovák kisvállalkozás működik, szlovák építőipari vállalkozás működik Nógrádban, stb., de ezek számosan kevesek.

Nógrád megye gazdaságának irányultságát egyelőre alapvetően meghatározza a Budapest közelség, észak felé pedig lezárja az országhatár. A vállalatok – bár elvileg nyitottak az együttműködésre, a gyakorlatban alig keresik a kooperáció lehetőségét. A jövő útja azonban a határok formálissá válása és a közös érdekeltégű és vonzású gazdasági terek együttműködése, szoros összefonódása. Nógrád megye esetében ez a mindig is elsődleges Budapest-orientáltság mellett a határ menti térségek gazdaságának a közös érdekek meghatározását és a lehetőségek kihasználását jelenti.

A gazdasági kapcsolatok intézményesítése

A megyében – főként a határon átnyúló gazdasági kapcsolatokban rejlő lehetőségeket – megkezdődött azok intézményi szintű támogatását, elősegítését szolgáló rendszerek kialakítása. Elsődleges cél a témakörben jellemző információhiány enyhítése. Az intézményes fejlesztés fő szereplői a Magyar Kereskedelmi és Iparkamara Szlovák-Magyar Tagozata, illetve a Nógrád Megyei Regionális Vállalkozásfejlesztési Alapítvány (NMRVA), mindkettő Salgótarjáni központtal működik.

A Kamara Szlovák-Magyar Tagozatának fő feladata a határon átnyúló gazdasági kapcsolatok elősegítése. Ezen belül olyan információs bázist építettek ki, amely a szlovák oldali üzleti lehetőségekkel, jogrendszerrel, szabályozással kapcsolatos információk napra kész szolgáltatását biztosítja a vállalkozók részére.

A NMRVA aktív kapcsolatokat ápol szlovákiai, vállalkozásfejlesztésben érintett szervezetekkel, akikkel többek között e-inkubátorházat működtetnek, amely feladata az üzleti információk és üzleti lehetőségek közvetítése több nyelven (www.ebin.eu). E kapcsolatok elsősorban a közös lehetőségek és érdekek föltárására irányulnak, illetve a kölcsönösen meglévő információhiány enyhítését célozzák.

Közlekedési folyosók, fejlődési tengelyek

Nógrád megyét több nemzetközi útvonal érinti, melyek közül néhány a Neogradiensis eurorégió közlekedési tengelyét is képezi. Az úgynevezett Helsinki megállapodás rögzítette a Közép-Kelet-Európai közúthálózat fejlesztési elképzeléseit. A megye déli határát érintő M3. autópálya, az V. sz. Helsinki folyosó – Budapest-Ungvár-Lvov – részét képezi. Erről ágazik le a 21. sz. főút, mely a megye keleti térségét és a 2. sz. főút, mely a megye nyugati térségét tárja fel. Mindkét főút elsődlegesen a megye budapesti kapcsolatát biztosítja, ugyanakkor a Neogradiensis eurorégió É - D irányú főútvonala. Az utóbbi egyben a Helsinki folyosókat kiegészítő TINA¹ hálózat Budapest-Besztercebánya-Krakkó tengelye.

Mindkét út fontosságát jelzi, hogy a 2. sz. főút az országos koncepciókban, a 21. sz. főút a régió és a megye koncepciójában gyorsforgalmi úttá fejlesztését irányozza elő. A Szlovák Köztársaság Területfejlesztési Koncepciójában a közlekedési fejlesztési tengelyekre vonatkozóan két elképzelés szerepel:

- A policentrikus változat a Pozsony-Kassa tengely viszonylatban az északi (Zsolnán, Poprádon áthaladó), és a déli (Nyitrán, Léván, Zólyomon, Losonccon áthaladó) vonalat egyaránt 1. fokú tengelyként jelöli meg. A 2-es út folytatásába eső Zólyom-Parassapuszta vonal csupán 3. fokú tengely, míg a 21-es út folytatásába eső Zólyom-Losonc szakasz 1. fokú, a Losonc Somoskőújfalu szakasz 2. fokú tengelyként van megjelölve.
- A hárompólusú változat a Pozsony-Kassa kapcsolat fő irányának a déli változatot jelöli meg. Ebben a változatban a Zólyom-Losonc-Somoskőújfalu szakasz 1. fokú, a Zólyom Parassapuszta szakasz 2. fokú fejlesztési tengely. E két tengely további fejlesztése egyaránt fontos Nógrád megye fejlődése szempontjából.
- A 21-es út fűzi föl Pásztót, Salgótarját, Bányaterenyét, Füleket és Losoncot. Salgótarján mint megyeszékhely és mint Nógrád megye ipari-gazdasági-intézményi centruma, a megye legurbanizáltabb térsége. Erre a tengelyre fűződik fel a megye legnagyobb népességkoncentrációja, valamint a határon túli szlovákiai terület legjelentősebb központja Losonc is. E két város együttműködéséből indulhat el a Neogradiensis legnagyobb volumenű határon átnyúló gazdasági együttműködése. A 21-es út fejlesztése a magyar oldalon a Salgótarjáni, Pásztói és Bányaterenyei kistérségek vonatkozásában mintegy 130 ezer, a Losonci és a Poltári járások tekintetében mintegy 65 ezer ember megélhetését támogatja közvetlenül, de hatással lesz az Ózdi és a Pétervársári kistérségek, illetve a rimaszombati járás lakossága életminőségére is.
- A 2-es út fűzi föl Rétságot, a megye legkorszerűbb iparával rendelkező városát, és biztosítja Budapest elérhetőségét a megye második városa, Balassagyarmat, illetve Szécsény számára is. A három magyar oldali kistérség mintegy 90 000 fős lakossága mellett a szlovák oldalon a Nagykürtösi járás 28 ezer lakosa érintett az út fejlesztésével.
- A megye fejlődésének másik fontos eleme – kiemelten a Salgótarján-Bányaterenye térséget, és beleértve a határ túloldalán fekvő Losoncot is – a 81. sz. vasútvonal, mely a XIX. sz.-ban az egész nagytérség gazdasági fejlődését alapozta meg, Budapesttől Zólyomig terjedően. Mai állapotában komolyabb teherszállításra egyáltalán nem képes, de személyszállításra is csak olyan színvonalon, ami messze elmarad a kor követelményeitől.

¹ Transport Infrastructure Needs Assisment

Az Eurorégió közös társadalmi - gazdasági fejlesztési programja törekvéseinek, a határ menti együttműködés fejlesztésének a kedvező határátlépési feltételek adják a legfőbb támogatást. A határok átjárhatósága a gazdasági és kulturális együttműködés terén jelentenek helyzeti előnyt, egyben megalapozza a majdani, határokat formálissá alakító közös EU tagság idejére a kapcsolatok bővülésének lehetőségét.

A Neogradiensis Eurorégió határszakaszán a határátkelő helyek mind számukban, mind funkciójukban kedvező adottságúak. Három olyan határátkelőhely van (Parassapuszta, Balassagyarmat, Somoskőújfalú), ahol semmilyen korlátozás nincs a nemzetközi áru- és személyforgalom lebonyolódása előtt. Kedvezőtlen ugyanakkor a Szécsényi kistérség helyzete, hiszen határ menti fekvése ellenére egyetlen határátkelőhely sincs területén.

A határátkelés fejlesztése ennek ellenére folyamatos programként szerepel az Eurorégió közös feladatai között.

7.4. Az eurorégió szlovák oldala

A Neogradiensis Eurorégió szlovákiai területe a Besztercebányai kerület déli részén, a Nagykürtösi, Losonci és a Poltári járásban helyezkedik el. A térségre jellemző a magas munkanélküliség, mely helyenként a 27 %-ot is eléri.

Település	Lakosság száma	Terület km ²	Foglalkoztatottak átlagszáma	Munkanélküliek aránya %
Breznóbánya	66182	1265	13206	15
Besztercebánya	112810	809	75648	6
Zólyom	67829	759	18870	9
Gyetva	34104	475	6448	12
Korpona	23034	585	4817	16
Selmecbánya	17006	278	8260	13
Garamkereszt	48509	532	13809	13
Žarnovica	27879	426	5189	15
Kisrőce	40970	730	7781	30
Rimaszombat	82106	1471	13778	35
Losonc	73086	771	14707	27
Poltár	23598	505	3966	25
Nagykürtös	46876	849	8757	29

Forrás: Losonci Járási Hivatal, 2013. augusztus

1996 óta a népesség száma csökkenést mutat, mely összefügg az életkori összetétellel és az elvándorlással.

A térség legnagyobb nemzeti kisebbsége a magyar, amely zömében a határ mentén, az Ipoly folyó völgyében él, a Besztercebányai kerületen belül aránya kb. 13 %, a déli járásokban kb. 33 %.

A térség gazdasági, kulturális és szellemi központja Losonc városa, ahol jellemző a jelentős tradíciókkal rendelkező gyártók jelenléte, mely tény magában hordozza a fokozott vállalkozási kedvet és az új ipari övezetek kialakításának feltételeit. A városban kihelyezett egyetemi oktatás működik, s a nagyszámú középiskolának köszönhetően az országos átlagnál magasabb a középiskolai érettségivel rendelkezők száma.

A térség vízellátása kedvezőtlen, a településeknek 66 %-a rendelkezik közművesített ivóvízellátással, míg a csatornázás illetve szennyvíztisztítás a településeknek csak a 28 %-ban van megoldva.

Az Ipoly vízgyűjtőjének 2/3-a Szlovákiában, 1/3-a Magyarországon található, ezért a két ország Európai Unió integrálódása feltételezi a vízgyűjtőterület kezelésének a kölcsönös, és közös megoldását. A probléma kezelésére léteznek programtervek a magyar és a szlovák oldalon (pl.: az Ipoly folyó revitalizációs terve), amelyek leszögezik, hogy mindkét ország kulcsfontosságúnak tekinti a szennyvíztisztítást, ill. a fenntartható vízgazdálkodást.

A Besztercebányai kerületen belül a fő közlekedési irány a déli területen Ny-K irányú első fokú fejlesztési tengely mentén az E571-es út. Losonc közúti közlekedésben betöltött jelentőségét éppen ennek az útnak és a Losoncot Salgótarjánnal összekötő 71-es számú főútnak a kereszteződése adja. Az E571-es út Zólyom-Losonc szakasza az ország legfrekvenciáltabb útszakasza, mivel észak-déli és kelet-nyugati közlekedésben is használatos. Az E571-es út Zólyomnál kereszteződik az E77 számú főútvonallal, amely É-D irányú közlekedési főtengelye Közép-Szlovákiának.

A vasúti közlekedés a térségben már több, mint 130 éves múltra tekint vissza. Itt volt az első vasúti szakasz, amely Budapestet a Felvidékkel, azaz a mai Szlovákia területével összekötötte (1867-ben avatták). Ez a szakasz kapcsolódik Szlovákia déli 160-as számú (Pozsony-Kassa) vonalához.

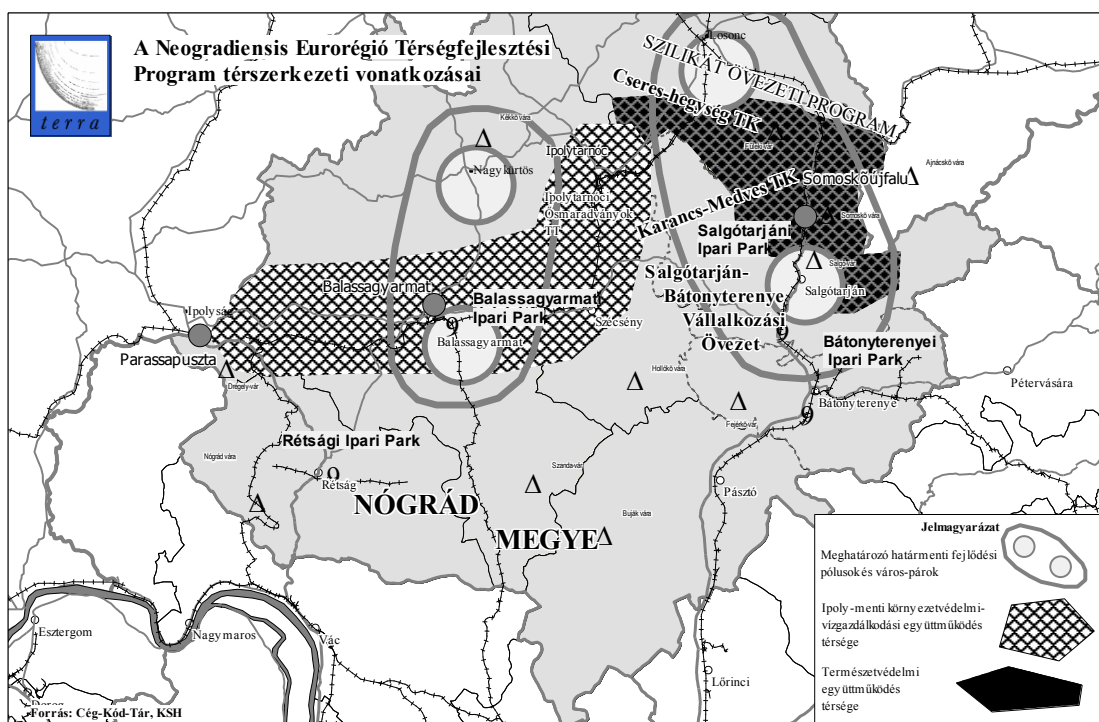
A Losonc-Salgótarján tengely csaknem másfél évszázada, mint természetes közlekedési folyosó jött létre, amelyen keresztül kapcsolódik a szlovákiai 71-es számú főút a magyarországi 21-es számú főúton keresztül az M3-as autópályához.

Az érintett három járás a gazdaság struktúráját, szerkezetét tekintve mezőgazdasági-ipari térség. Az iparstruktúra differenciáltságát tekintve Losonc és környéke rendelkezik a legjobban diverzifikált iparral. A szilikátipar mellett további jelentős ágazat az élelmiszeripar, ezt követi a gépipar és könnyűipar.

A szilikátprogram (SIHOZ = Silikátová hospodárska zóna – Szilikát Gazdasági Övezet) a Szlovák Ipari- és Kereskedelmi Kamara losonci regionális irodájának nagyszabású programja. Filozófiáját az adja, hogy a szilikátok hasznosítása visszatérést jelent a természetes anyagokhoz, és a 3. évezred modern technológiáihoz alapanyagként szolgálhatnak (pl. kerámia, üveg, építőipari kőgyapt, környezetvédelemben használatos abszorpciós anyagok stb.), s lényegében nincs konkurenciájuk a szlovákiai ipari környezetben. A térségben megtalálható a nyersanyagpotenciál, a termelési tradíció és a kvalifikált munkaerő, amely a program sikerének biztos záloga.

Losonc tekinthető a déli járások közül a középfokú oktatás központjának. Felsőfokú kihelyezett oktatás a Besztercebányai megye déli járásaiban csak Losoncon található. Három szlovákiai egyetemnek van kihelyezett kara a városban (mezőgazdasági, tanárképző és közigazdasági karok).

A NEOGRADIENSIS EURORÉGIÓ TÉRSÉGFEJLESZTÉSI PROGRAMJA

TERRA STUDIO Kft. 2001

A Nógrád Megyei Területfejlesztési Konceptió (2014-2020) határon átnyúló hatásai

Határon áterjedő Környezeti hatások

Környezeti tényezők	Várhatóan fellépő környezeti hatások	Javaslatok a pozitív hatások erősítésére, a negatív hatások csökkentésére
Levegő minősége (országhatáron áterjedő hatása nem jelentős)	- Porszenyezés növekedése; - légszennyezőanyag kibocsátásnak a növekedése; - közlekedésből adó légszennyezőanyag kibocsátás növekedése.	- Környezetbarát technológiák telepítése; - környezetbarát termelési technológiák támogatása; - energetikai rendszerek korszerűsítése; - környezetbarát szállítási módok alkalmazása, elkerülő utak használata.
Felszíni és felszín alatti vizek mennyiség és minősége	- Vizek gazdasági eredetű szennyezésének növekedése; - vizek agrárgazdasági eredetű szennyezése (elnitrátosodás);	- Környezetbarát technológiák telepítése.
Hulladékgazdálkodás	- országhatáron áterjedő hatása nem prognosztizálható.	

Társadalmi hatások

Társadalmi tényezők	Várhatóan fellépő társadalmi hatások	Javaslatok a pozitív hatások erősítésére, a negatív hatások csökkentésére
Néesség területi elhelyezkedése	- A határ mindkét oldalán jelenlévő, negatív migrációból adódó népességfogyás magyarországi oldalon csökkenthető. Közös fejlesztésekkel kiterjeszhető. Mindkét térség határterületén nagy számban jelen lévő cigány kisebbséghez tartozó népcsoportok problémáinak kezelés szükségyszerűen hatékony munkát követel. A nógrádi terv határon át nyúló hatást nem indukál.	- Az elkülöníthető táji területek igényeinek feltérképezése, a lakosság jelentősebb problémáinak beazonosítása célirányos, közös beavatkozásokat igényel.
Foglalkoztatás	- Magyar oldalon várható az adottságoknak megfelelő foglalkoztatók betelepülése. - Meglévő munkahelyek megtartása, új munkahelyek létesítése. - Foglalkoztatási szint emelkedése. A program nem hat a szlovákiai foglalkoztatási viszonyokra.	- Munkahelyteremtő, illetve munkahely megtartó támogatások ösztönzése. - Képzési programok. - Vállalkozói készség támogatása. - Szociális gazdaság segítő fejlesztése mindkét oldalon, a határon átnyúló programok keretében.
Szabadidős tevékenységek, rekreáció feltételei	- Szabadidős, rekreációs, kulturális lehetőségek bővülését mindkét országban generálja Nógrád megye programja.	- A két megyei önkormányzat konkrét összegeket különítsen el éves költségvetésében határon átnyúló közösségi-kulturális aktivitásokra.
Néesség életminősége, egészségi és szociális állapota	- A népesség életminőségét, egészségi és szociális állapotának javulását csak a hazai oldalon támogatja a program.	- Vonzó városi, illetve vidéki környezet kialakítása. - Tudásalapú és szociális alapú munkahelyek egyidejű létrehozásának ösztönzése mindkét oldalon.
Társadalom biztonságérzete	- A határ túl oldalára kiterjedően nem javítja a megyei terv az itt élők biztonságérzetét.	- Közösségek határon átnyúló együttműködésével, célirányos programokkal javítható a kétoldali helyzet.

Gazdasági hatások

Gazdasági tényezők	Várhatóan fellépő gazdasági hatások	Javaslatok a pozitív hatások erősítésére, a negatív hatások csökkentésére
Térszerkezet	<p>- Kelet-Nógrád-ban érdemi együttműködéssel kibontható egy közép-európai léptékkel is mérhető gazdasági övezet Pásztótól-Losoncig terjedően. A terület infrastrukturális és urbanizáció sűrűsödése erre jó lehetőségeket kínál. A fejlesztési koncepció erősíti ezt a távlati célt, de önmagában nem tudja hatékonyan előre vinni, legfeljebb csak egyoldalúan megalapozni.</p> <p>- Nyugat-Nógrádban a Rétsági-, a Balassagyarmati, és a Szécsényi Járások területén elsősorban a kereskedelmi együttműködések, és a környezet állapotának fejlesztése lehet az együttműködések területe.</p>	- Határon átívelő, komparatív előnyöket felmutató területfejlesztés megtervezése világos célok mentén.
Településrendszer	- nem releváns	- nem releváns
Természeti erőforrások	<p>- A két terület természeti erőforráskészletét a 21. század új technológiáinak fényében újra kell értelmezni, különösen a barnaszén (Salgótarjáni-, Bányaterenyei-, Nagykürtösi Járások), és más nem fém ásványok területén, valamint a bőségesen rendelkezésre álló biomassza területén.</p> <p>- A megyei koncepció erősíti a területen eddig elért eredményeket (Noegradiensis/Novohrad Eurorégióban és a Nógrád/Novohrad Geopark tevékenységei).</p>	- Az együttműködési terület továbbfejlesztése rendkívüli, hosszú távon ható eredményeket hozhat mindkét fél számára.
Ipar és kereskedelem térbeli szerkezete	- A két határ menti terület, a meglévő különbségeik	- - Az iparfejlesztés

	ellenére is jelentős hasonlóságokat és fejlődésükben komparatív előnyöket hordoz. A felismerések megszülettek, de kibontásuk, realizálásuk várat magára. A megyei fejlesztési koncepció akkor fejtheti ki határon átnyúló hatását, ha az összehangolásra kerül Besztercebánya megye fejlesztési programjával.	fókuszálása azokra az ágazatokra és településekre, amelyek rendelkeznek a megfelelő alapokkal és adottságokkal az ipartelepítéshez. - Vállalkozói együttműködések további ösztönzése. Magyar-Szlovák együttműködési program kidolgozása és ütemezése.
Mezőgazdaság	- A terület alultervezett része a megyei koncepciónak, mert azt elsősorban a Vidékfejlesztési és mezőgazdasági program vetíti előre. A megfogalmazottak csak közvetten hatnak a határ túloldalára.	- - Az ágazati együttműködés területeit bele kell vonni a Magyar-Szlovák együttműködési programba.
Erdőgazdálkodás	- Közvetett hatásokkal lehet számolni.	-
Turizmus	- A kínálati rendszerek fejlesztése összefogottan történik, a területen jelentős előrelépések és eredmények vannak. - Látogatók számának növekedése. - Turizmusból származói bevételek emelkedése.	- A turizmus multiplikatív hatásainak (jövedelemtermelő, foglalkoztatási, vállalkozásfejlesztési, imázs alakító, gazdasági szerkezet átalakító hatások) támogatása. A kijelölt utak továbbfejlesztése.
Vízgazdálkodás	- A koncepció nem tervez határon átnyúló hatást.	- Közös vízgazdálkodási program indítása lehetséges.
Térség eltartó képessége és versenyképessége	- Egyoldalú célok fogalmazódnak meg.	- Minden közös gazdasági együttműködés növeli a térségek eltartó képességét és versenyképességét.
Műszaki infrastruktúra	- A műszaki infrastruktúra minőségi fejlődése az Ipoly hidak építése terén volt az elmúlt években. - Gazdag lehetőségeket kínál a közút, a vasút, a kerékpárút hálózat, és a repülőtér fejlesztés. A terv nem nevesít erre célokat	- Hatékony környezetgazdálkodás feltételrendszerének fejlesztése. - A műszaki infrastruktúrák építése során lehetőleg meglévő nyomvonalak használata. - A környezeti terhelés minimalizálásának fő

		szempontként történő megjelenése.
Energiaellátás	- A koncepció a megye energiafüggőségének csökkentését célozza meg.	- - Alternatív, megújuló energiatermelés fejlesztése a mindkét terület adottságaira alapozva.

A hatások értékelése, amennyiben a tervezett cél nem valósul meg

Környezeti szempont

Az ipartelepítések elmaradása a környezetre kedvező hatással lehet, mert környezetterhelés nem fokozódna. A közúti forgalom növekedésének elmaradásával a légszennyezettség mértéke nem növekedne. Az ipartelepítések megvalósítása területfoglalással, termőföldkivétellel valamint az élőhelyek fragmentáltságának növekedésével jár. A keletkező hulladék mennyisége nem veszélyezteti a lerakók befogadó kapacitását, a csökkent idegenforgalmi érdeklődés mérsékli a környezet terhelését. Azonban az épített környezet és kulturális örökség elmaradó fejlesztése a védendő értékek pusztulását, torzuló városképet vetít maga elé, mely közvetve a társadalmi szempontokra is hatást gyakorol.

Társadalmi szempont

A két megye határ menti területét is magába foglaló dél-szlovákiai, és észak-magyarországi térség, a balkáni országok csatlakozásáig az egy főre eső nettó jövedelmet, és az egy főre eső GDP-t figyelembe véve, az Európai Unió legszegényebb térsége volt. Az európai nagytárségi tervek pejoratív „rozsdáövezetként” jelölték térségünket.

Az összehangolt jövőbeni tervezések, fejlesztések, és célzott külső, ugyancsak összehangolt forrásszerzések nélkül a határ két oldala nem lesz képes eltérni a múltjába zárt trendektől.

A határon átnyúló tervezett és összehangolt együttműködések nélkül részleges sikerekkel számolhatunk a terület eltartó képességének javulás, a szociális viszonyok javulás, és a gazdasági potenciál bővülése terén.

Gazdasági szempont

A két határ menti terület energetikai, ipari, kereskedelmi együttműködései kínálnak nagy fejlődési lehetőségeket. Ezek elmaradása, elodázása kölcsönös hátrányokkal jár. A határ menti területek relatív bezártsága, kapcsolódás mentes önmagában való léte gazdasági visszaesést gerjesztő hatású. A negatív hatások egyszerre gazdasági-társadalmi-környezeti természetűek lehetnek. A megyei fejlesztési koncepció akkor fejtheti ki határon átnyúló hatását, ha az összehangolásra kerül Besztercebánya megye fejlesztési programjával.

Javaslatok a Nógrád Megyei területfejlesztési koncepció (2014-2020) program elfogadása utáni határon átnyúló tevékenységekre

Nógrád megye jelenlegi társadalmi és gazdasági helyzetének értékelése, a fejlesztés alapjául szolgáló tendenciák és jellemzők feltárása és a bemutatott problémák kijelölik egy új magyar-szlovák határon átnyúló fejlesztési program célrendszerét.

Az elmúlt tíz évben történt tervezési és együttműködési tevékenységek megérlelték az időt a közös tervezési kérdések áttekintésére.

A Nógrád Megyei Területfejlesztési koncepció (2014-2020) elfogadása után ki kell jelölni egy új együttműködés kereteit, amelynek az alábbi területekre kellene kiterjednie:

- Határon átnyúló üzleti együttműködés, üzleti szolgáltatások fejlesztése
- Oktatás, szakképzés, kultúra határon átnyúló vonatkozású fejlesztése
- Turizmus fejlesztése
- Infrastruktúra, határon átnyúló energia rendszerek fejlesztése
- Egészségügyi és szociális együttműködés fejlesztése
- Határon átnyúló közös területi tervezés

A határon átnyúló térségfejlesztési program megvalósításának célja a gazdaság hatékonyabb működtetése és ezáltal az életminőség javítása a határ mindkét oldalán. A megvalósítás eszköze a határon átnyúló együttműködés, feltétele, hogy a határ ne állja útját semmilyen előremutató, a közös gazdasági érdek érvényre jutását szolgáló kezdeményezésnek.

Melléklet

1. sz. melléklet

A környezet védelméért felelős szervek szakmai véleménye

BORSOD-ABAÚJ-ZEMPLÉN MEGYEI
KORMÁNYHIVATAL

ÉPÍTÉSÜGYI ÉS ÖRÖKSÉGVÉDELMI HIVATAL
ÁLLAMI FŐÉPÍTÉSZ

Ügyiratszám: BOD/01/1234-2/2013

Kérjük, válaszlevelükben hivatkozzanak ügyiratszámunkra!

Ügyintéző: Gergely Péter

Telefon: (46) 512-961

Hiv. szám: 15-215/2013.

Ügyintézőjük: -

Tárgy: Nógrád Megye Területfejlesztési
konceptiójával kapcsolatos SKV
vélemény.

122: (2504)
2013 OKT. 25.
Vad-
-
-
(másolat) 2013. 10. 28.
Snc)

BECSÓ ZSOLT

Nógrád megyei Közgyűlés elnök
részére

Salgótarján

Rákóczi út 36
3100

Nógrád Megyei Önkormányzati Hivatal Salgótarján	
Erk.: 2013 OKT 29	
Szám: 15-215/Mell:	
Ea.:	

Tisztelt Elnök Úr!

A 2/2005.(I.11) Korm. rendelet (továbbiakban R.) 1. § (2) 1. számú melléklet 1. pontja alapján, a [1996. évi XXI. tv. 23. § (1) bekezdés szerinti] területi tervek a **környezeti vizsgálat lefolytatására kötelezett tervek** körébe tartoznak, ezért annak **elkészítése kötelező**.

A **R. 7. § (1) szerint környezeti értékelés konkrét tartalmának és részletezettségének** (a továbbiakban: tematika) **megállapításához - az épített környezet védelme szempontjából - a következő tájékoztatást adom:** A R. 4. sz. mellékletében foglalt általános követelmények szerint kialakított tematika tervezetén túl, annak kiegészítését az épített környezet védelmére kiterjedően nem tartom szükségesnek.

Miskolc, 2013. október 14.

3525 Miskolc, Városház tér 1.
Telefon: (36-46) 512-971 E-mail: allami.foepitesz@borsod.gov.hu Honlap: www.kormanyhivatal.hu/borsod

NÓGRÁD MEGYEI KORMÁNYHIVATAL
NÉPEGÉSZSÉGÜGYI SZAKIGAZGATÁSI SZERVE

2013 OKT. 17

Vucsa F.

Iktatószám: XIII-R-071/00448-4/2013
Ügyintéző: Feketéné Dr. Zeke Ildikó
Telefon: 32/521-703

Tárgy: Nógrád Megye Területfejlesztési
Konceptiója
Hivatkozási szám: 15-225/2013.

Becsó Zsolt Elnök Úr részére,
Nógrád Megye Önkormányzata Közgyűlése
Salgótarján

Rákóczi út 36.
3100

Nógrád Megyei Önkormányzati Hivatal Salgótarján	
Érk.: 2013 OKT 17.	
Szám: 15-240	Mell:
Tisztelt Elnök Úr!	Ed.:

Tisztelt Elnök

(Handwritten signatures and notes)
Kovács V.
Lukács Y.
(máskorval) 2013. 10. 17.

Hivatkozva fenti számú megkeresésére a Nógrád Megyei Kormányhivatal Népegészségügyi Szakigazgatási Szerve az egyes tervek, illetve programok környezeti vizsgálatáról szóló 2/2005.(I.11.) Kormányrendelet 4. § (2) bekezdése szerint a 2. számú melléklet alapján – a hatáskörébe tartozó szempontokat figyelembe véve – az alábbi észrevételeket teszi Nógrád Megye Területfejlesztési Konceptiójával kapcsolatban.

- A Kormányrendelet 2. számú melléklet 1./e) pontja, miszerint a tervnek van-e és milyen mértékben jelentősége a környezettel kapcsolatos közösségi jogszabályok szempontjából. Nógrád Megye Területfejlesztési Konceptiója, 2014-2020 Javaslattevő fázisa olyan általános célokat, részcélokat és terveket fogalmaz meg (pl. barnaköszén bányászat esetleges újraindítása, egészséges ételkészítés, tiszta ivóvíz, helyi energiaellátás környezetkímélő biztosítása) melyek részletes kidolgozása és annak végrehajtása során a hatályban lévő környezettel kapcsolatos (hulladékgazdálkodási, vízgazdálkodási, stb.) jogszabályokat figyelembe kell venni.
- A Kormányrendelet 2. számú melléklet 2./d) pontja alapján vizsgálni kell, hogy a terv okozhat-e olyan környezeti változásokat, melyek az emberi egészségre, a környezetre kockázatot jelentenek. Mivel a Konceptió egésze – összhangban az Európa 2020 Stratégiával – kifejezett figyelmet fordít a környezet védelmére, ezért megvalósítása kedvező változásokat eredményez.

Salgótarján, 2013. október 17.

Tisztelettel:

(Handwritten signature)
Dr. Surján Orsolya
megyei tisztifőorvos

3100 Salgótarján, Rákóczi u 36.
Levelezési cím: 3100 Salgótarján, Pf. 141. Tel: (32) 521-701 Fax: (32) 520-831
e-mail: titkarsag.nograd@emr.antsz.hu web: www.nmkh.hu

HEVES MEGYEI
KORMÁNYHIVATAL
ERDÉSZETI IGAZGATÓSÁGA

122. ²⁴⁷⁷
2013. OKT. 24.
Vedles

Nógrád Megyei Önkormányzati Hivatal Salgótarján	
Érk.:	2013. OKT. 25.
Szám: 15-24 G	Mell:
Ea.:	

Becsó Zsolt úr
Elnök

Nógrád Megyei Önkormányzat Közgyűlése
Salgótarján
Rákóczi út 36.
3100

Iktatószám: HEG/EI/8210-2/2013

Salma: - Kibővítés
Köszönvény: - Salma, Kibővítés
2013.10.24.
né

Tárgy: Nógrád Megye Területfejlesztési Konceptiója 2014-2020

Tisztelt Elnök úr!

Hivatalomnak Nógrád megye erdőterületei vonatkozásában van hatásköre és illetékessége. Áttanulmányozva a mellékelt helyzetértékelést az alábbi véleményt adom:

A Kormány 1110/2004.(X.27.) Korm. határozatával kihirdetett Nemzeti Erdőprogram 3. pontjának megfelelően Magyarország erdőterülete a mezőgazdasági területek erdősítése (erdőtelepítés) révén évről-évre nő. Nógrád megyében, az ország legerdősültebb megyéjében ugyan az országos átlagtól elmaradó mértékű az erdőterület növekedése, de enyhe növekedést Nógrádban is regisztráltunk.

A környezeti szempontból lényeges információkat tartalmazó Helyzetfeltárás munkaanyag 32. táblázatában és a hozzá kapcsolódó 60. ábrán a 2000. évre vonatkozó erdőterület mértékén feltehetőleg téves adat szerepel.

A táblázat szerint a megye erdőterülete a 2000-2011. évek alatt 103.841 ha-ról 98.620 ha-ra, mintegy 5.200 ha-ral csökkent, mely a valóságnak nem felel meg.

A megye erdőterületeinek alakulását az alábbi táblázat szemlélteti:

Év	Összes erdőtervezett terület* (ha)	Faállománnyal borított terület (ha)
2011.06.17.	102.292	98.620
2012.06.27.	102.378	98.766
2013.07.11.	102.789	99.098

Forrás: Országos Erdőállomány Adattár

*Az összes erdőtervezett terület magába foglalja az egyéb részleteket (erdőgazdálkodási tevékenységet közvetlenül szolgáló földterület, pl.: tisztás, rakodó, nyiladék stb.) is.

Némi pontatlanság van a megye faállomány-viszonyai leírásában is, mely a 6. oldal 3. bekezdésében a kocsánytalan tölgy uralkodó szerepét és a „cserállomány megritkulását” emeli ki. A legnagyobb területi hányadot az akácok foglalják el (29,0 %), ezt követik a cserések (22,6 %). A kocsánytalan tölgyesek (14,3 %), gyertyános-kocsánytalan tölgyesek (6,9%) sajnos csak jóval kisebb térmértékben vannak jelen a leírtnál.

A 17. oldal 2. bekezdése leírása szerint Nógrád megyében az állami tulajdon részaránya 62,8%. A faállománnyal borított területek közül az állami tulajdonú erdőterület: 55.045 ha (2013.07.11.), melynek aránya helyesen 55,5%.

Eger, 2013. október „21”.

Szabó Szilárd
igazgató

NÓGRÁD MEGYEI KORMÁNYHIVATAL
FÖLDHIVATALA

182: Vadász
2013 OKT. 2
Fassze - részlet
részlet

Ügyiratszám: 10.120-2/2013.
Ügyintéző: Sulyán Péter Gábor
Telefon: 30/698-1355
E-mail: sulyan@takarnet.hu

Tárgy: Véleményezés.
Hiv. szám: 15-217/2013. - Juhász
(A csatolások
részletei!) - Juhász

Nógrád Megyei Önkormányzat

Becsó Zsolt
Elnök Úr részére

Salgótarján
Rákóczi út 36

3100

Nógrád Megyei Örkormányhivatal Salgótarján	
Érk.: 2013 OKT 25	
Szám: 15-247	Mell:
	Ea.:

Handwritten signature and initials
2013. 10. 11.

Tisztelt Elnök Úr!

A **Nógrád Megyei Kormányhivatal Földhivatalához** megküldött, **Nógrád Megye Területfejlesztési koncepciója, 2014-2020.** tárgyú véleménykérésre – a melléklet dokumentáció áttanulmányozása alapján – a következő **véleményt** adom:

Mint az a csatolt dokumentációból is kitűnik, **Nógrád megye** területén viszonylag kevés a termőföldként hasznosítható terület – főként a jó minőségű termőföld – így ezek **mennyiségi védelme** kiemelt szempontként kell, hogy szerepeljen a fejlesztések tervezése során. Ezért a környezeti értékelés konkrét tartalmának megállapításánál ezt javasolom figyelembe venni, és részletezni, hogy a területfejlesztési koncepcióban felvázolt fejlesztési célok végrehajtása **miként érinti a még meglévő termőföldeket, főként a jó minőségű termőterületeket.**

Tájékoztatom továbbá ezzel kapcsolatosan, hogy a **termőföld védelméről szóló 2007. évi CXXIX. törvény** (a továbbiakban: *Tfvt.*) **11. § (1) bekezdése** értelmében termőföldet más célra csak kivételesen – elsősorban a **gyengébb minőségű termőföld** igénybevételével – lehet felhasználni. A *Tfvt.* **11. § (2) bekezdése** alapján az **átlagosnál jobb minőségű termőföldet** más célra hasznosítani csak időlegesen, illetőleg **helyhez kötött igénybevétel** céljából lehet. A *Tfvt.* **11. § (4) bekezdésében** foglaltak szerint az igénybevételt az indokolt szükségletnek megfelelő **legkisebb területre** kell korlátozni. Települések belterületének bővítése (termőföld belterületbe vonása) esetén a *Tfvt.* **15. § (4) bekezdése** alapján figyelemmel kell lenni arra, hogy a belterületbe vonási kérelem **elutasítási oka lehet**, ha az érintett termőföldek **nem szomszédosak** a belterületi földrészletekkel, továbbá a kérelmezett, **átlagosnál jobb minőségű termőföldek mellett gyengébb minőségű termőföldek** is szomszédosak a belterülettel.

A koncepció tartalmával kapcsolatosan **kifogás, illetve egyéb észrevétel – termőföld mennyiségi védelme szempontból – nem merült fel.**

Salgótarján, 2013. október 15.

Tisztelettel:

Juhász Éva
Juhászné Tóth Éva
hivatalvezető

ORSZÁGOS KÉMIAI BIZTONSÁGI INTÉZET

Aj - Károly T.

Főigazgató

1097 Budapest, Nagyvárad tér 2.
Telefon: (06-1) 476-1195, (06-1) 476-1100* Fax: (06-1) 215-2732 E-mail: okbi@okbi.antsz.hu

**Nógrád Megyei Önkormányzat
Közgyűlésének Elnöke**

Salgótarján

Rákóczi út 36.
3100

Iktatószám: KNHF-22020-2/2013
Hivatkozási szám: 15-220/2013
Tárgy: Környezeti hatásvizsgálat

2013.10.

Tisztelt Cím!

Levelét, amelyben a Nógrád Megyei Területfejlesztési Konceptiójával kapcsolatos álláspontunkat kéri, megkaptuk. Mivel azonban a levél a 2/2005. (I.11.) Korm. rendeletre hivatkozva megállapítja, hogy a Területfejlesztési Konceptió készítéséhez kötelező a környezeti vizsgálat lefolytatása, az eljárásban nem az Országos Kémiai Biztonsági Intézet, hanem az Országos Tisztifőorvosi Hivatal, és érintettség esetén az Emberi Erőforrások Minisztériuma illetékes részt venni.

Az Országos Kémiai Biztonsági Intézet az egyes tervek, illetve programok környezeti vizsgálatáról szóló 2/2005. (I.11.) Korm. rendelet 1.§ (3.) bekezdése hatálya alá eső tervek esetében, *érintettség* esetén tartozik a véleményezésre bevonandó államigazgatási szervek közé, a 3. sz. melléklet II/2. pontja szerint.

Hatáskör hiányában Nógrád Megye Területfejlesztési Konceptiójával kapcsolatban nincs álláspontunk.

Kérem, szíveskedjenek tekintetbe venni, hogy az eljárás további szakaszában az intézet nem kíván részt venni, ennek megfelelően az egyeztetési dokumentáció papír alapú hordozón történő megküldésétől is eltekintünk.

Abban az esetben, ha az Országos Kémiai Biztonsági Intézet törvényben és rendeletekben meghatározott feladataihoz kapcsolódó problémák merülnek fel, –konkrét kémiai biztonsági kérdésekben– készséggel állunk rendelkezésükre.

Budapest, 2013. szeptember 25.

Tisztelettel:

Dr. Major Jenő

Dr. Major Jenő
főigazgató

ÁLLAMI NÉPEGÉSZSÉGÜGYI ÉS TISZTIORVOSI SZOLGÁLAT
Országos Tisztifőorvosi Hivatal

Iktatószám: KEF-19360-2/2013.

Tárgy: Véleményezés, Nógrád megye területfejlesztési koncepciója

Előadó: Debreczeni-Lázár András

Telefon: (06-1) 476-1100/2830

Válaszadás esetén kérem, a fenti iktatószámra hivatkozni szíveskedjék.

Hivatkozási szám: 15-219/2013.

Becsó Zsolt
megyei közgyűlés elnöke

Nógrád Megyei Önkormányzat

Salgótarján
Rákóczi út 56.
3100

Nógrád Megyei Önkormányzati Hivatali Salgótarján	
Erk.: 2013. 10. 22.	
Szám: 243	
Elnök	

Tisztelt Elnök Úr!

A 15-219/2013. számú levelében történt megkeresésére, Nógrád Megye Területfejlesztési Koncepciója Stratégiai Környezeti Vizsgálatával kapcsolatosan az alábbi tájékoztatást és véleményt adom:

Nógrád megye természetes gyógytényezők tekintetében – földtani okok miatt – az ország más megyéihez viszonyítva alulreprezentált. A helyzetfeltáró munkaanyagban említett sóshartyáni Jodaqua gyógyvíz mellett a mátraszöllösi Meleg-forrás „Betyárok Vize” néven ásványvízzé minősített vize szerepel az Országos Tisztifőorvosi Hivatal nyilvántartásában. Mindkét víznyerőhely védett vízbázist csapol meg, a felszínen védőterület kijelölésére nincs szükség.

A szakmai vélemény kiadására az OTH hatáskörét és illetékességét az egyes tervek, illetve programok környezeti vizsgálatáról szóló 2/2005. (I. 11.) Korm. rendelet 8. § (3) bekezdés a) pontja és 3. számú melléklet II. 2. h) pontja állapítja meg.

Budapest, 2013. október 15.

Dr. Szabó Enikő

helyettes országos tisztifőorvos

Cím: 1097 Budapest, Albert Flórián út 2-6. (volt Gyáli út 2-6.) – Levelezési cím: 1437 Budapest, Pf. 839.
Telefon: +36 1 476 1100 – E-mail: tisztifoorvos@oth.antsz.hu

Közép-Duna-völgyi Környezetvédelmi,
Természetvédelmi és Vízügyi Felügyelőség

124 : Vidra 2442

Kérjük, válaszában hivatkozzon iktatószámunkra!

Ikt. sz.: KTVF: 28558-3/2013. Tárgy: Nógrád megye területfejlesztési koncepció 2014-2020 környezeti értékelés tartalmának meghatározása (Műsolva Snel)
Előadó: Spanyol Dániel Hiv. szám: 15-224/2013. 2013. 10. 21.
Kelemen Zoltán

Becsó Zsolt
Nógrád Megyei Önkormányzat Közgyűlésének Elnöke

Nógrád Megyei Önkormányzat

Nógrád Megyei Önkormányzati Hivatal	
Salgótarján	
Érk.: 2013. OKT. 22.	
Szám: 15-242	Mell:
	Ea.:

Tisztelt Elnök Úr!

Nógrád megye területfejlesztési koncepció 2014-2020 környezeti értékelés tartalmának meghatározása tárgyában

a Közép-Duna-völgyi Környezetvédelmi, Természetvédelmi és Vízügyi Felügyelőség (a továbbiakban: Felügyelőség) a területfejlesztési koncepció, a területfejlesztési program és a területrendezési terv tartalmi követelményeiről, valamint illeszkedésük, kidolgozásuk, egyeztetésük, elfogadásuk és közzétételük részletes szabályairól szóló 218/2009. (X. 6.) Korm. rendelet, valamint a környezetvédelmi, természetvédelmi, vízügyi hatósági és igazgatási feladatokat ellátó szervek kijelöléséről szóló 347/2006. (XII. 23.) Korm. rendelet 34. § (1) bekezdés c) pontja alapján

az alábbi véleményt adja:

A területfejlesztési koncepció készítésénél tekintettel kell lenni arra, hogy annak tartalma ne veszélyeztesse a természeti értékeket, a környezeti, tájképi elemeket, az emberi egészséget, az életminőség környezeti feltételeit. Ennek érdekében a koncepcióhoz kapcsolódó környezeti értékelés tartalmát úgy kell meghatározni, hogy az a jelenleg érvényben lévő környezetvédelmi, táj- és természetvédelmi, valamint vízügyi jogszabályokkal összhangban legyen.

A környezeti értékelés konkrét tartalmának és részletezettségének meghatározásához az egyes tervek, illetve programok környezeti vizsgálatáról szóló 2/2005 (I. 11.) Korm. rendelet 4. számú mellékletében meghatározott tartalmi követelményeken túl a Felügyelőség egyéb tartalmi elemekre javaslatot nem kíván tenni.

Budapest, 2013. október 16.

Dósa Eszter
Igazgató

Levelezési cím: 1447 Budapest, Pf.: 541

E-mail: kozepdunavolgyi@zoldhatosag.hu

Telefon: 478-44-00, Telefax: 478-45-20

Honlap: http://kdvktvf.zoldhatosag.hu

Zöld Pont Iroda: 1072 Budapest, Nagydíófa u. 10-12.

**Nógrád Megyei
Katasztrófavédelmi Igazgatóság**
Igazgató

H-3100 Salgótarján, Szent Flórián tér 1.

Tel: (36-32) 521-030 Fax: (36-32) 521-031 e-mail: nograd.titkarsag@katved.gov.hu

503/0976(3)-1

2013. 10. 20.

Szám: 12.3/371-2/2013/HAT

Tárgy: Nógrád Megye Területfejlesztési
Konceptiója

Ügyintéző: Garai Levente tú. szds.

Telefon: 06-32-521-036

Becsó Zsolt Úr!

Nógrád Megyei Önkormányzat
Közgyűlésének Elnöke

Salgótarján

Nógrád Megyei Önkormányzati Hivatal	
Salgótarján	
Érk.: 2013. OKT. 21.	Mell:
Szám: 15-244	
	Ea.:

Tisztelt Elnök Úr!

Az egyes tervek, illetve programok környezeti vizsgálatáról szóló 2/2005. (I. 11.) Korm. rendelet 7. § (1) előírása alapján hatóságom, mint a környezet védelméért felelős szerv a súlyos ipari balesetek megelőzésére kiterjedően jogosult és köteles szakmai véleményt kialakítani.

A hatóságom hatáskörébe tartozó iparbiztonsági szakterület három ágazatra tagozódik, melyek esetében a következőket javaslom figyelembe venni:

1. veszélyes üzemek: Nógrád megyében jelenleg sem alsó, sem felső küszöbértéket elérő veszélyes üzem nem működik. Küszöbérték alatti üzemből négy működik a megyében, ezek mindegyike hatósági kontroll alatt áll, kettőnek folyamatban van a katasztrófavédelmi engedélyezése. A szakterület megfelelően szabályozott, a jelenlegi állapottal kapcsolatosan a Konceptió módosítását nem tartom szükségesnek.

2. veszélyes áruszállítás: mint a Konceptióból is megállapítható, Nógrád megyében is jelentős méretű az átmenő áruszállítás, ezen belül a veszélyes áruszállítás, melynek közel 100 %-a a közutakon történik. Ezen áruszállítás ellenőrzése ugyanakkor a megye keleti részében az úthálózatból, illetve a parkolóhelyek hiányából adódóan problémásnak tekinthető. A 21-es számú úton a déli irányba haladó forgalom biztonságosan ellenőrizhető mind a Salgótarjáni ipari parknál, mind a Mátraszőlősi parkolónál, ugyanakkor az északi irányba haladó forgalom biztonságos ellenőrzése nem hajtható végre parkolók, megállóhelyek hiányában. Az úthálózat fejlesztésénél mindenképpen célszerűnek látom a 21-es út északi irányba tartó sávja mellett is a megfelelő parkolóhelyek kialakítását.

3. létfontosságú rendszerelemek védelme (kritikus infrastruktúra): a szakterület jogi szabályozóinak megalkotása folyamatban van, ezek megjelenése és hatályba lépése után tudunk csak állásfoglalást kialakítani a témában.

Köszönettel vettem megkeresését, amennyiben Nógrád Megye Területfejlesztési Konceptiója kialakítása ügyében bárminemű hatóságomat is érintő változás áll be, kérem hatóságom ismételt megkeresését.

Salgótarján, 2013. október 17.

Tisztelettel:

Barcs Csörgy ttn. ezredes
igazgató

Készült: 2 pld.
1 pld: 2 lap
Kapja: 1. Irattár
2. Címzett (Személyes kézbesítés)

MAGYAR Bányászati és Földtani Hivatal
BUDAPESTI Bányakapitányság

2013
Vadás

BBK/2791-2/2013

Ügyintéző: Németh Károly
Földtani- és Adattári Osztály
☎: (06-1) 373-1811
E-mail: karoly.nemeth@mbfh.hu

Nógrád Megyei Önkormányzati Hivatal Salgótarján		Hív.szám: 15-218/2013.
Érk.: 2013 OKT 11		
Szám: 15-235 Me:		
Ea:		

H
Vás - ...
(...)
- ...
- ...
2013.10.14
E

Tárgy: szakvélemény
Nógrád Megye Területfejlesztési Konceptiójáról

**Nógrád Megyei Önkormányzat
Közgyűlésének Elnöke**

3100 Salgótarján
Rákóczi út 36.

A Nógrád Megyei Önkormányzat megküldte Nógrád Megye Területfejlesztési Konceptiójának dokumentációját, véleményezésre a Budapesti Bányakapitányhoz (továbbiakban: Bányakapitányság).

A Bányakapitányság a dokumentációt a 2/2005. (I.11.) Korm. rendelet 3. számú melléklet II.2. g) pontja értelmében földtani, ásványvagyon-védelmi szempontból áttanulmányozta, és ez alapján az alábbi szakvéleményt adja.

Földtani, ásványvagyon-védelmi, bányászati szakkérdésekkel a dokumentáció 1.2. ah) *energiaforrások* című fejezete foglalkozik. A dokumentáció helyesen állapítja meg, hogy a nógrádi szénbányászat visszafejlesztése, majd leállása nem az ásványvagyon elfogyása miatt következett be. A megyében még mindig jelentős, az ásványvagyon mérlegben szereplő szénvagyon található. Ennek kitermelhetőségét, energetikai vagy vegyipari felhasználhatóságát további gazdaságossági vizsgálatok dönthetik el.

A Bányakapitányság megjegyzi, hogy a megye területén jelenleg többféle építőipari nyersanyagot és egyéb speciális ásványi nyersanyagot (kavics, homok, téglagyag, andezit, cementipari mészke, homokkő, riolittufa, kovaföld, tűz- és saválló agyag) bányásznak. A működő bányák közül jelenleg 10 db bányában folyik termelés.

A Bányakapitányság a szakvéleményt a 2/2005. (I.11.) Korm. rendeletben biztosított jogkörében eljárva adta ki.

Budapest, 2013. október 8.

Dr. Szabados Gábor bányakapitány nevében és meghatalmazottan

Kókay Ágoston
Földtani- és Adattári Osztály
osztályvezető

